

NÕUKOGUDE KOOL

Nr. 2 — 1940

RK „PEDAGOOGILINE KIRJANDUS“
T A L L I N

S I S U:

		Lk.
A. Raud.	Elagu Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon!	79
	Kasvatustööst.	
P. N. Gruzdev.	Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamine	90
* * *	Pioneeride organisatsioonist	103
S. Melentjey.	Sotsialistlik võistlus koolis	115
	Metoodilisest tööst.	
* * *	Õigus tööle, puhkusele ja ainelisele kindlustusele vanaduses ning haiguse puhul	123
A. S. Kulinitš.	Lihtsamaid vahendeid ja võtteid ajalooliste teadmiste kindlustamiseks	133
J. Lang.	Astronoomia raudvara kavand	138
	Koolikorralduse küsimusi.	
Joh. Kiivet.	Kutseharidus ENSV hariduse süsteemis	139
H. Norman.	Tekstiilala oskusjõudude kaadrite suurendamisest	141
J. Lang.	Eksamite korraldus Nõukogude Vene koolis	144
	Koolipraktikast ja -tervishoiust.	
B. L.	Dekoreerimisest	147
A. Valdma.	Tolmust ja pörandate korrashoiust	150
	Arvustusi ja bibliograafiat.	
A. Janson.	Venekeelset metoodilist kirjandust	152
P. Ambur.	NSV Liidus ilmunud cestikeelsest õppekirjandusest	154
	Mitmesugust.	
Joh. Aavik.	Viis keelelist märkust	157

NÕUKOGUDE KOOL

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI HARIDUSE RAHVAKOMISSARIAADI
PEDAGOOGILINE AJAKIRI

Nr. 2

Oktoober

1940

A. RAUD

Elagu Suur Sotsialistlik Oktoobrerevolutsioon!

23 aastat on möödunud Suurest Sotsialistlikust Oktoobrerevolutsioonist. Selle suure päeva — Suure Oktoobrerevolutsiooni XXIII aastapäeva tähistamiseks lähevad 7. novembril kõik nõukogude kodanikud Lenini-Stalini partei võitlusloosungite ja -lippude all linnade ja külade tänavatele. See on võitjate rõõmumarss. Sellele tähtsale aastapäevale jõuab NSV Liit tugevana, võimsana, suuremaks kasvanuna. Meie suur kodumaa — Nõukogude Liit — on selle aasta jooksul suurel määral arendanud oma majanduslikku, kultuurilist ja riigikaitsealist vägevust, oma rahvusvahelist autoriteeti.

Kõik möödunud aasta sündmused näitavad igale töölisele, töötavale talunikule, intelligendile kommunistliku partei ja nõukogude valitsuse targa stalinliku poliitika kõikeyõitvat jõudu. Sellal kui kapitalistlik maailm vajub ikka sügavamale teise imperialistliku sõja koledustesse ja alaliselt suureneb töötava rahva viletsus kapitalistlikel mail, kasutavad Nõukogude Liidu rahvad kõiki rahuaja hüvanguid. Selle aasta jooksul laienesid kogu maailma töötava rahva isamaa — NSVL piirid; ta elanikkond kasvas kuni 193 miljoni inimeseni. Kuusteist liiduriiki — ja nende hulgas ka meie õnnelik Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik — arendavad vennalikus sõpruses oma majandust ja vormilt rahvuslikku, aga sisult sotsialistlikku kultuuri. Läänemerest Vaikse ookeanini, põhjatundrast palavate subtroopikateni keeb vaba loov töö, töö kommunismi ehitamiseks, töö, mis annab rikkalikke tulemusi. Nõukogude Liidu tööstus, põllumajandus, transport arenevad edukalt.

Nõukogude Liidu rahvad tähistavad Suure Oktoobrerevolutsiooni XXIII aastapäeval oma võite tootmise ja kultuuri alal.

23 aastat tagasi toimus Suur Sotsialistlik Oktoobrerevolutsioon. 7. novembril 1917. a. kukutasid töölisel ja kehvadel talupojadel relvastatud ülestõusu teel kodanluse võimu, kukutasid kodanliku Ajutise Valitsuse ja alustasid võidukat proletaarset sotsialistlikku revolutsiooni. Töölisklass ja töötav talurahvas panid kehtima Venemaal proletariaadi diktatuuri, mis on „seaduse poolt piiramatult ja vägivaldsele tuginev proletariaadi valitsus kodanluse üle; valitsus, kes töötavate ja kurnatavate hulkade poolehoidu ja toetust kasutab“ (Stalin). Ühel kuuendikul maakerast pandi kehtima Nõukogude valitsus, algas rahvusvaheline proletariaadi revolutsioon. Kapitalistlik maailmajandus langes kaheks põhimõtteliselt vae-

nuliseks leeriks: ühel pool parasiitlik, mädanev ja surev kapitalism — imperialistlike riikide laager — ja teisel pool võidukas, õitsev sotsialism — proletariaadi diktatuur.

Nõukogude võim seadis oma ülesandeks anda maa talurahvale, kaotada kapitalistlik eraomand tootmisvahendite alal, teha lõpp kauakestnud mõttetule imperialistlikule maailmasõjale.

1914. aastal alanud imperialistlik maailmasõda oli kapitalistliku ühiskonna sisemiste vastuolude teravnemise, kapitalismi ebatasase, hüppelise arengu suurenemise ja äärmise teravnemise paratamatuks tulemuseks. Seda verist ja laastavat sõda pidasid finantskapitali oligarhia grupid selleks, et juba jaotatud maailma sõjaliste kokkupõrgete ja sõjaliste katastroofide teel endi vahel uuesti ümber jagada. Iga imperialistliku suurriigi finants-oligarhia tahtis sõjaga teiselt imperialistlikult riigilt territooriume, tooraine allikaid, turge ja kapitali väljaveo sfääre ära võtta. Sellepärast tekkis sõda imperialistlike riikide vahel ja valati asjata neli aastat töötava rahva verd, tapeti sõjas kümme miljonit kõige tervemat ja tugevamat inimest. Haavata, vigastada, põrutada jne. sai umbes 20 miljonit inimest. Tagalas suri nälga, taudidesse, viletsustesse ja hädadesse ligikaudu 30 miljonit inimest. Sõdivad riigid kulutasid sõjas umbes 500 miljardit kuldrubla, s. o. poole nende töötava rahva toodetud varadest. See sõda vapustas kogu kapitalistlikku maailma ja pani aluse kapitalismi üldkriisile.

Imperialistlik rinne sai purustatud tema kõige nõrgemas lülis — tsaari-Venemaal. Toimus see järgmiselt. Veebruarirevolutsioon 1917. a. kukutas mõisnike ja tsaari valitsuse. Võimule tuli kapitalistide Ajutine Valitsus, kes ei mõtelnudki asjatut verevalangut ja rahva vara hävitamist — imperialistlikku sõda lõpetada. Vene kodanlus tahtis „sõda kuni võidurikka lõpuni“ jätkata.

Pärast Veebruarirevolutsiooni hakkas enamlaste partei tegutsema legaalselt. 1917. a. oktoobriks võitis ta enda poole enamiku töölisklassist ning tööliste ja soldatite nõukogudes. Ühes sellega ka töötava ja ekspluaateeritava talurahva miljonilised hulgad ühinesid töölisklassiga ja läksid kaasa sotsialistliku revolutsiooniga. Rahvahulgad vabanesid peagi väikekodanluse mõjust. See oli enamlaste partei määratu selgitustöö tulemus.

16. aprillil saabus Lenin maapaost Petrogradi. Oma „Aprilliteesides“ andis Lenin revolutsioonile õige suuna. Lenin kirjutas neis teesides, et sõda, mida jätkab Ajutine Valitsus, on röövellik-imperialistlik. Hulkadele on tarvis kannatlikult selgitada kapitali ja imperialistliku sõja sidemeid, et pole võimalik lõpetada sõda kapitalismi kukutamata. „Aprilliteesides“ kirjutas Lenin: „Käesoleva momendi omapärasus Venemaal seisneb revolutsiooni üleminekus esimeselt etapilt, mis, proletariaadi puuduliku klassiteadvuse ja nõrga organiseerimise mõjul, andis võimu kodanlusele, — tema teisele etapile, mis peab andma võimu proletariaadi ja talurahva kõige vaesemate kihtide kätte. Ei mingit toetust Ajutisele Valitsusele! Tema lubaduste valelikkust tuleb selgitada, iseäranis maade mõisnikelt võtmisest lahtiütlemise suhtes. Ei tule nõuda parlamentlikku vabariiki, — see oleks samm tagasi, vaid nõuda tööliste, sulaste ja talupoegade saadikute nõukogude vabariiki. Kõik mõisnike maad konfiskeerida ja anda nad kohalikele sulastele ja talurahva saadikute nõukogudele. Kõik pangad viivitamata liita üheks üldrahvuslikuks pangaks ja selle üle

Punasele väljakule Moskovas V. I. Lenini mausoleumi juurde koguneb suurtel pidupäevadel tuhandelisi töötava rahva hulki. (Mausoleum — esiplaanil paremal, Kremli müüri lähedal.)

kehtima panna töölikontroll. Esialgu tuleb ainult üle minna nõukogude kontrollile saaduste ühiskondliku tootmise ja jaotamise üle.“

16. juulil 1917. a. toimus Petrogradis tööliste rahulik demonstratsioon. Ajutine Valitsus surus selle demonstratsiooni veriselt maha ja sundis enamlaste partei põranda alla minema. Siis hakkas tööliklass Lenini ja Stalini juhtimisel vahenditult ette valmistama Oktoobrirevolutsiooni relvastatud ülestõusu, et teostada Lenini „Aprilliteesid“.

1917. a. augustis peeti Petrogradis enamliku partei VI kongress. Kongressi juhtis sm. Stalin. Kongress otsustas, et tööliklassil ja parteil tuleb üle minna relvastatud ülestõusule.

„Revolutsiooni rahulik ajajärk on lõppenud, — rääkis sm. Stalin, — on jõudnud kätte mitterahulik ajajärk, heitluste ja plahvatuste ajajärk ... Pole sugugi võimatu, et just Venemaa on see maa, kes rajab tee sotsialismile ... Vaja on loobuda sellest vananenud ettekujutusest, et ainult Euroopa võib meile teed näidata.“

Oktoobrikuu lõpul oli rahva suur enamik enamlaste poolt. Enamlaste partei hakkas intensiivselt relvastatud ülestõusuks valmistuma. Lenin koostas ülestõusu konkreetse plaani.

20. oktoobril saabus Lenin illegaalselt Soomest Petrogradi. 20. oktoobril toimus enamliku partei Keskkomitee ajalooline istung, kus otsustati Lenini ettepanekul lähemal päeval alata relvastatud ülestõusu.

Kamenev ja Zinovjev hääletasid selle ajaloolise otsuse vastu. Trotski esitas resolutsioonile niisuguse paranduse, mis pidi relvastatud ülestõusu nurja ajama ja läbi kukutama.

Partei Keskkomitee saatis oma volinikud kohtadele relvastatud ülestõusu organiseerima. Seltsimehed Vorošilov, Molotov, Dzeržinski, Ordžonikidze, Kirov, Kaganovitš, Kuibõšev, Frunze, Jaroslavski ja teised juhtisid ülestõusu kohtadel. Sms Ždanov töötas Uuralis sõjaväelaste hulgas.

Partei Keskkomitee korraldusel loodi Petrogradi Nõukogu juurde Sõja-revolutsiooniline Komitee. 29. oktoobril partei Keskkomitee laiendatud istungil valiti ülestõusu juhtimiseks Parteitsentrum eesotsas sms Staliniga. See Parteitsentrum juhtis praktiliselt kogu ülestõusu.

Novembri algul saatsid enamlased kõikidesse revolutsioonilistesse väeosadesse Sõja-revolutsioonilise Komitee komissarid. Vabrikutes, tehastes, sõjaväes toimus intensiivne ettevalmistus ülestõusuks.

Reeturid Zinovjev, Kamenev ja Trotski lobisesid välja Ajutisele Valitsusele ülestõusu tähtaja. Sellepärast otsustas partei Keskkomitee ülestõusu läbi viia üks päev enne II Nõukogude Kongressi avamist.

Ajutine Valitsus algas Oktoobrirevolutsiooni vastu väljaastumist 6. novembri varahommikul. Kerenski andis käsu partei keskhäälekandja „Raboči Putj“ sulgemiseks ja saatis soomusautod toimetuse hoone ja enamlaste trükikoja juurde. Sms Stalini käsul tõrjusid punakaartlased ja revolutsioonilised soldatid soomusautod eemale ja kell 11 hommikul ilmus „Raboči Putj“ üleskutsega — kukutada Ajutine Valitsus.

Algas ülestõus. 6. novembri ööl saabus Lenin Smolnõisse ja võttis ülestõusu juhtimise oma kätte. Smolnõi juurde koondusid revolutsioonilised sõjaväed, Punakaardi salgad, keda läkitati piirama Talvepaleed, kus viibis Ajutine Valitsus.

7. novembril vallutasid Punakaart ja revolutsioonilised sõjaväed vak-sali, posti, telegraafi, ministeeriumid ja riigipanga. Neil päevil näitasid Petrogradi töölised oma revolutsioonilist küpsust. Punased sõjaväed teostasid täpselt lahingukäsu. Koos revolutsioonilise sõjaväega läks ka sõjalaevastik. Kroonlinn oli enamlaste kindlus. Ristleja „Avrora“ kuulutas 7. novembril Suure Sotsialistliku Revolutsiooni ajastu algust. 7. novembri ööl vallutasid töölised, soldatid ja madrused tormijooksuga Talvepalee ja arreteerisid Ajutise Valitsuse. Öhtul kell 10.45 avati Smolnõis II Ülevenemaaline Nõukogude kongress. Kongressil olid enamlased rõhuvas enamuses.

II Ülevenemaalise Nõukogude kongressi üleskutses kuulutati välja, et kogu võim on läinud Nõukogude kätte. 8. novembri ööl 1917. a. võttis II Nõukogude kongress vastu rahudekreedi, milles tehti kõigile sõdivaile maadele ettepanek viivitamata rahu teha. Samal ööl võttis II Nõukogude Kongress vastu ka maadekreedi, mis kaotas mõisnike maaomandi ilma mingisuguse tasuta. Sellega sai talurahvas 150 miljonit tiinu maad ja vabanes 500 miljoni kuldrubla suurusest maarendist, mida ta iga aasta oli sunnitud maksma mõisnikele. Kõik maapõuevarad, metsad, veekogud said rahva omandiks. II Nõukogude kongressil moodustati esimene Nõuko-

Laste suvipidustusilt.

*„Orsekui imeaia õied puhkevad stalinliku hoolitsemise päikese all
laste võimed ja aned.“ (A. Ždanov.)*

gude valitsus — Rahvakomissaride Nõukogu, kelle esimeheks valiti
sms Lenin.

Mõne päeva pärast pandi ka Moskvast Nõukogude võim maksma.
1917. a. novembrist kuni 1918. a. jaanuari-veebruariini levis Nõukogude
võim üle kogu riigi.

Nüüd hakkas enamlaste partei selle eest võitlema, et Nõukogude
võimu kindlustada. Nõukogude valitsuse otsuses — „Venemaa rahvaste
õiguste deklaratsioonis“ määrati kindlaks, et Venemaa rahvaste vaba
areng ja nende täielik üheõiguslus on seaduseks.

Oktoobrirevolutsioon on Lenini proletariaadi diktatuuri teooria klas-
sikaline teostamine, on Lenini proletarse revolutsiooni teooria praktikas
teostamise eeskuju.

„Oktoobrirevolutsiooni ülemaailmne tähtsus ei seisne mitte ainult
selles, et ta on ühe maa suureks algatuseks imperialismi süsteemi läbi-
murdmise asjas ja sotsialismi esimeseks koldeks imperialistlike maade
ookeanis, vaid seisneb ka selles, et ta on maailmarevolutsiooni esimeseks
etapiks ja ta edaspidise arengu võimsaks baasiks“ (Stalin, Leninismi küsi-
mused, lk. 105).

Seltsimees Stalin arendas ja põhjendas teoreetiliselt õpetust kommu-
nismi ülesehitamisest NSV Liidus juhul, kui säilib kapitalistlik ümbrus-
kond. Stalinlik teooria kommunismi ülesehitamisest ühel maal on nõu-
kogude ühiskonna arengus uute ülesannete sügav-teaduslik väljendus.
See teooria annab Nõukogude Liidu rahvastele edasiseks võitluseks avara
väljavaate, loob kindla veendumuse kommunismi võidusse.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidukas areng on andnud
praktilise võimaluse Nõukogude Liidus üles ehitada kommunistlik ühis-
kond. Oktoobrirevolutsioon kaotas ekspluateerijate võimu ja pani kehtima
proletariaadi diktatuuri, pani aluse ühiskonna tootlike jõudude niisugu-
sele arengule, mis on võimatu kapitalistlikus korras.

Esimeses viisaastakus püstitati NSVL sotsialistliku ühiskonna kalju-
kindel majanduslik v u n d a m e n t.

Teises viisaastakus, mis kestis 1933—1937. a., ehitati üles sotsialist-
liku ühiskonna h o o n e i s e.

Sotsialistlikus ühiskonnas on tootmisvahendid ühiskondlik omand,
sotsialistlikus ühiskonnas ei ole inimese ekspluateerimist inimese poolt.
Sotsialistlikus korras säilivad „kapitalismi sünnimärgid“: on veel vastand-
likkus vaimse ja füüsilise töö vahel, erinevus linna ja küla vahel ning
sellega seotud ühiskondlik tööjaotus, klassilise erioleku jäänused tööliste,
talurahva ja haritlaskonna vahel. Lenin kirjutas sellepärast, et sotsialism
„ei ole täieline kommunism“, sotsialism on kommunismi esimene faas.
Sotsialistlikus korras teostatakse põhimõte: „Igaühelt ta võimete järgi,
igähele ta töö järgi“.

Sotsialism päästis NSV Liidu rahvad arvatamatult piinadest ja ras-
kustest ning puudustest, millega oli seotud iga kapitalistliku maa indus-
trialne areng. „Kapitalis“ kirjeldab Marx kustumatute värvidega kapita-
listliku tööstuse tekkimist ja arengut, mis rajas endale teed üle laipade
mägede, keset pisarate merd. Nii toimus kapitalismi areng Inglismaal ja
teistel kapitalistlikel maadel.

Sotsialistlikus korras on võimsad tootlikud jõud i n i m e s e t e e -
n i s t u s e s, vabastatud töö teenistuses. Inimene on sotsialistlikus korras

„Tere tulemast“ — esimesel koolipäeval.
 Üle 40 milj. lapse õpib Nõukogude Liidu koolides.

kõikidest kapitalidest kõige väärtuslikum kapital maailmas.

Teise viisaastaku teostamise tulemuseks oli see, et likvideeriti täielikult kõik ekspluateerivad klassid, hävitati jäävvalt põhjused, mis tekitasid inimese ekspluateerimist inimese poolt ja ühiskonna klassideks jagunemise. Kõik see oli võimalik selle tõttu, et teostati edukalt teise viisaastaku peamine ja otsustav majanduslik ülesanne — viidi lõpule NSV Liidu rahvamajanduse tehniline rekonstrueerimine. NSV Liidu tööstuse üldtoodangu absoluutne suurus tähtsaimail tööstusaladel saavutas teise viisaastaku esimese koha Euroopas ja teise koha maailmas.

Teise viisaastaku teostamine näitas sel kombel NSVL edu ja selle ajaloolise ülesande lahendamises, et Nõukogude Liit jõuab järele ja läheb mööda tehniliselt ja majanduslikult enam arenenud kapitalistlikest maa-dest. Teise viisaastaku teostamisega NSVL demonstreeris suurimaid sotsialistliku süsteemi paremusi kapitalistliku süsteemi kõrval. NSV Liidu tootmises ei ole kriise, N. Liidus pole tööpuudust, vaesust, ruineerumist.

Tootlikud jõud kasvavad kiiresti, sest sotsialistlikud tootmissuhted NSV Liidus aitavad selleks kaasa, annavad selleks kõige avaramad võimalused. Selle tagajärjel kasvab saaduste küllus ja tõuseb vääramatult kõikide NSV Liidu rahvaste aeline ja kultuurne tase.

Teise viisaastaku lõpuks kuulus NSV Liidu sotsialistlikule majandussüsteemile: kõikidest tootmisfondidest 98,7%; kogu tööstuse üldtoodangust — 99,8%; põllumajanduse üldtoodangust — 98,6% ja kaubanduse lähimüügist — 100%. Teise viisaastaku lõpuks oli NSV Liidus loodud esmajärguline tehnika. Koos Nõukogude Liidu majandusliku võimsuse kasvuga kasvas ka ta sõjaline vägevus.

Seoses Nõukogude Liidu majanduse, klassipärase struktuuri ja rahvaste vastastikuste suhete muutumisega tekkisid niisugused nõukogude ühiskonda kandvad jõud, nagu moraalne ja poliitiline ühtsus, rahvaste sõprus ja nõukogude patriotism.

Teise viisaastaku saavutused võimaldasid püstitada veel meelikõitvamaid, veel suuremaid ülesandeid kolmandas viisaastakus.

Kolmanda viisaastaku plaani järgi teostatakse praegu Nõukogude Liidus ülesannet — järele jõuda ja mööda minna Euroopa eesmisist kapitalistlikest maadest ja Ameerika Ühendriikidest ka majanduslikult. See on NSV Liidu majanduslik põhiülesanne. Nõukogude Liidu tööstus ja põllumajandus jõudsid mööda kapitalistlikest riikidest tootmistehnika alal. Nüüd on püstitatud Nõukogude Liidu ette ülesanne, et lähema 10—15 aasta vältel ette jõuda peamistest kapitalistlikest maadest ka majanduslikult, s. o. tootmise suuruse mõttes elanikkonna hinge peale.

Kolmanda viisaastaku teostamine on kõikevõitva kommunismi jõu demonstreerimine selles ajaloolises võitluses, mis toimub mädaneva, parasitliku ning sureva kapitalismi ja õitseva kommunismi vahel.

Nende suurimate ülesannete teostamine on võimalik ja toimub edukalt vaid nende hiiglavõitude alusel, mida saavutasid Nõukogude Liidu rahvad esimese ja teise stalinlike viisaastakute vältel.

Selleks et NSVL kolmanda viisaastaku põhiülesannet teostada, on olemas kõik võimalused: määratud looduserikkused võrreldes kapitalistlike maadega, modernim tehnika, sotsialistlik majandussüsteem, arvukad ettevalmistatud kaadrid, töötava rahva entusiasm, sotsialistliku tööstuse kasvu kiire tempo jne.

Kuid seetõttu, et endine Venemaa oli majanduslikult üpris maha jäänud, oli NSV Liidu tööstuse arengu tase tootmise suuruse mõttes ühele inimesele kolmanda viisaastaku algul madalam tehniliselt ja majanduslikult kõige enam arenenud kapitalistlikest maadest.

Selleks et majanduslikult kõige enam arenenud Euroopa kapitalistlike maadele ja Ameerika Ühendriikidele järele jõuda ja neist ette minna on tarvis Nõukogude Liidus kolmandal viisaastakul jätkata kogu rahvamajanduse tehnikaga varustamise kiiret kasvu. Selle saavutamiseks toimub masinaehituse, rasketööstuse igakülgne arenemine, otsustavalt muutub paremaks kogu tootmise organiseerimine ja tehnoloogia, milleks kasutatakse uusimaid teaduse saavutusi ja leiutusi. Kolmandas viisaastakuplaanis on ette nähtud tootlike kaadrite niihästi hulgalist, kuid eriti kvalitatiivset kasvu.

Nõukogude
Liidus on
umbes 25000
lasteaeda.

Lenin ütles, et „töö tootlikkus on lõppkokkuvõttes tähtsaim, peamisi uue ühiskondliku korra võiduks“. Sellest lähtudes arendatakse NSV Liidus kolmanda viisaastakuplaani kiireks teostamiseks igal alal sotsialistlikku võistlust ja stahhaanovlikke töömeetodeid.

Kolmandas viisaastakus on ette nähtud niisugune rahva-sissetuleku tõus ja kaubaringvoolu areng, mis tagab rahva tarbimise tõusu poolteist kuni kaks korda.

Tõuseb kiiresti kogu maa ja linna töötava rahva kultuuriline tase. Teostatakse suurt ajaloolist sammu — töölisklassi kultuurilise ja tehnilise taseme tõstmist inseneride ja tehnikute töö tasemeni.

Kolmanda viisaastakuplaanis on ette nähtud tootmise suurt kasvu. Nõukogude Liidu tööstuse toodangu maht peab kasvama 92%. Keskmiselt peab aastas tööstustoodang kasvama 14%.

Masinaehitusel on rahvamajanduse tehnikaga varustamises juhtiv osa. Masinaehituse toodang peab kasvama kolmanda viisaastaku lõpuks 2,3 korda.

Tarbimiskaupade tootmist suurendatakse kolmandas viisaastakus 1,7 korda. Tarbimisasju ja -aineid toodavad kergetööstus, tekstiiltööstus, toiduainetetööstus, kalandustööstus ja kohalik tööstus ning tööstuslik kooperatsioon.

Kolmandas viisaastakuplaanis on ette nähtud töö tootlikkuse kasvu 65%, mille tagajärjel tööstuse toodang suureneb 62 miljardi rubla väärtuses. Seoses sellega langeb tööstusproduktiooni omaväärtus 1937. a. hindades 65%, mis tagab riigile 1942. a. kokkuhoidu 20 miljardit rubla.

Tarvis on kolmandas viisaastakus tõsta tööstustoodangu kvaliteeti, võitlust pidada korraliku majandamise eest, korda seada standardiseerimis- ja normaliseerimisajandus ja tarvitusele võtta laiemas ulatuses standarte rahvamajanduses.

ÜK(e)P XVIII kongress määras põllumajanduse toodangu kasvu 1938—1942. a. 20,1 miljardit rublast kuni 30,5 miljardi rublani, s. o. 52%. Kolmanda viisaastaku lõpuks teraviljade alal tuleb koguda Nõukogude Liidu avaratelt põldudelt 8 miljardit puuda vilja. Selle juures keskmine viljasaak hektaarilt peab olema mitte vähem kui 13 tsentnerit. Edeneb kiiresti tehniliste kultuuride (suhkrupeedi, puuvilla, lina, kanepi jne.) kasvatamine.

Kariloomade hulk peab kasvama kolmandas viisaastakus tunduvalt. Hobuste arvu tuleb suurendada 35%, sarvloomade arvu — 40%, sigade — 100%, lammaste ja kitsede arvu — 40%. Seoses sellega pööratakse erilist tähelepanu kolhooside kariloomade farmide kindlustamisele ja arendamisele. Tähtsaimaks ülesandeks karjanduse alal on karjanduse produktiivsuse tõstmine kariloomade tõuparandamisega.

Moskva, Leningradi, Bakuu, Kiievi ja teiste suuremate linnade ja tööstuskeskuste ümber luuakse kartuli, köögivilja ja karjanduse baasid, mis kindlustavad täielikult nende keskuste varustamise köögiviljaga, kartulitega ja tunduval määral piimaga ja lihaga.

Teraviljade ja teiste kultuuride külviks tarvitatakse ainult kõrgesordilisi ja valitud seemneid. Kolhoosides seatakse sisse õiged külvikorrad.

Kolmandas viisaastakus viiakse lõpuni põllumajanduslike tööde igakülgne mehhaniseerimine. Traktoripark varustatakse täieliselt vastava inventuuri ja masinatega. Laialdaselt võetakse tarvitusele eesrindlik agroomia ja uued praktilised kogemused põllumajanduses. Karjanduse alal sovhoosides ja kolhoosides mehhaniseeritakse raskeid tööalasid. Areneb laialt kolhoosides väikeste hüdroelektrijaamade, tuuleturbiinide jne. ehitamine. Ikka laiemalt võetakse tarvitusele kunstväetisi.

Sovhoosid muutuvad mehhaniseerimise ja töö tootlikkuse kasvu tagajärjel täiesti eeskujulikeks majapidamisteks, kus põllumajanduslik tootmine on korraldatud eeskujulikult, kus kõrge viljasaak ja suur produktiivsus.

Suured ülesanded on kolmandas viisaastakus transpordi ja sideasjanduse alal.

Selleks et kolmandat viisaastakuplaani edukalt teostada, on vaja tarvilisel hulgal ette valmistada kõrgesti kvalifitseeritud tööliste, tehnikute ja inseneride kaadred, tarvitusele võtta uusimat tehnikat ja teaduslikku töö organiseerimist. Lai koolide ja kursuste võrk valmistab ette ja täiendab kvalifitseeritud töölisi ja sotsialistliku töö meistreid. Kolmandas viisaastakus lõpetavad tehnikumi 1,4 miljonit tehnikut ja 600 tuhat kõrgema haridusega eriteadlast.

Hiiglaulatuses toimub kolmandas viisaastakus NSV Liidus uus ehitus. Kui teises viisaastakus kulutati kapitaalseile töödele kogu Nõukogude Liidu rahvamajanduses 114,7 miljardit rubla, siis kolmandas viisaastakus kulutatakse selleks otstarbeks 192 miljardit rubla.

Uute käitiste jne. ehitamisel lähtub kolmas viisaastakuplaan sellest, et uusi ehitisi tuleb asetada NSV Liidu rajoonides nii, et tööstus areneks toorainelike tarbimisrajoonide läheduses. Seoses sellega tõusevad enne mahajäänud rajoonid esirindlike rajoonidega ühele tasemele. See kindlustab rahvuslike vabariikide ja oblastite edasise majandusliku ja kultuurilise tõusu ja õitsengu.

Kõikidel rahvamajanduse aladel toimub kolmandas viisaastakus ajaloos ennenähtamatu ehitustöö.

Üks paljudest uutest
koolimajadest
Nõukogude Liidus.

Kolmanda viisaastakuplaani järgi teostatakse edasist töötava rahva ainelise ja kultuurilise taseme tõstmist. Näiteks, töötava rahva tarbimine suureneb rohkem kui poolteist korda, tööliste ja teenijate arv suureneb Nõukogude Liidus 21%, keskmine palk kasvab 37% ja palgafond — 67%. Tunduvalt kasvab kolhoosnike sissetulek ja materiaalne hüvangu.

Linnades teostatakse üldist keskkharidust ning maal ja rahvuslikes vabariikides üldist seitsmeaastast keskkharidust, kusjuures ühtlasi laieneb kümneaastase keskkhariduse andmine. Kõrgemais koolides tõuseb üliõpilaste kontingent 1942. a. 650 tuhandeni, seejuures peatähelepanu juhitakse kõrgema hariduse kvaliteedi tõstmisele. Suureneb märksa kinode, teatrite, klubide, kultuurimajade, raamatukogude, lugemistubade arv.

Töötava rahva tervishoiule riigieelarvest kulutatavad summad kasvavad 10,3 miljardilt rublalt 1937. a. kuni 16,5 miljardi rublani 1942. a.

Kaubaringvool suureneb 126 miljardilt rublalt 1937. a. kuni 206 miljardi rublani 1942. aastal.

Rahva sissetulek kasvab kolmanda viisaastakuplaani järgi 1,8 korda. See loob täielise võimaluse rahuldada kõik elanikkonna ja riigi kasvavad tarbed, niihästi rahva tarbimise kui ka rahvamajanduse arengu ja riigikaitse tarbed ning võimaldab soetada vajalised riigireservid.

Kõik see võimaldab kolmanda viisaastaku põhiülesannete võidukat teostamist.

Nüüsiis, kolmandal viisaastakul Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit astus oma arengus uude ajajärku, ajajärku, kus viiakse lõpule klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamine ja kus algab järk-järguline üleminek sotsialismist kommunismi.

Mida kujutab enesest kommunistlik ühiskond? Millised on selle ühiskonna põhijooned?

Marx vastab sellele küsimusele järgmiselt:

„Kommunistliku ühiskonna kõrgemas faasis, pärast seda kui on kadunud indiviidide orjastav allumine tööjaotusele, sellega ühes ka vaimse ja kehalise töö vastupoole; pärast seda kui töö ei ole mitte üksnes elatisabinõuks, vaid on saanud inimese elutarbeks; pärast seda kui indiviidide igakülgse arenemisega on kasvanud ka tootmisjõud ning voolavad

täielikumalt kõik kollektiivse rikkuse allikad — alles siis võib kodanliku õiguse kitsast vaatepiirist täiesti üle astuda ning ühiskond võib oma lipudele kirjutada: „Igaühelt tema võimete järgi, igaühele ta tarvete järgi!“.

Tähendab, kolmandas viisaastakus NSV Liidu töötav rahvas viib lõpule sotsialistliku ühiskonna ehitamise, hakkab järk-järgult üle minema niisugusesse ühiskonda, kus igaüks töötab oma võimete järgi ja saab tarbimisasju mitte ta tehtud töö järgi, vaid kultuurilise ja arenenud inimese tarvete järgi. See on võimalik seetõttu, et töölisklassi kultuuriline ja tehniline tase on niivõrd kõrgele tõusnud, et kaob vastaspoosus füüsilise ja vaimse töö vahel. Töö tootlikkus tõuseb niisugusele kõrgeimale astmele, kus tarbeasju toodetakse niipalju, et ühiskond võib jaotada neid ühiskonna liikmete tarvete järgi.

Sotsialismi võit ja õitseng ning rahulik töö Nõukogude Liidus kindlustavad kapitalistlike maade rahvaste hulgas usku oma jõusse.

Sotsialistliku ühiskonna ülesehitamist kolmandas viisaastakus viimisteltes ja järk-järgult üle minnes kommunismi ehitamisele, enamlaste partei seltsimees Stalini juhtimisel teostab sellega Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni strateegilise põhiülesande — läbi viia „maksimum teostatavast ühel maal revolutsiooni arendamiseks, toetamiseks, ärkamiseks k õ i g i s m a a d e s“ (Lenin, Teoste kogu, XXIII, lk. 385).

Elagu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni XXIII aastapäev!

Elagu Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik!

Elagu EK(e)P!

Elagu ÜK(e)P!

Elagu NSV Liidu rahvaste ja kogu maailma töötava rahva suur juht ja õpetaja seltsimees Stalin!

P. N. GRUZDEV

Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamine.

Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi olemus ja kooli ülesanded. Nõukogude patriotism on armastuse tunne sotsialistliku kodumaa vastu, valmidus anda ta võimsuseks ja õit-senguks kõik oma jõud, teadmised ja töö, valmidus ohverdada ta eest oma isiklikud huvid ja isegi, kui see on vajaline, oma elu. Nõukogude patriotism on vastutustunne kodumaa saatuse eest, püha vihatunne ta vaenlaste vastu, kes kallale tungivad ta iseseisvusele, ta terviklikkusele, ta kodanikkude õnnele.

Nõukogude patriotism ei ole rahvusliku piiratuse tunnus. Ta liitub loomulikult proletaarse internatsionalismiga, kuna ta põhineb nõukogude riigi kui kõikide maade töötajate toe rahvusvahelise tähtsuse tunnetamisel ja mõistmisel. Nõukogude patriotism on internatsionaalne, kuna nõu-

kogude rahvas vaatab endale kui rahvusvahelise proletariaadi löögibrigaadile, kui eelsalgale, kelle võitluse ja võidu ülesandeks on „julgustada kapitalistlike maade töölisklassi ja kinnitada ta usku oma jõudusesse, usku oma võidusse . . .“¹⁾ Internatsionalismi olemus seisneb selles, nagu osutas Lenin, et arutella ja tegutseda lähtudes „minu osavõtu vaatekohast maailma proletaarliku revolutsiooni ettevalmistuses, propagandas ja lähenemises“.²⁾

Kapitalistlikus ühiskonnas apelleerivad valitsevad klassid sageli rahvuslikule patriotismile. Kuid säärase üleskutsetega taotleb kodanlus oma isiklike huve, peites need „isamaa“ päästmise loosungite taha.

Lenini-nimeline riiklik raamatukogu Moskvas.

Ajalugu tunneb palju juhte, kus valitsevad klassid viisid maa saatuse hukkamise äärele ja siis tõsis tõelisest patriotismist haaratud rahvas, tõsis müürina kodumaa eest ja kihutas vaenlase minema.

Niisugused patriotismi jõult unustamatud teod on XVII s. algul poola interventide ja 1812. a. Napoleoni sõjavägede väljatõrjumine Venemaalt.

Rahvahulkade kõrget patriootilist tunnet on kodanlus püüdnud alati kasutada oma klassi huvides, maskeerides sel viisil rahva silmis kodanliku riigi klassiiseloomu. Isamaalsuse idee nimel on kodanlus ässitanud oma maa rahvaid teiste maade rahvaste ja omal maal ühed rahvused teiste vastu, halastamatult maha surudes tööliste ja talupoegade liikumist.

Võitluses kodanliku šovinismiga ja vastukaaluks talle on proletariaat Marxi ja Engelsi isikuis püstitanud proletaarliku internatsionalismi idee.

1) J. V. Stalin, Leninismi küsimusi, 11. tr., lk. 610—611.

2) V. I. Lenin, Kog. teosed, XXIII, lk. 381.

Kuna kodanlus on rahva massidelt ära võtnud nende isamaa, siis kodanliku korra juures „töölisel ei ole isamaad“. Proletaarlik internatsionalism ei ole vastuolus patriotismiga selle ajaloolis-progressiivses tähenduses. Marx ja Engels rõhutasid, et vallutades poliitilise võimu, organiseerudes üheks rahvuslikuks klassiks ja konstitueerudes rahvusena, proletariaat teostab rahvusliku ühtsuse idee ja kaitseb vaimustusega kommunistlikku isamaad.

Lenin ja Stalin on alati kasvatanud töölikklassis tõelist armastust oma rahva, selle mineviku, oma kodumaa ja rahva hulkade vabadusvõitluse vastu. Oma kirjutuses „Suurvenelaste rahvuslikust uhkusest“ (1914) Lenin ütles:

„Meie armastame oma keelt ja kodumaad . . . Meil on valusaim näha ja tunda, millisele vägivaldale, survele ja irvitustele allutavad meie kauni kodumaa tsaari timukad, mõisnikud ja kapitalistid. Meie oleme uhked sellele, et see vägivald on välja kutsunud vastupanu meie, suurvenelaste poolt, et see ühiskond on esile tõstnud Radištševi, dekabristid, 70-aastate revolutsionäärid, et suurvene töölikklass lõi 1905. aastal võimsa hulkade revolutsioonilise partei . . . Meie oleme täis rahvuslikku uhkust ja just seepärast me eriti põlgame oma orjalikku minevikku . . . ja oma orjalikku olevikku“.¹⁾

Vallutades 1917. a. oktoobris võimu, meie maa töötav rahvas omandas esmakordselt ajaloos oma päris isamaa, mille kaitsmine on saanud iga NSV Liidu kodaniku austavaks ning pühaks kohuseks. „Minevikus meil ei olnud ja ei saanud olla isamaad. Aga nüüd, kui me kukutasime kapitalismi ja võim meil on tööliste oma — nüüd meil on isamaa ja me kaitseme ta iseseisvust.“²⁾

Nõukogude patriotism on saanud NSV Liidus kogu nõukogude rahva, meie paljurahvusliku riigi kõikide rahvuste tundeks.

Nõukogude kodanikkude kodumaa-armastus ei avaldu ainult mõtteis ja tundeis, vaid ka praktilistes tegudes, mis on suunatud sotsialistliku kodumaa, ta tugevuse ja kuulsuse kindlustamiseks ning kaitseks. Säärast patriotismist kirjutas Dobroljubov: „Elav ning tegelik patriotism erineb just sellega, et ta eitab igasugust rahvusvahelist vaenu, ja inimene, keda vaimustab selline patriotism, on valmis töötama terve inimkonna heaks, kui ta ainult saab olla sellele kasulik.“

Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi tunne tekib ühiskondlikkude olude ja kasvatuse tulemusena. Seetõttu on perekonna, kooli ja lasteorganisatsioonide süstemaatiline kasvatuslik töö eriti suur ja vastutav. Kogu lastekasvatuse töö aluseks perekonnas ja koolis tuleb võtta sms Stalini viited noorsoo kasvatusest internatsionalismi vaimus ja vaja-

¹⁾ V. I. Lenin, Kog. t., XVIII, lk. 81.

²⁾ J. V. Stalin, Leninismi küsimusi, 10. tr., lk. 445.

dusest arendada ja kultiveerida nõukogude patriotismi. Et nõukogude patriotismi ja internatsionalismi tunne saaks lähedaseks ning omaseks igale lapsele, on vaja, et see tunne tugineks oma kodumaa mineviku ja oleviku tundmisele ja mõistmisele laste poolt.

Meie kooli õpilased peavad hästi tundma õppima meie maa ajalugu, ta ühiskondlikku ning kultuurilist arengut. Säärane tundmaõppimine näitab õpilastele, et meie rahvas on andnud inimkonnale tõelisi isamaalasi, revolutsionääre, kes on rajanud uusi teid ühiskondlikus elus, teaduses, kunstis ja kirjanduses.

Õpilased peavad teadma ja mõistma, et NSVL on sotsialistliku humanismi maa, kus kõik tehakse inimese jaoks, kus hoolitsemine laste, noor-

Esimene lastekino Moskvast.

soo, täisealiste ja vanurite eest on partei ja valitsuse kõrgeimaks ülesandeks.

NSVL on kõikide sel maal elavate rahvuste kodumaa. Õppides tundma meie maa minevikku ja olevikku saavad lapsed teada, kuidas „rahvaste vangla“, „Euroopa sandarmi“ ja „Aasia timuka“ maast vana Venemaa Suure Oktoobrirevolutsiooni ja leninlik-stalinliku rahvuspoliitika tulemusena on muutunud kümnete üheõiguslike rahvuste vabaks liiduks, kes arendavad oma kultuuri, rahvuslikku kujult, sotsialistlikku sisult.

Iga nõukogude patrioot mõistab Nõukogude Liidu rahvusvahelist tähtsust, teab, et NSVL on maailma kultuuri tuletorn, kõikide maade töötajate isamaa, kõige edulise ja tsiviliseeritud inimkonna tugi ja lootus. Meie kooli õpilased veenduvad, et on täitunud Belinski ennustus, kes unis-

tas tulevikust, mil Venemaa juhib inimkonda edasi. „Kadestame meie lapselapsi ja lapse-lapselapsi, kellele on antud näha Venemaad 1940. aastal, mil ta seisab terve haritud maailma eesotsas, andes seadusi teadusele ja kunstile, ja võtab vastu terve haritud inimkonna imetlevat austust.“

Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamine kodus. Laste kasvatamine nõukogude patriotismi ja internatsionalismi vaimus on vajaline juba nooremas eas. Siin on kasvatajal tegemist peamiselt tunde kasvatamisega, rõhutatakse emotsionaalset külge. Kuid ka selles eas juba laps omandab mõningad algelised teadmised, milleleta ei ole mõeldav patriotismi kasvatamine. Ta kuuleb oma maast, Punaväest, partei juhtidest, kes viivad maa võitule, julgetest ja mehimestest inimestest, kes teostavad kangelastegusid maa õitsengu nimel.

Tähtsaimaks patriotismi kasvatusvahendiks nooremas eas on kõne arendamine ja emakeele tunne. Vastavalt valitud luuletuste, laulude — vanematele eelkooliealistele lastele ka NSV Liidu rahvaste legendide — lugemine ja jutustamine virgutab armastust rahvakeele vastu, äratas lastes armastust oma maa ja suure nõukogude rahva vastu. Teos „NSVL rahvaste looming“ annab suurepäraselt materjali selliseks lugemiseks ja jutustamiseks. Lapsed omandavad hästi laule ja lugusid Leninist, Stalinist, samuti lugusid, mis kirjeldavad rahva rõhutatud elu enne revolutsiooni ja ta õnnelikku tänapäeva.

Eelkooliealiste laste kasvatuses on eriti tähtis koht mängul. Laste mängudes peegelduvad meie aja tähtsamad sündmused ning kangelaslikkus. Seepärast on eelkooliealiste laste mängu sisuks Papanini jaama triivimine, Tškalovi, Gromovi, Kokkonaki, Grizodubovi lennud, Volga-Moskva kanali ehitus, Moskva allmaaraudtee, hispaania rahva kangelaslik võitlus interventidega, poola pannide hävitamine ning meie vendade valgevenelaste ja ukrainlaste vabastamine pannide ikke alt meie kuulsusrikka Punaarmee poolt.

Samuti tuleb laste esteetilises kasvatuses ette näha laste tutvustamine NSV Liidu rahvaste muusikaloominguga, taotella, et NSV Liidu rahvaste rahvuslik kunst vaipade, tikandite, vaaside, laulude ja tantsude näol pääseks lasteaias olustikku, aga kus võimalik, ka väikelaste perekondlikku kasvatusse. Kooliealisi lapsi võivad vanemad vabadel tundidel süstemaatiliselt tutvustada oleviku tähtsamate faktidega ja meie mineviku heledamate episoodidega (kodusõda, vene rahva võitlus iseseisvuse eest, stahhaanovlaste töönäiteid neil tööaladel, kus vanemad ise töötavad). Sellised kõnelused kodusel miljöös soodustavad suurelt laste poliitilist kasvatust ja aitavad kujundada neil õigeid vaateid olevikule ja minevikule. Samuti tuleb soovitada vanematele tellida lastele pioneeride

ajalehte ja perioodiliselt jutelda lastega ajalehest loetu üle, et laiendada nende ühiskondlik-poliitilist silmaringi.

Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi tunde kujundamiseks aitab kaasa nimetamisväärselt õpilaste vaba lektüür. Sääraste raamatute valik, arvestades õpetajate ja raamatukoguhoidjate nõuandeid, on vanemate kasvatuslikke ülesandeid, millega tuleb süstemaatiliselt tegelda.

Kooliealised lapsed võtavad huviga osa mitmesuguste kooliväliste ringide tööst. Iga vanem peaks saavutama, et tema lapsed võtaksid osa vähemalt ühest riigikaitselise iseloomuga ringist, mis annab lastele praktilisi oskusi, mida vajavad meie tulevased kodumaa kaitsjad (sõjaväe tervishoidlikud, laskurite, sõjakeemilised, lennukimudelite ringid).

Igas nõukogude perekonnas on kindlasti kujunenud tavaks revolutsioonilised tähtpäevad, mis on pühendatud meie sotsialistliku kodumaa märkimisväärsetele sündmustele. On tähtis, et peale kooli poolt korraldatud kava, ka vanemad tähistaksid seda päeva kuidagi lastele meeldival viisil (kingitus, teatri või kino külastamine).

Meil tuleb ette veel juhte, et teisest rahvusest lapsi hüütakse mingi solvava hüüdnimega, suhtutakse neisse kõrgilt või põlgavalt või pilkavad neid teised lapsed seepärast, et nad kõnelevad valesti. Vanemad on kohustatud igal sellisel juhul selgitama lastele nende talituse väärust, näidates, kuidas rõhuti rahvusi tsaariajal ja kuidas nad nüüd ühises vabas liidus ehitavad sotsialistlikku riiki. Lastele arusaadaval viisil tuleb neile selgitada, et säärane käitumine on veel jäänus vanast kodanlikust suhtumisest teistesse rahvastesse ja et niisugusest kõrgist ja põlgavast suhtumisest koolieas kasvab välja hiljemini päris suurriiklik šovinism. Niisugustel juhtudel on kasulik tuua lastele positiivseid näiteid juhtide elulugudest. Jutustada, kuidas sms Stalin koolis aitas õppida poissi, kes halvasti oskas gruusia keelt, kuidas Lenin gümnaasiumi vanemas klassis terve aasta aitas oma klassikaaslast tšuvašš Ogorodnikovi ette valmistada kõrgemasse õppeasutusse astumiseks. Mitmesugustesse rahvustesse kuuluvate laste sõprust ja seltsimehelikkust peavad vanemad ja õpetajad igati toetama ja kõvendama.

Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamine koolis. Nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamine koolis teostub kahte liini mööda: kooliõpetus ja mitmesuguste klassiväliste ürituste kasutamine.

Iga õpetaja peab kasvatama õpilastes nõukogude patriotismi tunnet oma aine materjali abil.

Hästi läbiviidud ajalootunnid äratavad õpilasis armastusetunnet oma rahva vastu ja uhkust ta kangelaslikust võitlusest rõhujate vastu. 1242. a. Jäälahingu näidete varal rõhutab õpetaja, et vene rahvas purustas hästi varustatud teutooni rüütlid seepärast, et ta kaitses oma maad. Ta ei

jäta tähendamata sel puhul, et vaba nõukogude rahva Punaarmee annab veel hävitavamana vastulöögi kõigile neile, kes võiksid üritada rünnata Nõukogude Liitu. Jutustades Kulikovo lahingust, märgib õpetaja, et võit saavutati kogu vene rahva jõudude ühendamise tulemusena. Jutustades, kuidas Minin ja Požarski purustasid poola sissetungijad, ta näitab, et võidu saavutas rahva maakaitsevägi. On tähtis, et õpetaja oskaks seostada ajaloolisi fakte ja igati kriipsutaks alla meie rahva vabaduse ning iseseisvuse armastust ja ta valmidust seda iseseisvust kindlustada ning kaitsta.

Ajalooõpetaja peab tundides näitama hispaania rahva patriotismi, kes XIX sajandi algul Guerilla-sõjas (talupoegade sissisõda) Napoleoni ja tema käsilaste vastu kaitses oma iseseisvust; tšehhi rahva kangelaslikku võitlust oma rahvusliku ja kultuurilise iseseisvuse eest; asumaade rahvaste vabadusliikumist rahvusliku ja sotsiaalse rõhumise vastu. Head õpetajad kasutavad selliste teemade õppimisel võrdlevat meetodit.

NSV Liidu ajaloo õppimisel vanemais klassis õpitakse kommunistliku partei ajaloo tähtsamaid etappe. NSV Liidu ajaloos peab õpetaja samm-sammult edasi minema, näidates üksikuil etapel enamlaste partei osa võitluses proletaarsete revolutsiooni, sotsialismi ja kommunismi eest. Ajalooõpetaja mitte ainult ei teadusta ning hinda ajaloolisi fakte, vaid ta iseloomustab ka ajaloolisi tegelasi, kasutades selleks memuaarilist ja kunstilist materjali. Mõnikord saab siin edukalt kasutada kirjanduslikke näiteid, samuti teravat pilget või nalja. Vahel näitab õpilaste naer, et õpetaja väljendatud mõte mõisteti ja hinnati klassi poolt õieti.

Tuleb märkida, et teesklev väline paatos, mida kasutavad mõned õpetajad, annab eitavaid tulemusi. Õpilased harjuvad kiiresti sellise „vaimustusega“ ja reageerivad sellele täieliku ükskõiksusega. Hästi kasutatud meetoodilised võtted ja õpetaja jutustuse toon kujundavad õpilastes kindla suhtumise ajaloolistesse faktidesse.

Üheks kasvatuslikuks ülesandeks vanemais klassis on õpilaste ettevalmistamine kodaniku ülesannete mõistmiseks ning täitmiseks. Neiks ülesandeiks omab erilist tähtsust NSV Liidu konstitutsiooni õpetamine, maa riikliku struktuuri tundmaõppimine. Seoses konstitutsiooni õppimisega tutvustatakse õpilastele ilmekate ajalooliste näidete varal neid hiiglaslikke uuendusi, mis on teostatud meie maal nõukogude valitsuse ajal, ja omandatakse vajalikud teadmised oma kodanikukohuste täitmiseks. Siin võib laialt kasutada kohalikku materjali: selgitada õigust haridusele oma linna või küla näidete varal, kasutades huvitavaid fakte sellest, kui paljudes perekondades õpivad kõik pereliikmed. Soovitav on tundides kasutada välismaa tööliste kirju ja nõukogude paviljonide külastajate hinnanguid rahvusvahelistel näitustel. Mõned õpetajad kasutavad edukalt kirjandeid, näit. sellisele teemale: „Olla NSV Liidu kodanik —

see kõlab uhkelt“. Ometi võib veel kohata õpetajaid, kes moondavad konstitutsiooni tunnid omapäraseiks harjutusteks, mil õpitakse pähe kõik konstitutsiooni paragrahvid (ja seda 14-aastaste poistega!), mis loomulikult vähendab õpilaste huvi. Kui aga õpetaja kasutab ilukirjandust, jutustusi ja lugusid, meie maa parimate inimeste elulugusid, kui ta tarvitab tabeleid, pilte, või mõnikord vaba vestlust õpilastega, siis muutuvad konstitutsiooni tunnid huvitavaiks ja veetlevaiks, siis kasvavad lapsed tõelisiks nõukogude patriootideks.

Mitte vähem tähtis osa pole nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamisel vene keele ja kirjanduse õpetamisel.

Geniaalne vene teadlane Lomonossov tõestas praktiliselt ja teoreetiliselt tõelise patrioodi uhkusega vene keele rikkust, ta mitmekülsust ja täisväärtuslikkust. Ta ütles, et vene keeles leiame me „hispaania keele suursugusust, prantsuse keele elavust, saksa keele kindlust, itaalia keele õrnust, lisaks sellele kreeka ja ladina keele rikkust ja kujundite tugevat lühidust“.

Armastus keele vastu, samuti kirjakeele harjumuste ning maitsete kujundamine peab algama juba algkoolis. Keskkoolis omandab keeleõppimisel erilist tähelepanu keeleajaloolise materjali kasutamine, nii et õpilased õpiksid tundma keelt ta ajaloolises arengus, et seega tunnetada emakeele täit ilu, sügavust ja jõudu.

Rahvaluule ja rahvaloomingu laialdane kasutamine selgitab õpilastele rahvakeele kujundirikkust ning ilu. Vene keele õppimine teiste rahvaste koolides emakeele kõrval lähendab NSV Liidu rahvaid ja avab kõikidele rahvastele pääsu rikkaliku teadusliku kirjanduse ja kultuuri juurde ning aitab kaasa internatsionalismi kasvatamisele. Kirjanduse õppimine toetab ka ajaloo õppimist. Rahva ajalugu on peegeldunud rahvalauludes, eepostes, publitsistikas ja luules. Sama ülesannet teenivad ka kangelaslood, mis kujutavad vene rahva sangarlikke iseloomujooni.

Kirjanduse õpetus on tähtis tegur internatsionalismi õppimisel. Sms Stalinile adresseeritud kirjas, mille saatis Gruusia rahvas Gruusia 15. aastapäeva puhul, loeme järgmised read kirjanduse tähtsusest NSV Liidu rahvastele:

Meil kallis Puškin ja Nekrasov,

Meil kallis ka Leo Tolstoi,

Gogoli juures paelus meid

Ukraina ilu.

Me armastame Ševtšenko vihast värssi,

Tšehhov ja Gorki on meile lähedased,

Me kuulame kõikide rahvaste

Viise ja värssse.

Iseenesestmõistetavalt tuleb vene koolides tundma õppida Gruusia, Ukraina ja Armeenia tähtsamaid kirjanduslikke teoseid, Kasahhi akõnide Dagestani ašugide ja teiste paremaid laule, kasutades selleks otstarbeks ka klassiväliseid kirjanduslikke ringe. Klassilise kirjanduse õppimine näitab õpilastele, kuidas ühiskondlikust liikumisest võtsid osa parimad vene kirjanduse esindajad, suure Gorki titaanilist kuju, tema nõukogude patriotismi ja internatsionalismi, tema sotsiaalset humanismi, samuti „meie ajajärgu andekamat kirjanikku“ Majakovskit, kes laulis hümni nõukogude patriotismile:

„Lugege,

kadestage:

Mina olen

Nõukogude Liidu

kodanik.“

Tähtsaks kasvatuslikuks vahendiks on kirjanduse õpetajaile kirjandid. Juba teemade valikuga võib virgutada õpilastes teatud suhtumise kujunemist nõukogude kodumaasse ja töötajate rahvusvahelistesse kohustus-tesse („Miks ma armastan oma kodumaad“, „Miks Pavel Korčagin on nõukogude noorsoo armastatuim kangelane“ jne.). Eriti oluline on aga kirjandite analüüs: kirjandites väljendatud huvitavate mõtete arutus, vahel aga ka väärarvamuste, -tulemuste ja -hinnangute arutus. Nii juhib kirjanduseõpetaja õpilaste poliitiliste veendumuste kujunemist.

Maateaduse õppimine on vältimatuks tingimuseks oma maa, ta maa-põuevarade, majanduse, linnade ja ta rahvaste elu tundmisel.

Maateadus annab rikkalikku materjali õpilaste julguse, vapruse ja mehisuse kasvatamisel. Suurte reisijate ja avastajate elujuhtumiste näidete varal selgitab õpetaja, kuidas nende kangelaslik töö on jäänud kapitalistlikes maades üksikute eraettevõtteks, ilma riikliku ja ühiskondliku toetuseta, sellal kui meie maal ta on saanud üldrahvuslikuks, rakenda-tuks terve kodumaa huvide teenistusse. Meie lendurite polaarlennud, papaninlaste teaduslikud tööd ja mitmed geograafilised uurimisretked on selliste nõukogude teaduse ja kodumaa hüvangu huvisid teeniva piiritu patriotismi näited.

Rikkalikuks allikaks sügava patriotismi kasvatamisel on 1939. a. septembri rahvusvahelised sündmused. Tõsiasi, et Poola riigi lagunemise-hetkel meie valitsus sirutas abistava käe meie vendadele — ukrainlastele ja vendadele valgevenelastele — ja et Punavägi täitis hiilgavalt valitsuse ülesanded ning aitas vabaneda meie sugulasrahvail poola pannide ikke alt, täidab suurima uhkusetundega iga nõukogude kodaniku südame. Raske on üle hinnata tõeliste internatsionaalsete tunnete kasvatamise suhtes Vilno ja Vilnoma loovutamist Leedu vabariigile.

Maateaduse õpetuses toob õpetaja sageli arvulisi andmeid meie saavutuste kohta. See on vajaline, ent arvud tuleb anda tingimata võrreldes teistega. Vastasel korral on arv õpilasele väheütlev, ta ei taipa selle sotsiaalset tähendust. Seepärast on vajaline näit. mitte ainult näidata uute vabrikute arvu, mis on ehitatud nõukogude valitsuse aastail, vaid märkida, palju oli neid enne ja kui võrd on kasvanud toodang. Kasulik on kasutada kaht kaarti, tsaari Venemaa ja NSV Liidu oma, et neile märgitud andmetega veenda õpilasi, kuidas on muutunud meie maa pale. Paljud õpetajad annavad sellise töö õpilastele iseseisvaiks harjutusiks kontuurkaardil. Koolipraktikas on õigustust leidnud erilise poliitilis-maateadusliku informatsiooni korraldamine ajalehe andmetel maateaduse tundidel. Sellise võttega seatakse õpilaste ajalehelugemine õpetaja kontrolli alla, millel jällegi on tähtis osa nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamisel.

Kui keemiaõpetaja jutustab keemia tähtsusest riigikaitse ülesandeil, kui füüsikaõpetaja seob orgaaniliselt füüsika õpetuse meie maa tehnikaga, siis mõlemad neist võimalust mööda võtavad osa kooli tööst nõukogude patriotismi kasvatamisel.

Iga aine õpetamisel peab õpetaja jutustama suurtest teaduse esindajaist, meie rahva poegadeist ja näitama, kuidas ühiskondlikud olud tsaariajal pidurdasid teaduslikku tööd, kuidas pikkadeks aastateks jäid tundmatuks ülemaailmliku tähtsusega leiutused ja avastused ainult seepärast, et nende autorid kuulusid nn. madalamatesse klassidesse (näit aurumasina leiutamine Ivan Polzunovi poolt 22 aastat enne James Watt'i). Lobatševski nimi matemaatikas, Mikluhha-Maklai, Prževalski, Kozlovi, Sedovi nimed maateaduses, Setšenov, Timirjazevi, Mitsšurini ja Pavlovi nimed loodusteaduses, Polzunovi, Jablotškovi ja Popovi nimed füüsikas ja Lomonossovi nimi keemias peavad saama tuttavaks meie õpilastele ja äratama neis uhkust meie teadusele ja meie maale.

Võõrkeele tundidel on samuti suur kasvatav tähendus. Engels omal ajal näitas, et uute keelte õppimine on selleks hoovaks, „mille abil inimesed mitmesugustest rahvustest mõistavad üksteist ja tänu millele võidakse tutvuda sellega, mis toimub väljaspool nende oma elusfääri“.¹⁾ See Engelsi hinnang säilitab oma tähtsuse meie koolis. Paremad õpetajad kasutavad võõrkeelte õpetamist selleks, et õpilasi lähemalt tutvustada selle maa ühiskondliku eluga, mille keelt õpitakse, selle kultuuriga ja et näidata Nõukogude Liidu rahvusvahelist osa kõikide töötajate isamaana.

Muusika ja joonistamise õpetust saab samuti kasutada nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamiseks laste juures. Neil tundidel õpetaja seletab vene klassilise muusika ja maalikunsti maailmlikku tähtsust, jutustab vene heliloojate ja maalikunstnikkude mõjutustest välis-

¹⁾ K. Marx ja Fr. Engels, Kog. teosed XIV, lk. 327.

maa kunstnikele, kõrgest hinnangust, mida omistatakse vene klassilise kunsti silmapaistvamatele esindajatele ja nõukogude muusika noorsoost, kes omab esimest kohta rahvusvahelistel võistlustel. Laulmise ja joonistamise õpetajad peavad istutama õpilasisse armastuse vene rahvamuusika ja -kunsti loominguga, samuti NSV Liidu rahvaste kunsti vastu, tutvustada lapsi nõukogude rahva loominguga, mis on väljendunud massilaulus, ooperipartituuris, maalis ja arhitektuuris. Selleks on vaja korraldada vastavaid kõnelusi klassis, näidates saateks vastavaid kunstiteoseid, kasutada raadiot, patefooni ja epidiaskoopi. Loomulikult ei saa sellist tähelepanu omistamist NSV Liidu rahvaste rahvuskunstile vastu seada teiste rahvaste klassilise ja rahvakunsti tundmaõppimisele.

Klassiväliste ürituste hulgast, mis on suunatud patriotismi ja internatsionalismi kasvatamisele, on tähtis koht poliitilise informatsiooni korraldamisel. Näide sellest, kuidas seda korraldab kogenud algkooli naisõpetaja:

„Juba esimesest õppeaastast hakkab ma harjutama lapsi ajalehega, mida loen ise. Teisest klassist alates tellivad mu õpilased „Pionerskaja Pravdat“ ... Ma korraldan töö nii, et iga päev ühel või teisel tunnil jutustan õpilastele viimaseist sündmusist. Mõnel lapsel on kodus raadio, need siis tavaliselt armastavad jutustada koolis sellest, mida nad raadios kuulsid.“

Siin pälvib tähelepanu mitmekesine viis, kuidas antakse informatsiooni: õpetaja jutustus, õpilaste jutustus, ajalehe lugemine õpetaja ja õpilaste poolt.

Vanemais klassis annab poliitilist informatsiooni tavaliselt klassijuhataja, korraldades selleks klassiga korrapäraseid kõnelusi. Et aktiveerida õpilaste isetegevust, on otstarbekohane teha kordamööda 2—3 õpilasele ülesandeks anda klassi koosolekutel lühike ülevaade möödunud aja sündmustest. Vanemate klasside õpilased võivad valgustada poliitilise elu tähtsamaid sündmusi nende poolt perioodiliselt väljaantavais bülletäänes. Lisaks sellele tuleb koolis alati välja panna ajalehed „Komsomolskaja Pravda“, „Pravda“ või „Izvestija“. Ajalehtede väljapanemisel on kasulik tähtsaimad teated märkida värvilise pliiatsiga, et äratada õpilaste tähelepanu. Paremad keskkoolid korraldavad vanemate klasside õpilastele eriloenguid tähtsamate sise- ja rahvusvahelise elu küsimuste kohta kooli lektooriumis. V—X kl. õpilastele võib seoses tähtsate ühiskondlik-poliitiliste sündmustega korraldada lühikesi ülekoolilisi miitinguid. Poliitilise informatsiooni andmiseks ei pea kasutama ülekoolilist ülesrivistust võimalemise korras, nii et lapsed seistes rivis kuulaksid kokkuvõtteid ajalehist. Selline olukord väsitab lapsi, raskendab ainese omandamist ja lülitab välja küsimuste esitamise ja arusaamatuks jäänu seletamise.

Tähtsat kohta omavad klassivälised ringid (ajaloo, maateaduse, kirjanduslikud jne.) ja kooli poolt korraldatavad massüritused. Ühes Moskva koolis vanemate klasside õpilased, kes töötasid kirjanduslikus ringis, andsid välja mitu kirjanduslikku ajalehte teemal „Moskva“ järgmiste alajaotustega: Moskva ajalugu; Kremli müürid; Moskva 1812. a.; Moskva kirjanduses; Moskva tänapäeval. Ringi poolt väljaantud ajaleht „Hispaania“ sisaldas järgmised osad: Hispaania maateadus; Cervantes'e elulugu; Hispaania kunst; Hispaania tänapäeval.

Koolipraktikas on kujunenud mitmesuguseid massürituste vorme. Siia kuuluvad ka õpilaste kohtumine kodusõjast osavõtjatega, Punaarmee, mereväe ja lennukõrgkooli sõjaväelastega, välismaa töölisdelaatsioonidega või komnoortega, hispaania lastega, avastusreisudest osavõtjatega, ordenikandjatega, teaduseinimestega, stahhaanovlastega. Lastele jätab jutlemine sellistel kohtamistel, mil nad näevad nõukogude patriotismi ja internationalismi elavaid esindajaid, sügavad emotsionaalsed muljed.

Õpilasohtud ja hommikused koosviibimised on otstarbekohane korraldada nii, et neid kannaks teatud teema, näit. Punaarmeele pühendatud õhtu, samuti Pariisi Kommuunile, NSV Liidu rahvaste muusikaõhtu, vene rahvaloomingu õhtu jne.

Õhtu kavva paigutatagu peale lühikese ettekande näiteid mitmesuguste kunstide alalt (soolo- ja koorilaul, muusika, deklamatsioon jne.). Ainult vanemais klassis võib kasutada kava, mis koosneb ainult üht laadi ettekandeist (luuletuste õhtu või klaveriõhtu). Paremad koolid omistavad selliste massürituste puhul tähelepanu saali ja koridoride dekoreerimisele (vastavad näitused, portreed, loosungid).

Sellistel õhtutel on vajaline võimalikult laialdane õpilaste endaalga-tuse kasutamine ja suure hulga osavõtjate tööerakendamine.

Koolipraktikas on levinud õhtud, mida korraldavad üksikute ainete õpetajad. Näiteks õhtud teemadel: „Kaukaasia rahvad“, „Tundra“, „Vana ja uus rahvaluule“. Korraldatud õpetaja valiku järgi, näitavad need ettekanded õpilastele, kuidas on muutunud meie kodumaa pale, kuidas on ümber kujunenud loodus ja inimesed ja milline patriootiline hoog elab kõikide meie liidu rahvaste tegevuses.

Tähtis koht klassivälises õpilaste juhtimises, nende ühiskondlik-polii-tilise silmaringi laiendamisel ja nende ühiskondlikkude huvide rahuldamisel on kooliraamatukogul, eriti viimase poolt korraldatavatel temaatilistel näitustel ja lugejate koosolekutel.

Oma õppe- kui ka klassivälises töös tuleb õpetajal laialt kasutada mitte ainult õpiku materjali, vaid ka jooksvat ainet ajalehist ja -kirjadest. Seepärast tuleb igas koolis õpetajale abiks süstemaatiliselt korraldatud ajaleheväljalõigete kogu. Neid väljalõikeid võib korraldada mitmesuguste teemade järgi, näit. „Tähtsate enamlaste elu“, „Kartmatud piirivalvurid“, „Nõukogude teadlased“ jne.

Teemade järgi kaustadesse kogutud väljalõikeid võib õpetaja kasutada igas õppeaines materjalina, kust ta ammutab uusi andmeid kava küsimuste kohta, samuti saab neid kasutada materjalina õpilaste ettekannete koostamisel.

Kõiges õpetus-kasvatustöös koolis tuleb erilist tähelepanu omistada kodu-uurimisele. Kodu-uurimistöö aitab kasvatada lastes sotsialistlikku suhtumist ümbritsevasse ellu, kasvatab armastust oma küla, linna ja maakonna (krai) vastu, näitab oma maakonna eeskujul sotsialistliku ülesehitustöö mõju, näitab, kuidas inimene muudab loodust, näitab kultuuri kasvu. Tuleb õpetada õpilasi korraldama maateaduse-, loodusloo-, ajaloo- ja kirjanduseõpetaja juhtimisel süstemaatilisi vaatlusi (meteoroloogilisi ja fenoloogilisi), jõukohaselt tundma õppima ümbruskonna pinna-, taimkatet ja loomastikku, koguma rahvatraditsioone, andmeid ümbruskonna ajaloolisest minevikust, tänapäeva parematest inimestest ja nende töökangelaslikust argipäevast. Jalamatkad, pikemaulatuse retked ja matkad on suurepärane vahend koduümbruse tundmaõppimiseks. Laste poolt kogutud andmed kodukoha kohta, paigutatud kaustadesse ja albumitesse, kujundatud kolleksioonideks, tabeliteks, diagrammideks jne., moodustavad alati täieneses aluse väikese kodukoha muuseumi korraldamiseks kooli juurde.

Oma koduümbruse kõigekülgne tundmaõppimine, ta maateaduse, ajaloo ja etnograafia tundmine soodustab kodumaa-armastuse kasvamist ja kujunemist.

Lasteorganisatsioonid (õpilasingid ja pioneerid) on õpetaja lähimateks kaastööliseks ta kasvatuslikus töös. Need võtavad osa kooliväliste ringide või massiliste ürituste korraldamisest, aitavad säilitada mitmesugustest rahvustest laste vahel vajalikke suhteid, korraldavad kirjavahetust ja eksponaatide ja kingituste vahetust Nõukogude Liidu rahvuslike koolide õpilaste vahel. Maateaduse ja võõrkeele õpetajate juhtimisel on mõnes koolis korraldatud õpilaste kirjavahetus välismaiste pioneeridega. Õpilasoorganisatsioonid algatavad ja korraldavad ajakirjade ja kooliajalehe väljaandmist, näitusi, õpilasohtuid, poliitilise informatsiooni teostamist, süstemaatilist ajalehtede lugemist õpilaste poolt ja õpilasingide tegevust.

Kooli töö nõukogude patriotismi ja internatsionalismi kasvatamises on vaid sel puhul edukas, kui terve kooli pedagoogiline kollektiiv tegeleb sellega süstemaatiliselt ja korrapäraselt, kui õpetaja ise on tõeline nõukogude kodumaa patrioot, tõeline internatsionalist, kui ta töötab innuga, ennastalgavalt, vaimustusega, tõmmates kaasa oma töösse terve õpilaste kollektiivi.

Käesolev kirjutus on peatükk teosest: Педагогика, под ред. П. Н. Груздева, 1940, lk. 435—447.

Pioneeride organisatsioonist.

Organisatsiooni eesmärgid ja ülesanded.

Pioneerideks nimetatakse Nõukogude Liidu koolinoorte organisatsiooni koondunud noori, kes tahavad kasvada samasugusteks mehisteks, julgeteks uue elu rajajaiks, nagu seda olid esimesed asukad Ameerikas, nagu olid ja on kommunismi rajajad ning edasiarendajad Marx, Engels, Lenin ja suur Stalin. Tabavalt ütles selle kohta kirjanik Maksim Gorki: „Pioneerideks nimetati inimesi kes asustasid uusi, alles avastatud maid. Pioneerideks kutsutakse kuulsaid teadusemehi: Louis Pasteur — bakterioloogia rajaja, Curie — raadiumi avastaja, Dokutšajev — geokeemiale aluse panija. Igal ühiskondlikul tegevusel, mis laiendab ja süvendab üldinimliku kultuuri kasvu ja seisab töötava rahva huvide teenistuses, olid ja on praegu ning tulevikus oma pioneerid. — Teie noored, sotsiaalse revolutsiooni pioneeride vennad ja õed, uue maailma ehitajate lapsed, teie astute samuti uude maailma, mis teie jaoks on avastatud, asustage teda kui kõigi tema rikkuste peremehed, enda heaks töötajad. Teid ootab ilus, jõuline ülesanne: jatkata oma isade suurt, õiglast, kangelaslikku tööd.“

Nendes sõnades on kokku võetud olulisim organisatsiooni ülesannetest. Olles Komnoorte Liidu eriorganisatsiooniks, seab PO (pioneeride organisatsioon) oma sihiks kasvatada noori väärikaiks järeletulijaiks Partei ridades võitlejaile, kes alati on valmis võitlusteks, kannatusteks ja ohvriteks töötava rahva ja kommunistliku partei eest.

Kuna selleks on vaja igakülgset hästi arenenud ja kasvatatud noori, siis tahab PO oma tegevusega kaasa aidata, et noored areneksid kehaliselt, kasvaksid teadlikeks, ausateks ja andunud sotsialistliku kodumaa kultuurseteks ning distsiplineeritud kodanikeks. Tegevuse kaudu püüab PO noori nõnda juhtida, et iga õpilane korralikult täidaks oma ülesandeid koolis, oleks kultuurne, distsiplineeritud, hea sõber ja aitaja teistele noortele, viisakas õpetajate ja vanemate vastu, hoiaks ja kaitseks sotsialistlikku vara ja peaks au sees oma PO-i, klassi, kooli ning parteid. Ühtlasi omandab noor PO töö kaudu terve rea elus, eriti kodumaa kaitseks vajalikke teadmisi ning oskusi.

Olla igal pool esimeseks, anda alati head eeskujus — see on pioneeri deviis.

Jõudnud selgusele, et teadmised on suureks jõuks võitluses kommunismi eest, õpib pioneer koolis ja organisatsioonis püüdlikult, visalt ja kannatlikult. Ta armastab tööd, on alati eeskujulik, aus, julge ja distsiplineeritud, austab õpetajaid ja vanemaid inimesi.

PO on noortele kõigepealt poliitiliseks kasvatajaks. Ta kasvatab noortest mehiseid sotsialistliku kodumaa kodanikke, kes täiesti on andunud Lenini-Stalini suurele tööle. Seega on pioneerid tulevased noorkommunistid.

Pioneeride organisatsioon rajati aastal 1922. Esimesel tegevusaastal kogunes pioneeride lippude alla 4000 noort. 1924-ndal aastal peeti Moskvas paraad, millest võttis osa kümme tuhat pioneeri. Samal ajal anti PO-le Lenini organisatsiooni nimetus. 1939. aasta lõpuks oli PO-l juba ligi 14 miljonit liiget ja tema rühmade arv tõusis neljasaja tuhandeni.

PO struktuur.

Pioneerideks võetakse 10—15-aastasi noori. Seega kuuluvad PO-i normaalselt ühtluskooli III—VIII klasside õpilased. Nad koonduvad rühmadeksse, igaühes maksimaalselt 40 liiget. Koolides moodustatakse rühmad võimalikult klasside järgi, kusjuures ühte rühma võib koondada paralleelklasside või naaberklasside õpilasi. Laagrites ja mujal koondatakse ühte rühma võimalikult samaealisi, vähemalt ea poolest mitte väga suures ulatuses erinevaid noori.

Rühm jaguneb lülideks (zveno) — 8 kuni 10 pioneeri igaühes. Lüli tegevust juhivad lüli juht (zvenjevoi). Jühiks valitakse parim lüli liikliikmetest, kes tunneb ja armastab pioneertööd, oskab teha seda huvitavaks lüli liikmetele ja jõuab koolis hästi edasi.

Lüli on PO korralduse ja tegevuse põhiüksuseks. Ta peab kuus 2—3 koondust, milleks varakult koostatakse vastavad kavad. Töö koondusel korraldatakse nii, et sellest aktiivselt võtaksid osa kõik pioneerid. Peale koonduste organiseerib lüli jalutuskäike, ekskursioone; võtab osa loenguist, külastab teatreid, muuseume, näitusi; lülis õpitakse mängu, laule, tantse.

Lülis valmistuvad pioneerid katsetele riigikaitse-märkide saamiseks, tegutsevad spordiga, korraldavad sõjalisi mängu ja harjutusi, teevad puu- ja rauatöid, harjutavad õblemist, tikkimist jne.

Tähtis koht lüli tegevuses on ettekannetel ja arutlustel. Koondustel loetakse raamatuid Lenini ja Stalini eluloost, Punaarmee, teaduslikest ja tehnilistest avastustest ning leiutustest, avastusreisidest, vahel ka eakohaseid, sisult terveid seklusjutte.

Oma ühistöö tulemusi esitab lüli koondustel.

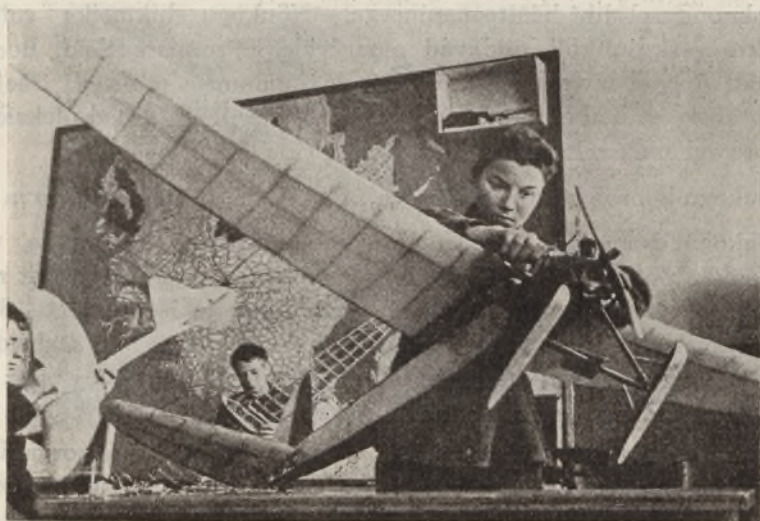
Lüli üldiseks hooleks on, et tema liikmed käituksid korralikult nii koolis kui väljaspool kooli ja oleksid üksteisele headeks sõpradeks. Lüli peab silmas, et tema liikmed korralikult õpiksid ja energiliselt võitleksid hooletuse, lohakuse ning kasvatamatuse vastu.

Rühma organiseerijaks, poliitiliseks kasvatajaks ning tegelikult juhiks on rühmajuhht (vožatõi). Tema korraldab võistlust õppimise

taseme tõstmiseks ja juhib rühma tegevust nii, et selle kaudu kõige paremini saavutatakse PO eesmärgid. Laiendades noorte poliitilist ja kultuurilist silmaringi, äratab juht neis huvi üldkasuliku ühiskondliku tegevuse vastu ja juhib aktiivsele osavõtule vastavaist ettevõtetest. Noori huvitavaid aktuaalsete küsimuste selgitamiseks aitab rühmajuhth korraldada ettekandeid ja mõttevahetusi, kutsudes selleks esinema eriteadlasi Punaarmee, poliittegelasi, õpetajaid, stahhaanovlasi, kolhoosnikke ja teisi.

Arvestades noorte erinevaid kalduvusi ning huvialasid arendab juht asjaarmastajate ringide tegevust, kasutades siingi eriteadlaste kaasabi.

Rühmajuhth töötab kõige tihedamas kontaktis koolijuhatajaga, kes on koolis ainuvastutajaks. Samuti peab juht kooskõlastama rühma ettevõtteid kooli tegevusega, pidades kontakti õpetajatega.

Pioneerid lennuki mudelit ehitamas.

Rühmajuhiks saab olla vähemalt 20 aastat vana noorkommunist, kes on valitud vastava osakonna poolt ja kinnitatud ringkonna komitee otsusega. Sobivuse korral võib rühmajuhiks määrata ka keskkooli 9-nda või 10-nda klassi õpilasi. Nende jaoks pole vanuse alammäära ette nähtud. Rühmajuhi näol saadab Komsomol oma ridadest parimaid noori koolidesse, kuhu nad peavad tooma kaasa nooruslikku jõudu ja värskust ning andumust kommunismile. Kuna aga ei jatku ainult vaimustusest ja heast tahtest, siis peetakse normaalseks, et nooremate õpilastega töötav juht eviks vähemalt mittetäieliku keskkooli hariduse, vanemais klassides aga keskkooli hariduse. Ettevalmistuseks tegevusele ja täiendamiseks juhtimisoskustes korraldatakse rühmajuhthidele seminare, pannes erilist rõhku just pedagoogilisele ettevalmistusele.

Rühmajuhi tähtsamaid ülesandeid on noorte algatusvõime äratamine ja isetegevuse arendamine ning tegevuse juhtimine salkadesse. Hästi töötab vaid see rühm, kus lülijuhid on ette valmistatud töö organiseerimiseks lülides. Seepärast pole ideaalne rühmajuh mitte see, kes ise püüab kõik teha, vaid see, kes oskab noori tööle rakendada, nende algatusvõimet ja rühma aktiivi juhtides ning kasutades.

Rühma nõukogu.

Juhi üldisel eestvõttel korraldab rühma tegevust nõukogu, kuhu kuuluvad: rühmajuh ameti järgi, nõukogu esimees, seinalehe toimetaja ja nõukogu liikmed, kelle hulgast üks valitakse lippuriks. Nõukogu koos lülijuhidega moodustab rühma aktiivi. Nõukogu valimine toimub rühma koondusel liht-häälteenamusega. Nõukogu liikmeiks valitakse noori, kes eeskujulikult täidavad pioneeride käitumisreegleid, hoolikalt ja edukalt õpivad ning on kaasõpilaste lugupidamise osalised. Seejuures on eriti tähtis, et neil ei puuduks organiseerimisvõime ja nad oleksid leidlikud, osavad ning seltsimehelikud.

Nõukogu koosolekuid peetakse vajaduse järgi, mitte üle 3 korra kuus.

Nõukogu esimeseks hooleks on rühma aktiivi kasvatamine. Hästi suudab rühm töötada siis, kui lülijuhid on võimelised maksimaalselt rakendada lüli tegevuses tema liikmete algatusvõimet ja isetegevust. Selleks tuleb lülijuhte endid kasvatada ning ette valmistada, et nad saaksid hakama oma ülesannetega, oskaksid lüli tööd korraldada, luues igast lülist kindlasti kokkukuuluva kollektiivi.

Nõukogu korraldab lülidevahelisi võistlusi õppetöö alal, organiseerib võistluse alusel ettevalmistust riigikaitse, kehakultuuri ja teiste normide täitmiseks ning korraldab katseid vastavate märkide omandamiseks; juhib rühma tegevust nii, et ühiskondlike ülesannete täitmine ei takistaks õppetööd ega võtaks noortelt vajalikku puhkust; valmistab ette rühma koondusi ja korraldab rühma ühiseid ettevõtteid.

Nõukogu esimees on rühmajuhi ligemaks abiliseks ja asendajaks. Aga ta on veel palju enam. Ta organiseerib rühma ettevõtteid, abistab lülijuhte ja kontrollib lülide tegevust; esimees peab pidevalt silmas üksikute pioneeride käitumist; korraldab ning juhatab rühma koondusi; vastutab rühma varade korrashoiu eest; peab rühma päevikut; jälgib seinalehe väljaandmist ning ringide tegevust. Kõigi nende ülesannete täitmisel kasutab esimees teiste nõukogu liikmete kaasabi.

Need ülesanded kohustavad väga tõsiselt võtma esimehe valimist, et sellele kohale kutsutaks tõesti parim pioneer rühmas, kellel on tahet, võimeid ja oskusi nõukogu ning rühma tegevuse organiseerimiseks.

Organisatsiooni tegevusest.

Rühma ja lülide töö korraldatakse nii, et noortes areneks algatusvõime, ärkaks ja tugevneks huvi teadmiste omandamise ja ühiskondliku tegevuse vastu ning et tegevus aitaks kaasa teadmiste laiendamiseks ja süvendamiseks ning ühiskondlikus elus vajalike harjumuste omandamiseks. Muu seas on tähtis, et pioneeride tegevuses sisalduks täiendavaid elemente koolitööle, eriti käetegevuse alal. Selleks kasutatakse kõiki võimalusi. Tähelepanu leiavad mitte ainult mudelite valmistamine, raamatuköitmine, päevapildistamine jne., vaid ka niisugused proosalised asjad nagu riiete paikamine, sukkade nõelumine, toiduvalmistamine jne.

Tähtis koht on ettevalmistusel astumiseks noorkommunistide ridadesse. Selleks laiendatakse pioneeride poliitilist silmaringi ja rakenda-

Pioneeride orkester.

takse neid ühiskondlike ülesannete täitmisele. Noored peavad silmas jooksvat elu. Sellega ühenduses kerkivaid küsimusi tuleb rahuldada. Just tegeliku elu sündmuste õige valgustamine on tähtsaid poliitilise kasvatusvahendeid. Kohusetunde, kangelaslikkuse, aususe, kollektivismi, patriotismi avalduste tegelikud näited on väga tähtsaks kasvatusvahendeiks. Kõigi niisuguste noori huvitavate ja köitvate nähtuste ning sündmuste vaatlemine pakub väärtuslikku ainet koonduste sisustamiseks. Tähtis on osata seda nii kasutada, et pioneerid saaksid koondustele valmistudes ja koondustel avaldada oma algatusvõimet ja rakendada noortele omast lõppematut energiat. Nii valmistatud ja läbi viidud koondus õnnestub alati. Tuleb hoiduda liigsest teoretiseerimisest, eriti nooremate pioneeridega. Sellele juhtis tähelepanu Partei Keskkomitee juba a. 1934, nõudes, et tuleb lõpetada marksismi-leninismi teoreetiline käsitelu algkoolis, ja otsustades, et tulevikus Pioneeride Keskbürool ei tule teha korraldusi

ilma vastavate maade rahvakomissariaatide, kohalikel keskustel aga haridusosakonnajuhataja ning koolis — koolijuhataja teadmata. Üldse tuleb arvestada rühma kuuluvate noorte iga ja sellele vasatavalt korraldada tegevust. Samuti ei saa jätta tähele panemata pioneeride kalduvusi, mis pärast korraldatakse töö nii, et ringide tegevuse kaudu avaneksid võimalused annete arendamiseks.

PO tähtsamaiks tegevusaladeks praegu on: kehaline kasvatus ühenduses sõjalise ettevalmistusega, mis arendab tahtejõudu, vastupidavust, osavust, distsiplineerib ja kasvatab kehaliselt; ühiskondlik töö võimaldab isetegevust, loob praktilisi harjumusi, äratab vastutustunnet, arendab tööarmastust ja karastab karakterit; poliitiline selgitustöö tõstab kommunistlikku teadlikkust, äratab ja kindlustab patriotismi, õpetab lugupidamisega suhtuma õpetajaisse, vanemaisse ja kaasõpilastesse; isetegevus praktilistel ja kunsti aladel annab tehnilist taipu ja oskusi, arendab kunstilist maitset, rahuldab teadmisejanu; ühised õppekäigud, ekskursioonid, matkad ja laagrid laiendavad silmaringi, ligindavad noori üksteisele ja kindlustavad ühistunnet; mängud arendavad tähelepanu, leidlikkust, osavust. See kõik on ühtlasi abiks ning toeks kooli tegevusele, mida tuleb kõrgelt hinnata. On ju PO tähtsamaks ülesandeks võitlus õppetöö edukuse ja koolidistsipliini eest. „Selleks“, ütles noorkommunistidele peetud kõnes M. I. Kalinin, „tuleb noortejuhitidel anda eeskuju niihästi hea õppetööga kui korraliku käitumisega ja distsipliininoete täpse täitmisega. Eriti tähtis on rakendada kõik jõud õpetaja autoriteedi tõstmiseks koolis ja väljaspool kooli.“ Peale isikliku eeskuju kasutamise ja selle kõrval organiseerib pioneerrühm sotsialistlikku võistlust õppetöö taseme tõstmiseks. Võistlusi korraldatakse üksikute õppealade järgi, pidades kontrolli hinnete alusel. Kontrolli teostajaks on lüli oma liikmete töö üle ja nõukogu rühma piirides. Seejuures kasutatakse õpetajate kaasabi ja arvestatakse õpilaste võimeid. Kogu tegevuses peetakse silmas, et organisatsioon ei taha ega saa olla kooli asendajaks. Kus seda püütakse teha, seal pole õieti mõistetud PO ülesandeid.

Vastuvõtmine organisatsiooni.

Õpilane, kes soovib astuda PO-i, teatab sellest suuliselt või kirjalikult nõukogu esimehele või rühmajuhile. Nõukogu otsusel võetakse soovija lülisse, kus teda tutvustatakse PO eesmärkide ja ülesannetega ning noorpioneeride käitumisreeglitega ja harjutatakse neid täitma. Uustulnuka ettevalmistamine kestab kuni kuus kuud. Et ta selle aja sees võimalikult põhjalikult suudaks tungida organisatsiooni ülesannetesse, õpiks mõistma ja hindama tema tähtsust, harjuks alistama isiklike huve ühiskondlikele, võtavad lüli, nõukogu ja rühmajuht teda erilise hoole alla. Noort abistatakse õppimises, harjutatakse ravis ja esinemises. Seejuures on tähtis, et

algaja varsti jõuaks äratundmisele, kui tähtis on kuuluda kommunistlike noorte algüksusse, oleks selgusel sellega ühendatud distsipliini vajalikkusest, et temas ärkaks tahe aktiivselt kaasa töötada salga ja rühma ettevõtete teostamisel.

Algaja peab teadma noorpioneeri töötuse teksti, pioneeride loosungit ja deviisi; ta on teadlik pioneeri käitumisreeglitest ja nende täitmise tähtsusest; peab teadma kaelaräti, pioneermärgi ja tervitusvõtte tähendust.

Noorpioneeri pühalik töötus on järgmine:

Mina, NSV Liidu noor pioneer, siin kaaslaste ees töotan, et seisan kindlalt Lenini-Stalini asja eest, kommunismi võidu eest.

Töotan õppida ja elada nõnda, et saada minu sotsialistliku kodumaa väarikaks kodanikuks.

Noor kunstnik.

Lubaa ausalt ja sihikindlalt täita noorpioneeride käitumise reegleid:

1. Pioneer õpib tundma kommunistliku partei ja töötava rahva suurte juhtide Lenini ja Stalini elulugu.
2. Pioneer on valvas, ta armastab oma kodumaad ja vihkab tema vaenlasi.
3. Oma rahva huve pioneer peab kõrgemaks oma isiklikest huvidest.
4. Pioneer armastab võimast Punaarmee, austab tema võitlejate vaprust ja mehisust ning valmistub astuma oma sotsialistliku kodumaa väarikate kaitsjate ridadesse.

Pioneer õpib hästi laskma, oskab anda esimest sanitaarabi, tunneb õhu- ja gaasikaitse määrusi, oskab käsitseda Morse'i tähestikku, lippudega signaliseerimist, maakaarti ja kompassi.

5. Pioneer suhtub vennalikult kõikide rahvuste lastesse Nõukogude Liidus ja kogu maailmas. Pioneer ei luba kunagi ühelgi rahvusel solvata teisest rahvusest lapsi.

6. Pioneer on aus, õiglane, kunagi ei valeta ja hoiab tagasi valest ka oma kaaslasi.

7. Pioneer hoiab töötava rahva sotsialistliku ühiskonna vara ja kaitseb linnaparke ning avalikke muruväljakuid.

8. Koolis ja väljaspool kooli pioneer aitab ühiskonna loenduste läbi viimises. Pioneer on terve puhkuse, huvitavate mängude ja ajaviite organisaator.

Pioneer on abiks lugemislauale, raamatukogule, lastemajale.

9. Pioneer õpib usinasti, on käitumises eeskujuks kõigile õpilasile.

10. Pioneer püüab täiendada koolis saadud teadmisi raamatute, ajalehtede ja ajakirjade lugemisega.

11. Pioneer austab oma õpetajaid, armastab oma kooli ja rühma.

12. Pioneer hoiab alati ja kõikjal kõrgel oma kooli ja pioneerirühma au.

13. Pioneer austab vanemaid inimesi, armastab oma sotsialistlikus ühiskonnas töötavaid vanemaid, hindab nende hoolt enda eest ja püüab olla neile abiks.

14. Pioneer on viisakas, distsiplineeritud ja hoiab tagasi oma kaaslasi tooruse ning väärsammude eest.

15. Pioneer on hea seltsimees. Koolis ja rühmas on tema alati valmis teisi abistama.

16. Pioneer parandab oma kaaslaste puudusi, ei haavu õiglaste märkuste puhul ja püüab igati parandada oma puudusi.

17. Pioneer peab olema vapper, jõuline ja terve. Pioneer harrastab iga päev hommikust võimlemist.

18. Pioneer püüab saada parimaks sportlaseks õpilaste seas, oskab ujuda ja aerutada.

19. Pioneer ei suitseta, heidab õigel ajal magama, on alati puhas ja korralik, korrastab oma voodi, hoolitseb oma elamu puhtuse eest.

20. Pioneer on visa ja tööarmastaja. Ta armastab ja austab oma tööd ja Nõukogude Liidu teiste kodanike tööd.

21. Pioneer õpib mingisugust kasulikku ala: puusepa, lukksepa, elektriku, foto-, raadiotehnika oskusi, ehitab tehnilisi mudeleid, jälgib looduslike elunähtusi, hoolitseb lindude ja loomade eest.

22. Pioneer täidab täpselt temale antud ülesande ja viib ta lõpule.

23. Pioneer hoolitseb nooremate laste eest. Pioneer on „oktoobri-laste“ sõber.

24. Pioneer on eeskujuks kõigile lastele.

25. Pioneer peab kandma punast kolmnurkset kaelarätti, kolme enamliku põlve — kommunistide, komnoorte ja pioneeride — ühtluse märgiks.

26. Pioneer kannab oma organisatsiooni märki, millel on kujutatud sirp, vasar ja pioneeeri lõkketuli.

27. Proletariaadi hümn austamiseks ja pioneerühma, -juhiga ja Punaarmee jaoga kohtamisel tervitab pioneer vastavalt tõstes pea kohale parema käe viis kokkusurutud sõrme.

28. Kui pioneeeri poole pööratakse sõnadega „Võitluseks Lenini-Stalini asja eest ole valmis!“ vastab noor pioneer „Alati valmis!“.

Kui rühma koondus, võttes arvesse algaja käitumist ja tööd ning selle tulemusi, on teinud otsuse teda rühma vastu võtta, määratakse pidulik koondus, kus toimub töotuse andmine.

Koonduse algul seisab algaja ülesrivistatud rühma vasakul tiival. Pärast lipu väljatoomist teeb nõukogu esimees teatavaks nõukogu otsuse algaja vastuvõtmise kohta rühma ja lülisse. Selle järele astub algaja rivi ette rühmajuhi kõrvale ja kordab rühmajuhi järele sõna-sõnalt töotuse teksti. Siis seob rühmajuhit talle kaelaräti kaela ja pöördub tema poole noorpioneeeri loosungiga: „Võitluseks Lenini-Stalini asja eest ole valmis!“ — „Alati valmis!“ vastab pioneer ja saluteerib esmakordselt pioneerlikult. Sellest silmapilgust loetakse algaja vastuvõetuks rühma täisõiguslikuks liikmeks, tal on õigus kanda pioneeeri rätti, saluteerida ja vastata pioneeeri loosungile „Alati valmis!“

Pärast saluteerimist asub uus pioneer oma kohale lülis.

Tähtis on, et pioneerile jääks meelde see sündmus, millal teda esmakordselt peeti vääriliseks kandma pioneeeri punast kaelarätti. Seepärast toimub vastuvõtmine pidulikult ja ümbritsetakse uut rühma liiget erilise hoole ning armastusega.

Pioneeride sümbolika ja kombed.

Iga pioneer kannab punast kaelarätti, mis on töörahva punase lipu osakeseks. Rätti kolm nurka tähendavad kolme enamliku põlve — kommunistide, noorkommunistide ja pioneeride ühtekuuluvust. Sms Kaganovitši sõnade järgi kohustab see sümbol pioneere võitlema vanema põlve revolutsiooniliste traditsioonide eest, kohustab võitlema kompartei ja tema leninliku poliitika eest.

Pioneer peab kalliks oma kaelarätti ja kannab teda alati, kui ta on korralikult riietatud: kodus, koolis ja tänaval. Rätt tuleb pioneerile meelde kohustust alati ja igas asjas olla esimeseks.

Märk antakse pioneerile kui sümbol organisatsioonist, kuhu ta vabatahtlikult astus. Pioneerimärk kujutab lõket sirbi ja vasara taustal. Viis halgu ja kolm tulekeelt tähendavad, et kõigis viies maailmajaos põleb

Kolmanda Internatsionaali leek. Märki kantakse rinnal või sõlena kaela-rättil.

Tervituseks tõstab pioneer pea kohale parema käe, mille sõrmed on sirgelt üksteise vastu pigistatud. Käe tõstmine pea kohale tähendab, et pioneer seab kõigest muust kõrgemale kogu maailma töötava rahva huvid.

Pioneerid saluteerivad üksteisega kohates, rühmajuhile ja Punaarmee üksustele, punasele lipule ning Internatsionaali laulmise puhul. Rivis olles võtavad pioneerid tervituseks valvelseisaku, saluteerivad ainult lülijuhid, nõukogu esimees ja rühmajuht.

Pioneerühma punane lipp tähistab sidet töölisklassiga, kes punase lipu all on võidelnud ja võitleb kõigi töötavate vabastamise eest, võitleb kommunismi eest. Punane lipp on lahutamatu ühendatud revolutsioonilise võitlusega. Punase lipu all võitlesid Pariisi kommunaarid a. 1871, punase lipu all võitlesid ja võitsid 1917-ndal aastal töölised, talupojad ning sõdurid. Ja kui Lenini-Stalini juhtimisel pandi maksma endisel tsaari Venemaal sotsialistlik kord, määrati punane lipp NSV Liidu riigilipuks. Seepärast on tähtsamaid rühma kasvatuslikke ülesandeid äratada pioneerides austust oma lipu vastu, õpetades neid hoidma ja kaitsma lippu, nagu enamlased seda ikka on teinud ja teevad.

Rühmalipu mõõted on 124×75 cm. Lipu ühel küljel on pioneeride märk ja loosung: „Võitluseks Lenini-Stalini suure asja eest ole valmis“. Teisel küljel on organisatsiooni nimi ja number, kui koolis on mitu rühma. Lipu annetab rühmale see organisatsioon, kes määrab rühmajuhi. Lipu hooldajaks valitakse lippur. Lipp tuuakse välja rühma pidulikel koondustel ja teiste pidulike ettevõtete puhul. Lippu hoitakse pioneeride toas, kuhu tema jaoks sellekohane alus paigutatakse.

Lüli lipp on kolmnurkse kujuga, mõõdetes — 28 ja 59 cm. Temal on pioneeri märk ja lüli ning rühma numbrid.

Signaalide andmiseks on rühmal signaalpasun, rivis liikumise jaoks trumm. Signaalide andmine toimub rühmajuhi või nõukogu esimehe korraldusel või niisuguseil juhtumel, mis on ette nähtud laagri või koonduse kodukorras (äratamine, tervitus, töö algus jne.). Signalist peab oskama anda järgmisi signaale: Tähelepanu, koonduda! alarm; alarm keemiliste ründeainete puhul ja hädaohu möödumisel; vastuvõtt, lipu heiskamine; äratus, magama, lõuna; peale selle marss.

Pioneerühm on organiseeritud kollektiiv. Tema tegevuses valitseb täpsus ja distsipliin. Koondusteks rivistatakse rühm joonele. Seejuures asub paremale tiivale harilikult võistluses esikohale tulnud lüli, kui pole teisiti korraldatud. Teised lülid rivistuvad numbrite järjekorras. Kohad määrab nõukogu.

Riviharjutused pole pioneeride tegevuses iseseisvaks eesmärgiks. Seepärast ei kulutata neile palju aega, normaalselt mitte üle 10 minuti koonduse kohta. Kuid sellestki jätkub, et muuta rühm ka väliselt distsiplineeritud üksuseks, kelle korralikkus ja täpsus esinemises rahuldab noori endid ja võib meeldivalt üllatada pealtvaatajaid demonstratsioonide, jalutuskäikude ja matkade puhul.

Eelpost.

Enamiku oma ajast veedavad õpilased kodudes. Seepärast on tähtis, et see aeg ei läheks kaduma või koguni halvavalt mõjutaks kooli kasvatustlikku tegevust. Vaba aja õige kasutamiseks koondatakse lapsed nende elukohtade järgi eelpostidesse. Kui majas on 20—50 noort, moodustatakse neist üks eelpost. On arv väiksem, koondatakse eelposti mitmes naabermajas elavad lapsed. Eelposti peamiseks ülesandeks on võimaldada noortele puhkeaja tervet ja kasulikku veetmist. Eriti tähtis on eelpost nende jaoks, kes suveks ei saa minna laagrisse ega maale. Eelposti koonduvad peamiselt õpilased mittepioneerid. Eelpost ei saa neid pioneerideks vastu võtta.

Oktoobrilapsed (октябрыта).

Algkooli I ja II klasside õpilased moodustatakse oktoobrilaste grupid, kuhu võivad kuuluda kõik vastavate klasside õpilased. Nendega töötavad juhtidena 7-nda või 8-nda õppeaasta parimad pioneerid, kes aitavad lastel rõõmsalt ja sisukalt veeta töövaheajaga, kasvatavad neis vastutust ja kohusetunnet kooliülesannete täitmiseks, julgust, ausust ja täpsust ning korralikkust, harjutavad viisakalt suhtuma vanemaisse inimesesse ja kaasõpilastesse. Koondustel korraldatakse mängusid, loetakse või jutustatakse kodumaast, kodusõja kangelastest, stahhaanovlastest, kommunistlikust parteist ja suurtest revolutsiooni juhtidest Leninist ning Stalinist. Kasvatades lastes austust ning armastust PO vastu, valmistatakse neid rühma astumiseks.

PO ja kool.

PO on esmajoones koolinoorte organisatsiooniks. Tal on täita samad ülesanded, mida kool taotleb oma kasvatustlikus tegevuses. Esimeseks ja tähtsaimaks neist on võitlus õppetöö edukuse ja distsipliini eest. Selle kohta ütles sms Stalin noortele: „Teie ees on kindlus. Teda, seda kindlust nimetatakse teaduseks. Selle kindluse peame vallutama iga hinna eest. See ülesanne tuleb noortel täita, kui nad tahavad saada uue elu ehitajaks, kui nad tahavad saada vana kaardiväe tõelisteks järeltulijaks ja asendajaks.“

Ühised ülesanded aga ei tähenda veel, et PO võiks olla kooli asendajaks, nagu vahel ekslikult arvatakse. Otse vastupidi: ta ei saa võtta endale kooli funktsioone. Kool töötab kindlate kavade alusel. Ta nõuab õpilastelt kindlaksmääratud tööd kavas ettenähtud teadmiste omandamiseks, mida vajab sotsialistliku ühiskonna liige. Koolis õppimine on kõigile lastele kohuslik. PO on aga vabatahtlik noorte organisatsioon, mille töö rajatakse liikmete isetegevusele ning on suunatud nende algatusvõime ja aktiivsuse arendamisele. Siin leiavad arvestamist noorte erinevad huvid, kajastub jooksev ühiskondlik elu tema mitmekesisistes avaldustes. PO poliitilise kasvatuselähtekohaks on elav elu ise, mis ikka ja ikka jälle tõstab vaateväljale noori köitvaid küsimusi. Seepärast ei saa koostada töökava pikemaks ajaks, vaid seda tuleb muuta vastavalt elu nõuetele. Samuti erinevad PO tööviisid kooli omist. Kuid see kõik ei tähenda, nagu poleks õpetajal midagi ütlemist PO töö kohta, et õpetaja peaks jääma kõrvalvaatajaks. Tõsi, õpetaja ei asenda rühmajuhti — komnoorte hulka kuuluvad õpetajad loomulikult asuvad rühmajuhtide kohtadele —, aga abistab teda, annab vajaduse korral juhatusi, eriti töö pedagoogilise külje kohta, peab silmas, et töös leiaks arvestamist õpilaste iga, et õpilasi ei koormataks üle PO tegevusega, vaid et organisatsiooni töö oleks suunatud kooli õppetaseme tõstmiseks. Rühmajuhi ja kooli töö koordineerimisel ei või hetkekski unustada, et kogu kooli tegevuse juhtimine kuulub koolijuhatajale, kes ühtlustab kasvatajate personaali tööd ja kannab vastutust, et see töö toimuks õieti ja otstarbekohaselt. Selleks peab koolijuhataja ja peavad õpetajad olema informeeritud rühma ettevõtetest, mida tuleb nii korraldada, et nad oleksid kooskõlas kooli kasvatuslike ülesannetega ja ja kuidagi ei häiriks õppetööd, vaid seda soodustaksid. Eriti tuleb silmas pidada, et ei koormataks õpilasi liiga sagedaste koondustega ega kistaks neid koolitööst eemale niisuguste ülesannetega, mis ei vasta õpilaste arengule ja võimetele ning võivad häirida noorte normaalset arenemist. Selle kohta kirjutas 1938. a. N. Krupskaja:

„Meil on arhiivis aruanne, milles kõneldakse pioneerist, kes sõitis läbi 10 küla ja igal pool esines ettekannetega poliitiliste küsimuste üle. Selliseid ja teisi sarnaseid liialdusi ning kõrvalekaldumisi on esinenud küllaldaselt. Nii viiakse õpilasi koolist eemale. Neile ei jää aega õppimiseks. Ühtlasi tekib noortes arvamine, et nad kõik teavad ja kõike suudavad. Nii ei lähe. Ei või unustada, et lapsed pole täiskasvanud. Seepärast ei saa neile anda ülesandeid, mis pole jõukohased igale täiskasvanulegi. Aga ühiskondlik töö on vajalik, sest tema kaudu tekib tihe side kollektiivi liikmete vahel ja noored kasvavad ühiskonda. Pioneeridele leidub küllalt jõukohast tegevust. Vaja arendada juba koolis vastastikust abistamist, hoolitseda, et kasvaks ja tugevneks kollektiiv, mida õpilased austavad ja mille au eest nad valmis on võitlema. Kõigepealt olgu iga pioneer ees-

kujuks teistele mitte ainult koolis, vaid ka väljaspool kooli. Ja löögu käed külge seal, kus elu nõuab ning jõud lubab. Kui majas puuduvad mänguvahendid lastele ja lapsed ei tea, mida teha, aidaku pioneer mänguasju muretseda või teha, organiseerigu mängu ja juhtigu neid. Kui maal on noori, kel kool on jäänud pooleli, või puuduliku kirjaoskusega täiskasvanuid, äratagu pioneerid neis huvi edasiõppimise vastu ja abistagu tege-likus töös. Kui ümbruses valitseb korratus ja mustus, algatagu pioneerid võitlust korra ja puhtuse eest. Need on näited, mida pole vaja otsida. Avasilmi ringi vaadates ja elu tähele pannes, küsimusi ühiselt arutades ja vastastikku selgitades leiavad pioneerid alati, kus vaja aidata, et olukord muutuks paremaks ... Olles abiks täiskasvanud ühiskonnategelastele, kasvavad pioneerid tõelisteks sotsialistliku ühiskonna liikmeteks, kes oskavad võidelda Lenini-Stalini asja eest, noortena koolis, täiskasva- nuina elus.“

Kirjutuse allikaks on: „Справочник вожатого пионерского отряда“ ja ajakiri „Вожатый“ (mitmed aastakäigud).

S. MELENTJEV

Sotsialistlik võistlus koolis.

Õppetöö viljakuse tõstmine on Nõukogude Eesti koolis üks tähtsamaid ülesandeid. Vana režiimi aegse kooli töötulemused ei olnud kuigi kõrged. Järeleksamite saajate õpilaste arv keskkoolis oli üle 25%, istuma-jäämisi 10% ja rohkemgi. Ka algkoolis, eriti vanemates klassides ei pääsenud väga paljud õpilased järgmisse klassi ja lahkusid koolist, saavutades küll koolikohustuse vanuspiiri (14 a.), kuid jäädes pooliku põhiharidusega. Ajavahemikus 1934—1940 jättis algkooli lõpetamata 58000 noort. Siin on tarvis tõsis- t parandust.

Üheks heaks vahendiks, mis aitab tõsta õppetöö viljakust, on sotsialist- lik võistlus üksikute õpilaste, õpilasarühmade, klasside, õpetajate ja koolide vahel. Nõukogude Liidus käib juba aastaid pidev sotsialistlik töövõistlus, kasvab stahhaanovlik liikumine tehastes, kaevandustes, raudteel, ehitustel. Miljonite töötajate püüuks on anda kõik oma jõud ja teadmised sotsialist-liku kodumaa majandusliku ja kultuurilise elu arendamiseks ja kindlustami- seks. Ka koolid ei ole sellest suurest liikumisest kõrvale jäänud ja rakenda- vad laialdaselt sotsialistliku võistluse võtteid õppetöö tulemuste tõstmiseks. Meil, Nõukogude Eestis, on sotsialistlik võistlus alanud majandustegevuses ja tööstuses, vähemal määral koolides. Et see võistlus on hinnatav ka kasva- tuslikust küljest — ta arendab seltsimehelikkuse tunnet, aitab mahajäänud seltsimehi jne., — siis tuleb edaspidi kogu koolitöös sotsialistliku

võistluse meetodit kasutada. Selleks on kasulik tutvuda kogemustega Nõukogude Vene koolide tööst. Alljärgnevas laskemgi koolijuhatajal S. Melentjevil (Moskva rajoon) jutustada oma katsetest sotsialistliku võistluse teostamisel (Начальная Школа, 1937 — nr. 10).

J. K.

Meie, N. kooli õpetajaskond püüab oma õppetööd teha kõige innu ja järeleandmatusega raskuste ületamisel, kõige töotuju ning -rõõmuga ja võidukindlusega. Ta on täis tulist soovi võimalikult hästi ja täielikult lahendada koolile seatud kommunistliku kasvatuse ülesandeid ning sisendada neid oma püüdlusi ka õpilastele.

Sotsialistlik võistlus on meile selles abiks olnud. Õpetajad võistlevad omavahel. Igaüks neist on enese peale võtnud kohustusi, mis koolitöö tõhustamise nõupidamisel on läbi arutatud. Võistlusele on asunud ka kooli tehnilised töäjõud.

Kokkuvõttes kujunesid õppejõudude kohustused järgmisteks:

1. Tõsta õpilaste kirjaoskust, viies väga heade ja heade kirjandite arvu 70%-ni ja taotelles seda, et enam ühtki puudulikku kirjatööd vene keeles (s. o. emakeeles. Toim.) ei oleks aasta lõpul klassikursuse või kooli lõpetamisel.

2. Tundma õppida iga õpilase iseärasusi, tihedat sidet pidades õpilase perekonnaga, individuaalselt käsitades lapsi tunnis, korraldades täiendavaid õpinguid ja nõuandmisi, luues õpilaste kodudes soodsamaid töötingimusi ja likvideerides teiseks aastaks jäämist.

3. Õpetamist kõigis aineis teostada kõrgel metoodilisel tasemel, täielikult kasutades kooli õppevarustust ja valmistades tarvilise hulga õppevahendeid oma jõududega.

4. Erilist tähelepanu kogu õppe- ja kasvatustöös tuleb pöörata armastuse kasvatamisele lastes oma sotsialistliku kodumaa, meie juhtide, töötava rahva suure juhi seltsimees Stalini vastu ja rahvavaenlaste vihkamise õhutamisele.

5. Tõsta oma poliitilist taset süstemaatiliste õpingutega poliitkoolis ja samuti tõsta oma pedagoogiliste teadmiste taset metoodika ajakirjade, artiklite ja raamatute järjekindla lugemise läbi.

Kooli tehnilised töäjõud võtsid oma ülesandeks hoolitsemise eeskujuliku korra ja puhtuse eest koolis ja kohustuse olla õpetajaile abiks kasvatustöös enne tundide algust, vahetundides, kogunemiste ajal, kooli koosviibimistel jne.

Koolijuhatajate ülesandeks oli niisuguste abinõude tarvitusele võtmine, mis soodustaksid õpetajate sotsialistlike kohustuste täitmist. Nõnda organiseerib koolijuhataja õpetajaspere tööd näitlike õppevahendite valmistamisel, loob ainelised tingimused, mis võimaldavad õpetajale klassis häirimata ning kõrgekvaliteedilist tööd, külastab õpetajate tunde, neid

pärast läbi arutades ja juhiseid andes, organiseerib sotsialistlikku võistlust õpilaste ja nende vanemate keskel.

Aruanne sotsialistlike kohustuste täitmisest koostati ja esitati iga veerandi lõpul. Lähtudes saavutatud tulemuste ja sooritatud töö analüüsist, võtsime sotsialistlike kohustuste hulka mõned täiendused.

Pedagoogiline kollektiiv esines kaks korda avaliku kirjaga rajooni õpetajaskonnale üleskutsega teostada võistlust kõigis rajooni koolides. See üleskutse leidis laialdast vastukaja õpetajaskonna ridades.

Me omistame suure tähtsuse õpilaste perioodilisele informeerimisele kooli õppe- ja kasvatustöö seisundist. Selle töö kujud on kõige mitmesugusemad: õpetaja kõnelused klassiga, koolijuhataja kõnelused eraldi vanematega ja nooremate klassidega, märkmed seinajaalehes, parimate õpilaste koosolekud, pidulikud koosolekud, laste parimate tööde näitamine erivitrinides. Lapsed teavad hästi oma parimaid kaasõpilasi, teavad hästi, kelle võrdseks nad saavad tõusta ja mida nimelt õppida üksikute kaasõpilaste juures; lapsed teavad ka meiega võistleva kooli töötulemused.

Kõik see lõi soodsad tingimused sotsialistliku võistluse arendamiseks ka õpilaste keskel. Võistlus arenes vähehaaval, haarates esimese veerandi lõpul kõiki II, III ja IV klassi õpilasi. Õpetajad, läbi arutanud oma eelmiste aastate suuri kogemusi, kui kool eriti püüdis teostada peagu iga päev aruannet iga üksiku õpilase töötulemustest, jõudsid otsusele, et võistluse vormilist külge tuleb maksimaalselt lihtsustada. Nii me loobusime kirjalikest kohustustest, mis oma redigeerimisega tegid õpilastele raskusi, loobusime ka võistluse igapäevase aruande pidamisest, ei tarvitanud enam kirjalikke lepinguid üksikute õpilaste ja klasside vahel.

Õpetajad püüdsid tundides õhutada sotsialistlikule võistlusele. Laste kohustused kandsid kõige mitmekesisemat laadi. Nõnda võtsid mõned õpilased endile individuaalseks ülesandeks: a) õppida ilusasti kirjutama tähti ja numbreid; b) hoiduda tindiplekkidest, määrdunud kohtadest ja lohakaist töödest oma vihikuis; c) hoolikalt ette valmistada koduseid ülesandeid; d) viisakalt kohelda oma kaasõpilasi; e) hoolitseda keha puhtuse eest, alati evida vöö ja taskurätik; f) taotella vigadeta kirjutamist emakeeles; g) iga päev lugeda raamatukogust võetud raamatuid jne. Neid kohustusi võtsid lapsed endile selleks, et tõeliselt välja juurida üht või teist puudust, mis omane oli ühele või teisele õpilasele. Kohustuste täitmiseks ei määratud eri õpilastele mitte ühepikkust aega, isegi ühtede ja samade kohustuste puhul, sest mõnedele oli mingi kohustuse täitmine võimalik juba mõne päeva pärast, kuna teistelt see nõudis kestvamat ajavahemikku. Õpetaja kirjutab erivihikusse laste kohustused üles ja kontrollis neid aeg-ajalt. Jälgides iga õpilase edasijõudmist ning teda selles individuaalselt aidates, teatas õpetaja kogu klassile kohustuste täitmisest ühe või teise õpilase poolt, ära kuulates klassi arvamist sel puhul.

Õpilane, kelle kohustuste täitmine oli rahuldavaks tunnustatud, võttis enesele uusi kohustusi, nagu vigadeta kirjutamine, oskus lahendada arvutusülesandeid jne.

Kohustused, mis on suunatud väga hea õppimise ja väga hea käitumise omandamiseks, on meil erilisel aukohal.

Me oleme leidnud võimalikuks laialt populariseerida õpilaste parimaid vihikuid seega, et need välja panime erilises vitriinis, kus neid vihikuid perioodiliselt asendati paljude teiste õpilaste omadega, kes ka olid hästi edasi jõudnud teatava ajavahemiku kestel. Erilisel tabelil, mis kunstiliselt oli välja joonistatud, võisid lapsed lugeda ülesannete loetelu, mis igale klassile olid antud, jälgida iga õpilase ning klassi ja kogu kooli edasijõudmist õppeveerandite järele. See tabel oligi põhiliseks dokumendiks koolis toimuva võistluse aruandes.

Huvitav on ka töö laad, mida meie koolis möödunud aastal tarvitati väga heade õpilastega (otlitšniki). Vaja tähendada, et kooli juhataja kahe aasta kestel töötas mitmesuguste rühmadega. Juhataja kabinetti tulid niihästi väga head õpilased kui ka need, kes olid „nõrkadeks“ hinnatud, samuti need, kellede töötulemused olid üha veel „keskpärased“. Istudes kitsas poolringis, näitasid nad oma vihikuid ja jutustasid, kuidas nad töötavad.

Mitmed puudused kõrvaldati üksikute klasside töös tänu niisugustele keskusteludele. Õpilased said paremat tinti, pingid paigutati otstarbekohasemalt, kuivatuspaberit osteti küllaldaselt hulgal, ja mis peasi, enamil juhtumel teatasid lapsed rõõmuga oma suuremast edukusest.

Manja Uljanova, II klassi õpilane, kirjutab nõnda seinajaalehes: „Te kõik teate, kui halvasti ma kirjutasin, tegin 6—10 viga, aga nüüd kirjutan vigadeta ja väga puhtalt. Miks? — Kogu teise poolaasta kestel töötasin ma väga püüdlikult.“ Ja niisugune püüdlikkus oli väga paljudel lastel.

Terve rea põhjuste tõttu, milledest tähtsaim oli õpetajate vahetus, osutus IV klass kõige mahajäänumaks võrreldes teiste klassidega. Selle klassi õpilaste vihikud, mis olid kõige vähem korralikud, ärevustasid kogu koolikollektiivi.

Vajanes seltsimehelik toetus ja tähelepanelikkus selle klassi õpilastele kogu kooli poolt. Koolijuhataja andis otsest abistust noorele õpetajale, võttes enese kätte aritmeetika õpetamise selles klassis. Unustamatuks jääb IV klassi õpilaste koosolek kooli väga heade õpilastega.

Õpetaja laual on virn puhtaid kollaseid vihikuid — need on „väga heade“ vihikud. Koolijuhataja kõneleb vajadusest kõige lühemas ajas parandada vanema klassi tööd ja jagab vaatamiseks välja väga heade õpilaste vihikud.

Õpilased lehitsevad neid tähelepanelikult. Nende kõrval istuvad „väga-head“, kes annavad seletusi oma vihikute kohta. Mulje vihikuist

on hea. Küll oleks hea, kui meiegi omad oleksid niisugused — mõtlevad ja ütlevad mitmed. „Väga-head“ räägivad oma sõnavõttudes oma kirja puudustest minevikus, ka puudustest, mis neile on jäänud käesoleva ajani, siis siirduvad arvustama oma kaaslaste IV klassi õpilaste vihikuid. See arvustamine on õpetlik ja igapäevane arusaadav. Sääb on Kolja L., kes valesi kirjutab mõnd tähte, valesi ühendab tähti, ei pea kinni tähtede ühesuuruse nõudest. Kõike seda oli märganud Veera K., üks II klassi parimaid, ja ta juhtis Kolja tähelepanu sellele.

Seal pole kohta kõrgile üleolekule ja solvamisele. IV klassi õpilased võtavad eneste peale rea kohustusi ja nende kiri paraneb silmanähtavalt. Edasise töötamise kestel likvideerub ebaedukus emakeele kirjalikes töödes.

Sotsialistlik võistlus lastevanemate keskel.

Suurt huvi pakub ka kooli tegevus sotsialistliku võistluse alal lastevanemate keskel. Esimesel poolaastal oli koolil päris hea kontakt oma õpilaste vanematega. Lastevanemate koosolekud leidsid aset üsna regulaarselt, kus peale aruannete korraldati ka keskustelusi kasvatuslike küsimuste üle. Teemadest mainitagu näit. järgmisi: 1) Mida ja kuidas õpetatakse koolis. 2) Kuidas õpilasel tuleb kodus oma õppetunde ette valmistada. 3) Lapse režiim koolis ja kodus. 4) Lastehaigused. Korraldati ka keskustelusi laste usuvastase kasvatuse küsimustes. Lastevanemad külastasid koolikoosviibimisi ja -pidusi, õpetajad külastasid õpilaste kodusi, rääkisid nende käitumisest ja püüdsid nende koduste olude paranemisele kaasa mõjuda.

Kõige tihedamat ühendust kooliga pidasid vanemad, kellede lapsed koolis hästi edasi jõudsid, kuna nõrkade õpilaste vanemad sageli kõrvale hoidusid koolist, harva käisid koosolekuil ja kõnelustes õpetajatega harilikult tunnistasid oma võimetust midagi teha, tegelikult aga lihtsalt midagi ei võtnud ette, et hoolitsemist oma lapse eest tõhustada.

Meie tegevuse põhiliseks puuduseks lastevanematega oli see, et me ei suutnud kaasa kiskuda kõiki lastevanemaid. Eriti teravalt tajusime seda neljanda veerandi lõpul kooli aruande esituses lastevanemaile kolmanda veerandi kohta. Seal on rühm mitteedukaid lapsi, kellede suhtes kool on palju ära teinud, kuid sellest hoolimata nende ebaedukus väheneb liiga pikkamisi. Mille vastu purunevad õpetajate pingutused? Mõned lapsed ei valmista tunde ette, teised küll valmistavad, aga väga lohakalt; nende kodused vihikud ei sarnle nende klassivihikuile; üksikud lapsed on koormatud koduste talitustega (peavad hoidma väiksemaid õdesid-vendi), teistel jälle pole tarvilisi tingimusi normaalseks tööks kodus. Ja lõppkokkuvõttes see kõik koondub ühele põhiküsimusele: huvi ja tähelepanu puudusele üksikuis perekonnis laste suhtes. Ja just nende perekondade lastevanemad puuduvadki koosolekuilt.

Kool annab täielise ülevaate, näitab kõike parimat oma töös, paljastab puudusi, iseloomustab üksikute klasside ja õpilaste tööd, näitab eeskujulikkust suhtumist lastesse paljudes perekondades ja selle tulemusi. Ja seda kõike tehakse selleks, et mõjustada vanemaid, et neid mobiliseerida suurele tööle oma laste heaks ja et lõplikult välja juurida puudused. Loomulikult ei võinud kohale ilmunud lastevanemad ja pedagoogiline kollektiiv rahul olla koosoleku koosseisuga.

Kooli juhatajal ja rühmal lastevanemaid, kes koolile eriti lähedal seisisid, tekib mõte panna kogu see töö äraproovitud ja kõikevõitva meetodi — sotsialistliku võistluse alusele. Koosolekule ilmunud lastevanemad astuvad üksteisega sotsialistlikku võistlusse, töötavad välja tingimused, kirjutavad lepingule alla. Võistlevais perekonnas asetatakse laps isa, ema ja vanemate õdede-vendade tähelepanu keskkohale.

Koosolek võtab vastu resolutsiooni — pöörduda kõigi koolirajooni ja esimeses järjekorras oma kooli lastevanemate poole üleskutsega järgneda nende eeskujule. Valitud komisjon, eesotsas ühe aktiivsemaga lastevanemaist, D. I. Abramoviga, töötab välja kirja teksti. Sms Abramov saab ülesandeks selles küsimuses ühendusse astuda rajooni ajalehe „Spartak’i“ toimetusega. See leht oli alati tähelepanelikult suhtunud kõigisse meie kooli üritustesse ja ka seekord andis ta meile suurt abi. Juba järgmise päeva õhtul esineb sms Abramov kohaliku raadioringhäälingu mikrofoni ees, ette lugedes kirja täieliku teksti ja kahe päeva pärast ilmub ka lehes vastav märkus.

Kool hangib endale 150 eksemplari seda ajalehenumbrit ja varustab sellega igat õpilast. Õpetajad jutustavad klassides lastele algavast võistlusest vanemate vahel lastele õppimises antava abi heaks. Pärast tunde iga õpilane (alates II klassist) kirjutab oma vanemaile kutsekirja koosolekule ilmuniseks.

Täpselt kell 7 õhtul 12. aprillil kogunes kooli 80 lastevanemat. Tulemata oli jäänud vaid 10, kes ei saanud ilmuda valvekorra tõttu töökohal või haiguse pärast. Ei kooli juhataja ega kooli vanim õpetaja sms Besonova mäleta nii arvurikast kokkutulekut. Olid tulnud needki lapsevanemad, keda kool juba ammu, ammu oli tahtnud näha oma seinte vahel.

Vanemaid tervitasid lapsed, sammudes neist mööda hästikorraldatud kolonnides ja moodustades mõne sekundiga ilusad püramiidid.

Vanemad kuulasid suure tähelepanuga koolijuhataja aruannet töö- tulemuste kokkuvõttest kolmanda veerandi kohta ja huviga arutasid lastevanemate rühma poolt esitatud kirja. Oli rohkesti huvitavaid sõnavõtte. D. I. Abramov kirjeldas oma kogemusi oma kolme kooliealise lapse kasvatamisel. Ta ei tarvitavat oma perekonnas sugugi mitte ähvardusi ja karistusi laste suhtes, kuid praktiseerivat laialt ergutamist ja kingituste andmist, ja lapsed õppivat ning käituvad hästi. Zoja M. vanaema jutustab,

kuidas ta oma lapselast aitab: „Tema on niisugune, et kui on kirjutanud poole sõna, kastab sule tindipotti ja jälle kastab, enesel sõrmed määrdunud ja ka vihk on määrdunud. Otsin talle uue parema tindipoti. Istu nüüd ja kirjuta! Ka käskisin tal harvemini sulge tinti kasta. Ja nüüd Zojakene kirjutabki päris hästi. Ma ei tea, võib-olla teen valesti, seepärast õpetage mind vana inimest.“ Lastevanemad nõustuvad koolijuhatajaga ja õpetajatega, et kõik lapsed võivad hästi õppida, kui neid kodus aidatakse.

Hilja õhtul kinnitasid 72 algkirja lepingut sotsialistliku võistluse pidamiseks.

Juba mõne päeva pärast andis end suur ja sügavale ulatuv töö tunda õpilaste perekondades. Lapsed paranesid mitmes suhtes tugevasti. Kõigepealt tuli see nähtavale nende riietuses. Hästi külgeõmmeldud nõõpidest, triigitud kleidist, puhtast valgest taskurätikust oli näha ema hoolt, poja või tütrekese hoolikat kordaseadmist enne ta saatmist kooli. Enamiku mahajäänud laste juures oli kohe esimestel päevadel märgata koduste ülesannete järsku paranemist. Lapsed, kelledele nende mahajäämise tõttu koduste ülesannete täitmine raskusi tegi, tulid suurima heameelega määratud ajaks kooli, et seal järeleaitamist saada.

Kooliskäijate laste eest hoolitsemine tuli kõige mitmekesisemal kujul nähtavale. Niina V-le ja Miša B-le osteti uued jalatsid (vanemad näitasid neid õpetajaile). Lapsed kiidavad, et ühele ostetud värvid, teisele kamm, kolmandale lubatud osta portfelli jne. (V. D. isa ja K. P. ema on väga huvitatud oma laste käekirjast; nad vaatavad iga päev nende vihikud läbi ning jälgivad, kas keha ja käe asend kirjutamisel on õige, ja selle abistamise tulemused on silmanähtavad: laste kiri muutub lühikese ajaga heaks.)

Kolja T. haigestus talvel poolteiseks kuuks. Koduse kontrolli puudumine suurendas veelgi ta mahajäämist. Kohe hakkas vanaema Kolja eest hoolitsema (ema oli surnud); ta tuli kooli sõnadega: „Nüüd hakkab siin sageli käima“. Kolja riietati paremini. Vanaema jälgib tähelepanelikult oma lapselapse õppimist, käib tihti koolis, vestleb õpetajatega; ta süveneb põhjalikult asjasse. Õpetaja teebki talle ülesandeks jälgida, et Kolja kodus korralikult kirjutaks ülesantud küsimustele vastused.

Võetakse käsile suur töö lastenurgakeste organiseerimise ja varustamise alal.

Kool püüdis oma üritusi üldsusele tuttavaks teha koolijuhataja sellekohaste kirjutuste kaudu rajooni ajalehes.

Üksikud koolid järgnesid meie eeskujule ja kasutades samu meetodeid saavutasid rohekarvuliselt kokkutulnud lastevanemate koosolekuid. Üksikute lastevanemate arvamus avaldati ajalehes.

Lepingut alla kirjutades moodustasid lastevanemad brigaadi, kes pidi võistlust juhtima ja selle üle aruandeid koostama. Kuu esimesil päevil

käis minu brigaad kõik õpilaste kodud läbi, kontrollides kõigi kohustuste täitmist.

Brigaadi liikmete ühine arvamine oli see, et kõigis kodudes oli suur töö ära tehtud. Tuleme näit. V. majasse. Ta on lesk ja töötab väljaõmblejate kodukäsitöö-artellis. Ta poeg Stepa, III klassi õpilane, oli juba varemalt heade õpilaste nimekirjas. Ta tunnid olid alati hästi ette valmistatud, alati oli ta puhas ja viisakas. Need head omadused läksid tal viimasel ajal veelgi silmapaistvamaks. Kodus on Stepa oma ema ja õe hoolitsemise objektiks. Nendel enestel pole voodit, aga poisil on, puhas, linade ja tekiga. Stepal on kenakene oma nurgake. Stepa on seda kaunistanud ilusa loosungiga, mille ta ise on koostanud. Nurgakeses on üles riputatud Üleliidulise Kommunistliku (en.) Partei Keskkomitee Poliitbüroo liikmete portreed; kooli kohta käivad väljalõiked ajalehest „Spartak“ on hoolikalt paberile kleebitud ja seinale riputatud; kõrval ripuvad kooli tunniplaan ja andmete tabel edasijõudmise kohta neljanda veerandi kestel. Üheski kodus ei tohi see dokument laste nurgakeses puududa. Sinna on märgitud kõigi õppeainete nimetused ja järjekordsed hinded nende eest veerandaasta ulatuses. Koju tulnud, luges õpilane oma kohuseks märkida saadud hinne koduse ja klassitöö eest sellele tabelile. See tabel kõneleb kõige veenvamalt igapäevase edukusest. Halbu hindeid märkida selle veerandaasta eest tuli lastel ainult erandjuhtumel. Koolis olid need juba haruldased. Koljal polnud selles veerandis isegi mitte hinnet „keskpärane (rahuldav)“.

Laual asetsevad heas korras ta õpperaamatud ning lihtsed kirjutusvahendid ja kõrval aknal mõned väikesed karbid elavate lilledega. Stepa hoolitseb nende eest. Stepal on omaette käterätik, seep, hambapulber. Tundide ettevalmistamist jälgib ta õde.

Ja niisuguseid perekondi on üsna rohkesti. Üksikuis kodudes on loodud päris toredad õppimistingimused. Kõikjal võeti brigaadi liikmeid lahesti vastu ja kuulati meelsasti ära nende märkused, nõuanded ja soovivaldused.

Lastevanemate brigaad töötas koos õpetajatega läbi iga perekonna kohta saadud materjali ja esitas seda klasside viisi eritabeleis, mis näitasid, kuidas vanemad täidavad oma kohustusi. Kõige rohkem oli tühje kohti lahtris, kus osutatakse kooli süstemaatilist külastamist lastevanemate poolt. Neljanda veerandi kohta oli kool küll registreerinud 80 külastust, kuid seda on siiski vähe. Ainult kaks ruutu olid tühjad lahtris „õpilaste sanitaar-tervishoidlik seisund“, kuid needki täideti varsti (tühi koht tähendas võetud kohustuse mittetäitmist).

6. juunil tehakse üldkokkuvõtted kooli tegevuse kohta aasta kestel. Lastevanemate koosolek on rohkearvuline. Vihikute näitus ja arvulised tabelid töö edukuse kohta kõnelevad veenvalt õpetajate, vanemate ja laste tööst.

Kool oli likvideerinud teiseks aastaks jäämise kolmes esimeses klassis, ainult IV klassis oli üks istumajäetu — haige tütarlaps.

Lapsevanem V. väljendas hästi lastevanemate koosoleku arvamist: „Me täname teid,“ ütles ta, pöördudes koolijuhataja ning õpetajate poole, „et te meid tublisti olete aidanud, meid ülespoole tõstnud ja meid õpetanud, kuidas peab lapsi kohtlema. Minu poeg käis enne seda ühes teises koolis ja muutus üsna ulakaks, nüüd aga lõpetab kooli hea õpilasena; tütar on väga hea õpilane.“ — „Pole asjata tööd tehtud ...“ — „Kui varemini oleks nõndaviisi asja hakatud korraldama“, kuulus vanemate seast.

Lastevanemate koosolek otsustas paluda anda võimalikult ühel ja samal päeval — 10. juunil — oma lastele kingitusi kooliaasta lõpetamise puhul. Huvitav on märkida, et mõned vanemad võimaldasid oma lastele kingitusena sõidu Moskvasse.

Sõit Mihhailovist Moskvasse — see on terve sündmus lapse elus! Ümbritsetuina partei igapäevasest hoolitsemisest ja suure Stalini armastusest on meie nõukogude lapsed õnnelikud oma töötava rahva peres, keda partei õpetab neid tõsiselt armastama ja kasvatama.

Sotsialistliku võistluse (ms. ka kirjalike lepingute vajaduse küsimuse) kohta tuleks õpetajail „N. K.“ veergudel sõna võtta. Toim.

Õigus tööle, puhkusele ja ainelisele kindlustusele vanaduses ning haiguse puhul.

(Näidistund NSVL Konstitutsioonist.)

Käesoleva tunni ülesandeks on näidata õpilasile, et ainult NSVL — võidule tulnud sotsialismi maal — on teostatud õigus tööle, puhkusele ja ainelisele kindlustusele vanaduses ning haiguse puhul.

Tunni kava.

1. Õigus tööle — suurim Nõukogude rahva võit.
2. Õigus puhkusele.
3. Õigus ainelisele kindlustusele vanaduses ja haiguse puhul.
4. Kapitalistlike maade töörahva õigusetu olek.

Õigus tööle.

Stalinliku Konstitutsiooni X peatükk määrab kindlaks NSVL kodanike põhiõigused ja -kohused. Erinevalt buržuaaslikest konstitutsioonest meie Konstitutsioon ei määra ainult kindlaks kodanike õigused, vaid, mis on kõige tähtsam, kindlustab Nõukogude Liidu kodanikele võimaluse nende õiguste teostamiseks.

Meie Konstitutsiooni § 118 räägib õigusest tööle.

Õigus tööle, s. o. õigus olla kindlustatud tööga, tagatakse kõigepealt rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooniga. See seisneb selles, et meie majandust juhitakse riikliku rahvamajanduse plaani kohaselt. Kõik, mida üles ehitatakse, kõik, mida meie maal toodetakse, on ette nähtud sellekohases varemvalminud kavas. Meie maa täitis edukalt esimese ja teise stalinliku viisaastaku ja praegu teostab kolmanda viisaastaku plaani. Plaanikindlus meie majanduses järjekindlalt suurendab rahva rikkust, tõstab töörahva ainelist ja kultuurilist taset, kõvendab NSV Liidu sõltumatust ja tugevdab meie maa kaitsevõimet.

Aasta-aastalt suureneb meie maal rahva sissetulek, aasta-aastalt kasvavad meie tootmisjõud. Tööliste ja teenijate arv meie maal on tõusnud 27 miljonini.

NSVL Ülemnõukogu saadik Aleksei Stahhanov oma artiklis „Õigus tööle“ jutustab järgmise huvitava loo.

„... Kaks aastat tagasi, 1. mail, Punase väljaku tribüünil tutvusin ma rühma välismaa saadikutega, kes olid sõitnud meie maale maipidustusile. Ma küsisin muuseas Inglise ametiühingute liikmeilt ja Inglise parlamendi saadikult, kuipalju on Inglismaal töötatöölisi? Parlamendi saadik Smith vastas, et viimase kümne aasta jooksul on Inglismaal kaevandustööliste arv vähenenud 400 000 võrra. Ma taipasin, milles asi seisneb, kuid siiski tahtsin inglaste suust kuulda selle nähtuse seletust. Parlamendi liige Williams seletas mulle, et teatavat osa kaevandustööliste arvu vähenemises on etendanud tööstuse mehhaniseerimine. Ma vastasin siis, et ka meie maal mehhaniseeritakse tootmist, kuid töötatöölisi meil ei ole.

— Teil on nõukogude süsteem, aga meil on kapitalistlik süsteem, — tähendas õieti Williams.

Selles kogu asi seisnebki!

Meil on sotsialistlik majandus, meil on mehhaniseerimine, meil on ratsionaliseerimine, meie inimesed leiutavad meil ikka uusi ja uusi töömeetodeid. Aga tööliste arv kasvab nüüd ja tulevikuski“ („Pravda“ nr. 335; 5. det. 1938).

Seepärast iga kodanik meie maal on kindel, et tema kunagi ei jää ilma tööta, ilma elatusvahenditeta. Seepärast meie maal on põhjalikult muutunud suhtumine töösse.

Sms Stalin I üleliidulisel stahhaanovlaste nõupidamisel ütles:

„Kapitalismi juures töö evib eraviisilist, isiklikku iseloomu. Töötasid rohkem, saad rohkem tasu, ja elad, kuidas tahad. Keegi sind ei tunne ja teadagi ei taha. Sa töötad kapitalistidele, neid rikastades? Eks ole nii? Sind selleks ju palgati, et rikastaksid ekspluataatoreid. Kui sa ei nõustu sellega, siis mine töötatööliste ridadesse ja kiratse, kuidas oskad, — leiame teisi, järeleandlikumaid. Seepärast just inimeste tööd hinnatakse mada-

lalt kapitalismi juures“ (Lenin ja Stalin, Sbornik proizr. k izučeniju VKP(b), t. III, lk. 649).

M. J. Kalinin jutustab töötingimustest tsaristlikul Venemaal järgmist oma raamatus „Mida on andnud Nõukogude võim töörahvale“.

„See oli võrdlemisi hiljuti. Mina veel nägin seda aega, mil töö algas tehases kell pool seitse hommikul ja lõppes kell kuus õhtul pooleteisetunnise lõunavaheajaga. Töö algas vabrikutes hommikul kell 5 ja lõppes õhtul kell 8 kahetunnilise vaheajaga lõunastamiseks ja einestamiseks. Enamik töölistest elas barakitüüpi ühiselamutes.

Tööliste elu oli äärmiselt primitiivne; nõrgestavalt pikk tööpäev ja halvad korteriolud olid vene tööliste saatuseks. Töölised olid sunnitud peaaegu kogu oma vaba aja veetma kõrtsides, õllepoodides ja teemajades. Töölise palk oli niivõrd väike, et vaevalt jätkus seda tööliste perekonna poolkerjuslikuks elamiseks. Moskvas Prohorovi manufaktuuris, kus palk oli kõige kõrgem, moodustas ta kuus 20 rubla 50 kopikat. Sel ajal tarvitati irvitavat trahvide süsteemi peaaegu igas käitises. Sellesamas Prohorovi manufaktuuris trahviti töölisi:

korratu käitumise eest — 50 kopikat,

ilma kontori lubata enda juurde ööbima jätmise eest — 50 kopikat,

allvaravatest läbikäigu eest — 50 kopikat,

vabrikuhoovist äramineku eest — 50 kopikat,

varase ülestõusmise eest — 50 kopikat.

Mõned „usklikud“ vabrikuomanikud trahvisid töölisi ka selle eest, et nad „kirikus ei käinud“.

Võiks tuua hulga näiteid selle kohta, kuipalju alandust pidi tööline välja kannatama sellesse ehk teisesse käitisesse tööle astumisel. Piirdume ainult ühega. Vaadake, kuidas võeti töölisi tööle „Vene-Ameerika kummanufaktuuri“ tehases (nüüdne „Punane Treugolnik“).

„Töölisi värvati kaks korda nädalas — esmaspäeval ja neljapäeval. Direktor seab inimesed rivisse piki kõnniteed ja käib, valib, nagu lihunik loomakarjas, neid, kes tüsedamad, pikema kasvuga, kes on alandlikud, viisakad küsimustes, aga tema järele käib ihukaitsja, vanem märkija Frants, sõimunimega „Saatan“. Frants oli sakslane, rääkis halvasti vene keelt ja karjus ainult: „Siia, saatan, sinna, saatan!“ Heise annab sedelikese, aga „Saatan“ läkitab läbikäiku ning seal toimetavad meistrid sortimist“.

Inimese elu ei hinnatud mikski. Keegi ei muretsenud selle eest, et teha töö ohutuks, ja nii hukkus tuhandeid inimhingi selle pärast, et vabrikutes ja töökodades puudusid kõige algelisemad töökaitse vahendid ja tingimused.

Hoopis teisiti on lugu meie maal praegu.

„Kõigist maailma väärtuslikest kapitalidest, — ütles sms Stalin, — kõige väärtuslikumaks ja otsustavamaks kapitaliks on inimesed, kaadrid“

(J. Stalin, Kõne Punaarmee akad. lennule. Lenin ja Stalin, Sbornik proziv. jne., lk. 641).

Ei kunagi ega kusagil, mitte ühelgi maal ei ole hoolitsetud ega hoolitseta sedavõrd inimese eest, kui võrd just meie Liidus. Inimese töö on häbitavast, orjalikust ja sunniviisilisest muutunud au, kuulsuse, tubliduse ja kangelaslikkuse asjaks. Rõõm on töötada ja rõõm on teada, et iga inimese töö meie maal tugevdab ja tõstab meie kodumaad, teeb veelgi õnnelikumaks ja jõukamaks Nõukogude rahva elu.

Sms Stalini hoolekanne inimese eest on võimsaks teguriks töö tootmise tõstmiseks nii tööstuses kui ka põllumajanduses.

Tsaarivalitsuse ajal laostunud küla paiskas linna miljoneid kerjuseid, lõplikult vaesustunud talupoegi. Nad läksid linna teenistust otsima, kuid sattusid töötatööliste ridadesse. Koos linna töötatöölistega nad seisid sabas vabrikute ja töökodade väravate taga lootuses leida tööd.

Teisiti on lugu nüüd. Nüüd talupoeg ei põgene külast. Kolhoosid võimaldasid talupojale, külast lahkumata, elada jõukat, kultuurset elu. Ei leidu enam vaesust külas; nüüd seal ajuti (eriti kibedal lõikuse ajal) on töökatetest puudus. Ei ole enam töötatöölisi linnades; ümberpöörduvalt, meil ajuti tundub puudus olevat töölistest. See nähtub kas või ajalehe kullutusist: kõikjal leiame tööpakkumisi.

Iga kodanik meie maal on kindlasti veendunud, et tema tööõigus on puutumatu õigus, mida keegi temalt ei võta.

2. Õigus puhkusele.

NSVL Stalinliku Konstitutsiooni § 119-as räägitakse õigusest puhkusele.

Üheski kapitalistlikus riigis ei ole nii lühikest tööpäeva kui NSVL. Juba esimesil nõukogude võimupäevil (11. nov. 1917. a.) Nõukogude valitsus andis dekreediga kaheksatunnilise tööpäeva kohta. Oktoobrirevolutsiooni kümnendat aastapäeva tähistati uue võiduga: Nõukogude Liidu Täidesaatva Keskkomitee manifestiga 15. okt. 1927 pandi vabrikutööstuses kehtima seitsmetunnine tööpäev, mis aga otsusega 26. juunist 1940 on uuesti muudetud kaheksatunniliseks.

Peale selle mitmel ametialal, kus on tegemist tervistkahjustavate töodega, on tööpäev lühendatud kuue, nelja või isegi kolme tunnini. Lühendatud tööpäev on kehtiv suuremalt osalt maa-aluste tööde juures, mis on eriti pingutavad, ohtlikud ja ebahügieenilised; samuti tööde juures, kus on pidevalt kokkupuutumist mürgiste ainetega (elavhõbe, tina, arseenik jt.), või tööde juures, mis nõuavad kõrgendatud närvipinget (raadio, telefon jm.), töötamisel surutud või hõrendatud õhus (kessoonides, tuukri-ülirkonnas jm.), eriti madala temperatuuri juures jne.

Alaealisi alla 16 aastat tööle ei võeta, ja nende jaoks on samuti kehtiv lühendatud tööpäev. Keelatud on alaealisi määrata ebatervislikule tööle.

Ületunni tööde praksis on tugevasti piiratud: ühe töölise kohta aastas lubatakse ülenormi tööd mitte rohkem kui 120 tundi, sedagi avariide ja looduse katastroofide puhul.

Kõik need määrused kaitsevad tööliste tervist töö juures ja võimaldavad normaalset puhkust ning oma kultuurilise taseme tõstmist. Kõigile töölistele ja teenijatele Nõukogude Liidus on seadusega määratud igaaastane palgaline puhkus, rasketööstuses ja ebatervislikes tingimustes tööta-jaile on ette nähtud veel täiendav puhkus.

Tööraha massidele Nõukogude Liidus pärast rõõmsat ja õnnelikku töötamist enese tarvis on võimaldatud igapidi hästi ja mõistlikult välja puhata, kõvendada oma jõudu ja karastada tervist, tegeldes spordi, muusika ja õpingutega.

Määratu hulk sanatooriume ja puhkekodusid, koole, teatreid, klubisid, kinosid, raamatukogusid, staadione jne. on tööliste, kolhoosnike, teenijate ja nende perekondade teenistuses. Igaüks, olgu noorur või üsna vana, võib igakülselt „end näidata, arendada oma võimeid, avastada talente, mida rahvas peitub ammutamatu huljana, mida aga kapitalism tuhandete ja miljonite juures on maha surunud, muljunud, lämmatanud“ (Lenin, Teosed, k. XXII, lk. 158).

Enamlaste partei, valitsus ja ametiühingud pühendavad erilist tähelepanu töötavate masside puhkuse organiseerimisele.

Veel kodusõja keerises, maikuu 1920, Petrogradis endiste rikkaste rahameeste paleedes organiseeriti esimesed puhkekodud. 21. dets. 1920 ilmus V. I. Lenini allkirjaga dekreet, mille põhjal Krimmi poolsaar määrati tööraha ravimispaiaks. Nägusad suvilad ja üksikelamud, mida varemalt kasutasid rikkad mõisnikud ja kapitalistid, endiste tsaaride ja suurvürstide lossid anti selle dekreediga töölistele ja talupoegadele sanatooriumideks ja ravilateks. Maikuu 1921 Lenin andis veel teise dekree-
di puhkekodude kohta. „Puhkekodud — öeldakse dekreedis — organiseeritakse kubermangu ametiühingute nõukogude liidu poolt eesmärgiga, võimaldada töölistel ja teenijail taastada oma jõudu ja energiat igaaastase puhkeaja veetmisega kõige mugavamais ja tervislikemais tingimuses“.

Maa sotsialistlik rekonstrueerimine ja tõhus, tohutu suur, iga aastaga kasvav rahva sissetulek suuresti võimaldasid materiaalse baasi avardamist tööraha organiseeritud puhkuse veetmiseks. Esimese ja teise viisaastaku jooksul on ehitatud sadasid uusi nägusaid puhkekodusid ja sanatooriume Nõukogude Liidu parimates ja kaunimates kohtades. Teise viisaastaku kestes ainult sotsiaalkindlustuse arvel oli saadetud puhkekodudesse ja sanatooriumidesse üle 9 miljoni inimese.

Terve ja kultuurse puhkeaja veetmiseks evib suurt tähtsust kehalise kultuuri laialdane areng ja eriti turism. Turism karastab tervist, kasvatab inimeses vastupidavust, mehisust, leidlikkust, avardab tema silmaringi ja rikastab teadmistega. Hästi ja õieti organiseeritud turism on üks kasulikemaid spordi ja puhkuse liike, eriti noorsoole. Kapitalistlikkudes maa-des turism on buržuaasia eriline eesõigus. Meie maal aga turism on miljo-nite tööliste ja teenijate osadus.

1930. aastal oli NSV Liidus 600 000 mitut liiki turisti, nüüd aga 7 miljonit turisti. 1936. a. lõpul meil oli 646 staadioni, 7208 spordivälja-kut, 342 paadisilda, 2674 suusajaama.

Tööraha kultuurse puhkuse organiseerimisel määratu suurt osa etendavad klubid. Ennerevolutsioonigaegsel Venemaal ei olnud ühtki töö-liste klubi, küll aga oli 54000 kirikut, 23000 palvemaja, üle 100 kloostrid ja rohkem kui 50 000 kõrtsi.

1938/39. aastal meie maal oli:

klubisid ja lugemissaale	95 600
raamatukogusid	70 000
teatreid	790
kinosid	30 460

1936. a. meil oli 228 kultuuri ja puhkuse parki. Moskvas Gorki-nime-lise kultuuri ja puhkuse pargi korrastamiseks 1937. aastal kulutati 3 milj. rbl. (Sbornik „Rab. klass SSSR“, lk. 183).

Kõik ülaltoodud arvud on viimaste aastate jooksul veelgi suurenenud.

3. Õigus ainelisele kindlustusele vanaduses ja haiguse puhul.

Teadus meie maal teeb suuri edusamme. Ta edukalt võitleb selle eest, et pikendada inimelu, et teha inimese elu terveks, rõõmsaks. Kuid siiski iga töötajaja elus jõuab kätte kord vanadus, kus tal puudub jõud töötege-miseks võrdselt noortega.

Kurb saatus ootab raugastunud töölist kapitalistlikus riigis. Kurb saatus tabas ka vananevaid töölisi tsaristlikul Venemaal. Vanasõnagi ütleb: „Старость — не радость.“

Ižorski vabriku elatanud töölised jutustavad oma endisest elust järg-mist. 1890. aastal vabrikus, kus nad töötasid, olid kehtima pandud uued määrused tööle palkamisel ja töölt vallandamisel. Kõik töölised, kes olid üle 30 aasta vanad, kuulusid igaaastasele järelevaatusele ja katsele. Katse korraldajad sundisid töölisi kandma suuri, raskeid kandameid, venitama vedrusid. Õnnestub katse — jääd vabrikusse, ei õnnestu — vallandatakse. Töölised, kes olid saanud 50—55 aastat vanaks, aeti vabrikust minema.

Donbassi kaevandustööline F. Kostromin jutustab huvitava loo kibedaist vanadusepäevadest tsaristlikul Venemaal.

„29 aastat tagasi — jutustab tema — töötas minuga kõrvuti kidur, kopsuhaige vanake, nimega Hasevič. Välimuselt ta võis olla 55-aastane. Peagi osutus raske söekaevuri töö temale üle jõu käivaks. Ta vallandati töölt. Pärast seda veel korda kaks lonkis siin ringi Hasevič ja kerjas almust. Siis ta suri.

Meenub veel teine juhtum vanast, üksikust söekaevurist Kolesnikovist. 1910. aastal koolera taudi puhkedes Juzovkas suri kogu tema perekond. 30 aastat töötas ta kaevanduse omaniku heaks ja siis aeti ta halastamatult minema. Kord hommikul leiti tema laip prügikasti alt. Nagu Haseviči ja Kolesnikovi lugu, nii oli paljude teiste vanatöölaliste saatus. Oled terve — sind hoitakse, aga haigestud või raugastud — keegi ei vaja sind enam.“

Samasugune kurb saatus ootab praegusel ajal töörahvast kapitalistlikes maades. Tööline, teenija, kes saanud 40-aastaseks, aetakse peremehe poolt tänavale; teda ootab haletsemisväärt näljane virelemine või enneaegne näljasurm. Sedasama juhtub ka inimesega, kes on haigestunud ja kaotanud oma töövõime. Keegi ei rutta temale appi, ei hoolitse töötava inimese eest raskel silmapilgul.

Teisiti on lood meil. Koos õigusega tööle ja õigusega puhkusele meie riigi kodanikud on saanud „õiguse ainelisele kindlustusele vanaduses kui ka haiguse ja töövõime kaotamise puhul“ (Konstit. § 120).

Hoolekannet vanade, haigete ja töövõimetute eest teostab riik. Rida asutusi meie maal hoolitseb inimeste eest, kes on vanaks jäänud, haigestunud või on kaotanud töövõime.

Igas vabariigis meil on sotsiaalkindlustuse rahvakomissariaat. Sotsiaalse kindlustuse alla riigi kulus kuuluvad kõik meie tööliselised ja teenijad. Kõigile töötajaile haigestumise puhul on meil kindlustatud tasuta arstiabi. Selleks on loodud laialdane võrk haigemaju, ambulants, kliinikuid, tervishoiupunkte, arstimisinstituute ja teisi raviasutusi.

„Freseri“ vabriku tööline-stahhaanovlane, 60-aastane J. Griger, jutustab oma invaliidsusest.

„Enne revolutsiooni minu vanused inimesed olid nõrgad tudikesed, muutudes enesele ja teistele koormaks. Minu isa oli plekisepp ja soovis, et see käsitöö toidaks ka tema poega. Kui sain 13-aastaseks, anti mind plekisepa juurde õpipoisiks; sain 30 rubla aastas. Esimese poole aasta jooksul ei näinud ma üldse töökoda. Peremehel oli suur pere, aga teenijat ta ei pidanud. Kogu musta töö tegin mina ära. Seal juhtus, et murdsin oma jalaluu. Värisedes valust ja hirmust, vahtisin leivavanema otsa. Ta ägestus. „Silmapilk kasi koju, siin ei ole sul haigemaja ega varjupaik. Sante toita ma ei soovi,“ — teatas peremees.

Nii ootamatult katkes minu „õppus“. Pool aastat lamasin kodus. Isa püüdis paigutada mind haiglasse, kuid asjata — vaestel oli raske sinna

pääseda. Jäingi eluajaks vigaseks. Poole aasta möödudes läksin longates koos isaga oma endise leivavanema juurde. Ta vaatas mulle otsa ja ütles: „Mis tööline sa nüüd oled, paljudest seda kasu nüüd sinust on.“ Isa kaua palus plekiseppa, kinnitas, et ei suuda mind toita. Viimaks peremees nõustus. „Noh, olgu pealegi — ütles ta — võtan enese juurde, kuid tasu saab 15 rubla vähem. Saad isegi aru, mis inimene sa nüüd oled?“

Mis jäi teha? Tuli nõustuda. Töötasin niisama kui teisedki, aga tasu sain kaks korda vähem.

Ma olen vana ja olen palju näinud oma elus. Invaliidsus varemalt oli hirmsam kui surm. Ma tean: keegi kunagi ei ole hinnanud inimest ega hoolitsenud tema eest nii, nagu hinnatakse ja austatakse teda Nõukogude Liidus.

Mõni aasta tagasi ma haigestusin. Kuid ma palju ei muretsenud, sest teadsin: minu tervise eest hoolitseb riik, kui tarvis on, parimad arstid hakkavad mind ravima. Nii oligi. Vabriku komitee võimaldas mulle tasuta sõidu parimasse sanatooriumi, Essentukisse. Kuu aega viibisin seal ja kosunult pöördusin tagasi.

Käesoleval aastal jällegi anti tasuta sõit ja ülalpidamine sanatooriumis. Öeldi: „Sõida Essentukisse, vii lõpule mullune ravi.“ Jällegi veetsin kuu aega kuurordis, ja haigus — nii kui käega pühitud.

Kui meenutan oma tumedat lapsepõlve, siis veel enam ja kangemini armastan oma kodumaad. Mulle veel selgemini on näha need hüved, mida nõukogude võim on töörahvale toonud.“

Seepärast hoopis teisiti tunneb end tööinimene meie maal; lähenev vanadus, haigus, töövõime kaotus ei alanda inimese väärtust. Iga kodanik meie juures teab, et ta ei jää abita, ta teab, et riik teda aineliselt kindlustab, — see on tema puutumatu õigus, mis on fikseeritud Stalini Konstitutsioonis.

Seda aastatest sõltumatut nõukogude inimese enesetunnet väljendab Dagestani rahvalaulik Suleiman Stalski. Vastu võttes sms. Kalininilt Lenini ordenit, ta ütles:

„В моей стране, где нет седин,
Где тают глыбы вечных льдин,
Миллионы, а не я один
Находят молодость свою“.

(Muu maal, kus pole halle päid, kus sulab ränki igavesi jääpanku, on miljoneid, ei mina üksi, kes leidnud oma nooruse.)

Vastandiks meie maa töörahvale, kes ise on kodumaa hüviste peremees ja vabalt kasutab kõiki õigusi, mis on antud nõukogude kodanikule Stalini Konstitutsiooniga, kapitalistlike maade töölised on tegelikult õigusteta.

Olles ilma õigusega tööle, tohutu hulk töölisi kapitalistlikkudes maa-des on määratud töötaolekule ja nälгимisele.

Töötatöölise arv pidevalt kasvab. Mitte ainult füüsilise töö tegijad, vaid ka intelligents (vaimse töö tegijad, arstid, kirjanikud, kunstnikud) on sunnitud virilalt elutsema. Prantsuse ajaleht „Lumière“ kirjutab prantsuse intelligentsi olundist:

„Ma tunnen üht nimekat kunstnikku, kes elatab oma perekonda ranitsate õmblemisega. Andekas kujur teenib uksehoidjana. Tuntud näitleja valmistab kodus kummist kontsapplekke, romaanikirjanik töötab öösiti turul, luuletajad teenivad leiba masinakirjutajatena.

Kuid need siiski veel kuidagi viisi suudavad end elatada. Aga on selliseid, kes ei leia vähimatki tööd, isegi mitte aadresside ümberkirjutamisega.“

„Meie oleme hullemad kui koerad,“ ütlevad kapitalistlike maade töötatöölised, ja see on õige.

„Rikkad ameeriklased kulutavad aastas oma koerte heaks 750 milj. dollarit“ — jutustab Pariisi ajakiri „Marianne“. — Koertele on ehitatud erikliinikud, terapeutilised instituudid, iluinstituudid, hambaravimise kabinetid, kirurgilised haiglad. Koerte iluinstituudis koertel pöetakse karva, kammitakse neid eriliste harjadega ja kammidega, lõigatakse küüsi, pestakse lõhnavees, hõõrutakse sisse aromaatiliste määrettega ja lokitakse.“

Sealsamas aga töötatööliline, kümne lapse isa, kahe kuu jooksul päevast-päeva käis töötatöölise abistamise büroos. Lafayette'i tänaval New Yorkis, paludes toetust. Kui viimaks ammuoodatud toetussumma orderi pidi kätte saama, suri tööline samal päeval büroo ruumis. Põhjus — nälg, kurnatus. Teist, 56-aastast naistöölist, politsei süüdistas hulkumises. Vanake tunnistas, et ta töötatöölisena ja kodutuna on ringi hulkunud New Yorki tänavail, ööbides keldrites ja trepikodades. Kohtunik mõistis sellele töölisele 30 päeva aresti.

Perekond Shelley New Yorkis on kaheksaliikmeline. Saab abiraha 8,5 dollarit nädalas. Kõik on nii kurnatud, et kaotasid juba töövõime. 17-aastane Harald sai pakikandja koha, kuid ei tulnud toime tööga — ei jätkunud jõudu. Ei ole ka imestamisväärt, sest ta kaalub 25 naela alla normi. Noormees vallandati. Perekonna seisund on väljapääsematu.

Sääraseid perekondi on palju. Neid on sadu tuhandeid.

Eriteadlaste arvestusel New Yorkis 57% töötatöölisist, kes pikemat aega on heategevate büroode hooldamisel, on niivõrd füüsiliselt välja kurnatud, et muutuvad täitsa töövõimetuiks“ („Pravda“, jaan. 1938).

Metoodilisi märkmeid.

Õpetaja jutustus õigusest tööle olgu läbi põimitud näidetega tööriõmusest NSV Liidus ja töötaolu ning nälja tumedate piltidega kapitalistlikes riigis.

Ülimal määral tuleb kasutada kohalikku ainet, tuues näiteid kohaliku küla- või linnaelanike (lastevanemate, elatanud isikute raskest, röömutust tööst tsaarivalitsuse ajal ja kodanlikus Eestis. Tarvis rõhutada laste ja alaealiste tööjõu pidurdamatut eksploateerimist tsaristlikul Venemaal ja kapitalistlikkudes maades (ka kodanlikus Eestis). Eraldi tuleb peatuda NSV Liidus kehtima pandud „Määrustel töödistsipliini korraldamiseks“ ja materiaalse hüvangu ja kultuuri tõusul NSV Liidus kolmandal viis-aastakul.

Kirjandust.

Ettevalmistuseks sellele tunnile peale Konstitutsiooni õppekavas loeteldud kirjanduse on tarvis kasutada järgmisi töid:

Töö dekreet 11. nov. 1917.

NSVL Täidesaatva Keskkomitee manifest seitsmetunnilisest tööpäevast (15. okt. 1927).

M. I. Kalinin, Töölisklass enne ja nüüd (vt. „Pravda“, 9. okt. 1937).

N. M. Šverniki, Töötaolek NSVL on igavesti kadunud („Pravda“, 11. okt. 1937).

Töölise jutustused vanast ja uuest elust („Pravda“, 11. okt. 1937).

„Õigus tööle“. Koguteos, 1937.

„Agitaatori käsiraamat“ nr. 18 (1938. a.).

NSV Liidu Valitsuse otsus 26. juunil 1940. a.

Ilukirjandus.

„Üle parda“ — skits prantsuse antifašistlikus ajalehes „Lumière“, ära trükitud ajakirjas „Agitaatori käsiraamat“ nr. 9 (1938. a.).

N. A. Ostrovski, Kuidas karastati terast. (Katkend sellest, kuidas Pavel Korčagin, hoolimata oma haigusest, kasutab oma jõudu ja annet kirjanikuna.)

L. Žarikov, Vanaisa Galai sõna. Jutustus leidub koguteoses nr. 2 „Meie valime“ ja kirjeldab tsaarivalitsuse ajal tööjõu kaotanud inimese väljapääsmatut olukorda, mis aga nüüdisajal, vaatamata isiku füüsilisele defektile, on kujunenud õnnelikuks eluks.

V. I. Lebedev-Kumač, Laul kodumaast, Laul Nõukogude lihtsurelikust.

V. V. Majakovski, Värsid.

Õppevahendeid.

Diapositiivid valguspiltide sarjast „NSVL Konstitutsioon“.

Diapositiivid „Sms Stalini ettekandest erakorralisel üleliidulisel Nõukogude VIII kongressil“.

Plakat „Kes on kuulus ja tähtis sotsialismi maal“.

Ülesandeid.

1. Õpilastele, kes oskavad hästi joonistada, teha ülesandeks, valmistada plakat Nõukogude kodanike õigusist Konstitutsiooni alusel; plakat kooliruumis üles riputada.

2. Juhtida õpilaste tähelepanu tööpakkumistele meie ajalehtede kuulutustis, trammis, tänavail.

Märkus. ENSV koolides peale esitatud mõtete tuleb näiteid tuua ka Eesti elust ja vastavast eestikeelsest kirjandusest.

Käesoleva kirjutuse allikaks on: Методическое пособие по Конституции СССР (А. Б. Фохт, Н. Я. Сикачев и др., 1939).

Lihtsamaid vahendeid ja võtteid ajalooliste teadmiste kindlustamiseks algkoolis.

NSV Liidu ajaloo elementaarkursuse õpetamine algkoolis ühes elementaarteadmistega üldajaloost käesoleval õppeaastal on seotud mitmete raskustega. Õpetajate ettevalmistus, õpilaste ea kohase kunstiväärtusliku ajaloolise kirjanduse puudumine jne. — kõik see kajastub meie algkooliõpilaste teadmiste kvaliteedis ajaloo alal. Õpetajate tööd raskendab ka ajaloolise orienteerumisvõime nõrkus selle vanus-astme õpilastel.

Need ebakohad kõnelevad olulisest tähtsusest ja vajadusest mitte ainult osavasti ja meetoodiliselt huvitavalt korraldada aine käsitlemist õpilastega, vaid nad näitavad ka intensiivse töö vajadust saadud ajalooliste teadmiste jäädavamaks mällukinnistamiseks õpilaste juures. Igal ajal tuleb siin meeles pidada V. I. Lenini sõnu, mis nõuavad, et meie noorsugu ka ajalooliste teadmiste alal tunneks ajaloolisi fakte ja et ei oleks selles suhtes pealiskaudsust. „Meil pole vaja tuupimist, kuid meil on vaja arendada ja täielikumaks teha iga õpilase mälu põhiliste faktide teadmisega, sest kommunism muutub tühjuseks, muutub tühjaks sildiks, kommunist jääb tühjaks hoopeljaks, kui ta teadvuses ei ole läbi töötatud kõik saadud teadmised“ (Lenin, XXX, lk. 407, 3. trükk).

Ma tahaksin siin algkooliõpetajaile esitada mõningad lihtsad meetoodilised võtted, millede kasutamine õppetöös aitab paremini õpilaste mälus fikseerida ajaloolisi teadmisi ja mis nõnda kaasa mõjuvad nende kestvaks omandamiseks.

Kuna küsimused ajaloolise, samuti ka igasuguse teise materjali meespidamisest on seotud mälega, siis vaadelgem mõningaid asjaolusid pedagoogika ja mälu-psühholoogia alalt. Sellele küsimusele niihästi kodanlike kui nõukogude teadlaste poolt pühendatud uurimustes me evime terve rea väärtuslikke näpunäiteid päheõppimise edendamiseks. Need kõnelevad kõigepealt sellest, et saadud teadmiste püsivaks kinnitamiseks mälus on vajalik õigesti korraldatud k o r d a m i n e.

Agas kuidas korrata? Mõned õpetajad arvavad, et õpilane juba teab materjali, kui ta esimesel korral võib reprodutseerida õpitud tundi või õpetaja jutustust. Tõelisuses aga märkame hoopis teist. Mõödub teatav aeg ja õpilane juba ei mäleta seda, mida ta ise ennemalt oli jutustanud. Õpetaja satub ärevusse. Selle nähtuse põhjused seisnevad kõigepealt selles, et õpetaja ei olnud pööranud küllaldast tähelepanu teadmiste süsteemaatilisele kordamisele ja kinnistamisele.

Lähtudes psühholoogia ning pedagoogika juhendeist, tuleb õppetunni kordamist toimetada süstemaatiliselt, aga mitte juhuslikult. Kogunud õpetajad teostavad kordamist igas tunnis. Eelmisel tunnil läbivõetud kordavad nad tingimata. Kordamise eesmärgiks on õpilaste teadmisi kontrollida, s. o. kindlaks teha, kuidas nad oma koduse ülesande on täitnud, ja veel kord nende mälus esile kutsuda õpetaja jutustuse sisu, mille alusel õpilane rajab oma edasist õpitööd.

Enamik õpetajaid teostab seesugust kordamist iga tunni algul, kuid teeb seejuures ühe olulise meetoodilise vea. Selle asemel et õpilastelt

(kahelt-kolmelt) nõuda eelmise tunni sisu esitamist seotud jutustuse kujul ja siis esitada veel rida küsimusi kogu klassile ning üksikuile õpilastele jutustuse sisu kohta, piirdub õpetaja mõnede, enamasti põgusate küsimustega kogu klassile, nagu näit. järgmised:

Kuidas olid vene talupoegade elutingimused Katariina II ajal? Kuidas mõisnikud kohtlesid talupoegi? Mis tead talupoegade võitlusest mõisnikega? jne.

Niisugused liiga üldised küsimused ja sama laadi vastused neile, aga mitte seotud jutustuse nõudmine õpilastelt kajastuvad eitavalt õpilaste olugi elementaarsete ajaloo-teadmiste süstemaatilises. Need teadmised on liiga pealiskaudsed ja seoseta. Pealegi ei harju õpilased seotult esitama oma mõtteid, ei arenda ega rikasta tarvilisel määral oma keelt.

Kuid ainsast kordamisest tunni algul on veel vähe teadmiste kestvaks kinnistamiseks mälus. Kronoloogilised daatumid, sündmused, faktid, ajalooliste isikute nimed ja iseloomustused ununevad kergesti. Seepärast lisaks tundidel kordamisele tuleb aeg-ajalt (kavakindlalt kogu aasta kestel) korraldada erilisi kordamiskeskustelusi läbivõetu kohta. Niisuguseid keskustelusi on kõige parem korraldada pärast väiksemate teemade läbivõtmist. On läbi võetud näit. teema „Kiievi riik“ või „Oktoobrirevolutsioon“, siis tuleb selle järel tingimata korjata erilisel kordamistunnil kogu selle teema sisu.

Meie õpetajad üldiselt toimivadki nõnda. Kuid jällegi esineb metoodilises küljes olulisi puudusi. Peamine puudus minu arvates on selles, et õpetajad niisugustele keskusteludele end eriliselt ette ei valmista ega keskustelu plaani ja sisu ennakult läbi ei mõtle. Seetõttu kujunevad viimased väga kaootiliseks ega jõua mingisuguse õppetulemuseni, vaid jäävad nagu pooleli ja poolikuks. Sellest johtuvate ebakohtade vältimiseks tuleb igal õpetajal, kes kavatseb korraldada kordamiskeskustelu, a) endale märkida teema ja b) osutada kas või need peamised ning põhilised küsimused, millede kaudu keskustelu juhitakse. Keskustelu plaani puudumine viib järgmisele pahele. Mõnikord õpetaja juhivad keskustelu, mis väliselt näib küll elav, kuid küsimused, mida ta õpilastele esitab, ei ole vastavuses teema plaani ja sisuga, vaid sõltuvuses õpilaste vastustest; sest õpetaja ei juhi, ei suuna õpilaste vastuseid, vaid laseb end neist juhtida. Mul oli kord juhus keskustelu pealtkuulajaks olla, mis oli korraldatud ajaloolisel teemal ja lõppes õpilaste loosungiga: „Kõik õpilased peavad õppima ja hoolitsema kooli polütehnikiseerimise eest“.

Et ära hoida sääraseid kõrvalekaldumisi, on vajalik kirjutada enne teema plaan klassitahvlile. Keskustelu enese ajal aga tuleb õpetajal hooliga jälgida selle käiku ja õpilaste vastuseid ning kohe neid parandada. Seejuures katsutagu alguses, et õpilased ise neid parandaksid. Kui õpilastel see ei õnnestu, siis alles tehku seda õpetaja ise. Ent koolides sageli ei tehta seda, mistõttu õpilaste teadvusse mõnikord jäävad kõige jämedamad vead, näit. seda laadi kui järgmised: jutustatakse talupoegade vabastamisest pärisorjusest; õpilane märgib seda, et see tõelikult polnudki vabastamine. Talupoegade seisund läks pärast seda veel halvemaks. See oli vaid silmapete . . . Kõik maa anti mõisnikele ja need hakkasid seda pärast müüma . . . Õpetajanna kuuleb kõike seda, aga ei paranda. Ja õpilaste teadvusse jääb pärast seesugust keskustelu mulje, et parem oleks, kui talupoegi poleks pärisorjusest üldse vabastatudki. Ent see on ju väga jäme ja kahjulik viga ajaloolise tõe vastu.

Kordamiskeskusteludes tuleb tähelepanu pöörata mitte ainult järelduste tegemisele, vaid võrdsel määral ka faktide teadmisele, ajalooliste sündmuste kirjeldamisele, tegelaste iseloomustusele, sündmuste ajalisele järjekorrale, kronoloogilistele daatumitele (muidugi ainult kõige tähtsatele) jne., et õpilastel ei kujuneks pealiskaudne suhtumine ja pealiskaudsed teadmised.

Uut ainet käsitledes tunnis on kasulik puudutada ka varem läbivõetut, pannes õpilasi meelde tuletama üksikuid sündmusi ja tööku ühenduses käesoleval tunnil ettekantuga ja tehes seejuures sündmuste kõrvutamisi, asetades neid kindlasse ajaloolisse seosesse ja sõltuvusse. Näiteks käsitledes oma jutustuses talupoegade vabastamist pärisorjusest võib meelde tuletada, kui ammu talupojad juba alustasid võitlust vabanemise eest, jne.

Suurt kasu teadmiste kindlustamisele toob ka läbivõetava aine üleskirjutamine vihikuisse. Muidugi tuleb lasta õpilastel teha ainult kõige lühemaid ülesmärkimisi, mida õpetaja on enne tahvlile kirjutanud. Neid vihikumärke tuleb korraldada võimalikult mitmekesist laadi: tähtsamate sündmuste kronoloogilisi tabeleid, skeeme jne.

Lühikestel kronoloogilistel tabelitel võib olla järgmine kuju:

Aasta	Kuupäev	Missugune sündmus ja kus see aset leidis
1773		Jemeljan Pugatšovi ülestõus Uuralis, millest osa võtsid kaskad, baškiirid, Uurali vabrikute töölised jt.
1768		Haidamakkide ülestõus Ukrainas tsaarivalitsuse vastu.
1812		Venemaa sõda Napoleoniga.
1825	14. dets.	Dekabristide ülestõus Peterburis isevalitsuse vastu.

Seda laadi kronoloogilisi tabeleid ei tule lasta teha mitte ainult õpilaste vihikuis, vaid valmistada ka suurte tabelite kujul. Viimased võivad olla headeks näitlikeks õppevahendeiks, mis aitavad õpilastel hõlbustada ajaloo kronoloogia omandamist.

Seda tüüpi kronoloogiliste tabelite koostamise kõrval ei või mainimata jätta ka kõige lihtsamaid sünkronistlikke tabeleid. Neid tuleb isegi III ja IV klassis teataval määral kasutada. Ilma sünkronistlike tabeliteta ei saa läbi, eriti neil juhtumel, mis toimusid eri maades. Sest meil tuleb õpetada NSV Liidu ajaloo elementaarkursust lühikeste teadmistega üldajaloost. Siin tulebki õpetajale ajalooliste nähtuste seose näitliku selgitamisel appi lihtne, osavasti koostatud sünkronistlik tabel.

Seejuures tuleb alati silmas pidada, et algkooli ajalooõpetamisel koostatud sünkronistlikud tabelid peavad olema väga lihtsad. Seepärast ei tohi neis kuhjata suurt aastaarvude, sündmuste, nimede jne. hulka. Tabeleis märgitagu ainult seda, mida õpilased antud klassis tõesti kohuslikult peavad omandama.

Alljärgnevas kõige lihtsama sünkronistliku tabeli näidis, mida õpilastega võib koostada:

Aastaarv	Sündmused NSV Liidu ajaloos	Sündmused üldajaloos
1918	Kodusõda: võitlus Koltšakiga ja tšehhoslovakkidega. Brest-Litovski rahu sakslastega. Saksa okupatsioonivägede tulek Ukrainasse. Hetmanivõimu uuesti ja-luleseadmine. Partisanisõda hetmani ja sakslaste vastu ning Punaarmee võitlus Petljuraga.	Ägedad võitlused Prantsuse rin-del. Saksamaa lüüasaamine ja maa-ilmasõja lõpp. Revolutsioon Saksamaal. Keiser Wilhelm II loobumine troonist.

Neid tabeleid võib valmistada ka suurel kujul ja kasutada õpetamisel klassis.

Huvitavaks vahendiks ajalooliste teadmiste kindlustamisel on ka plakat-tabelite koostamine mõne üksiku ajaloolise sündmuse näitlikustamiseks. Niisuguste tabelite materjaliks võivad olla ajakirjadest ja ajalehtedest väljalõigatavad ülevõtted ja muud sugemed. Kogutud pildid võib kleepida suurele papilehele (kõige parem on võtta suurem kaust — 100 cm × 75 cm) ja neile lisada lühikesed allkirjad sündmuste kohta. Nii viisi kujuneb lihtne ja ühtlasi huvitav näitlike õppevahendite kogu.

Ühel plakatil, mis oli valmistatud ühe algkooli neljandas klassis ja pühendatud Jemeljan Pugatšovi ülestõusule, olid esitatud järgmised andmed: J. Pugatšovi portree, mille all oli lühidalt osutatud, kes Pugatšov oli; ülevõtte kunstnik G o r e l o v i maalingust „Pugatšov mõistab Kaasanis kohut“ ja selle all ülestõusu tekkimise lühike kirjeldus; kes sellest osa võtsid ja mida Pugatšov selle ülestõusuga taotles; NSV Liidu kontuurkaardist väljalõigatult see osa, kus leidsid värviliselt märgituina mässu sündmustiku kohad; tähtsamate linnade nimed olid juurde kirjutatud ja Pugatšovi liikumise tee osutatud; ülevõtte pildist „Võllad Volga ääres“ all oleva tekstiga sellest, kuidas tsaarivalitsus karistas talupoegi, uurali töölisi, baškiire, kasakaid ja teisi ülestõusust osavõtjaid; ülevõtte pildist „Pugatšov puuris“ ja selle all tekst, kuidas Pugatšovi ülestõus alla suruti ja millal ta Moskvas hukati.

Plakateid võib valmistada õpilaste abil ka teistel teemadel, näit. „Dekabristid“, „Veebruarirevolutsioon“, „Oktoobrirevolutsioon“, „Kodusõda“, „Maailmasõda a-il 1914—1918“ jm. Olles kord valmistatud, kõlbavad niisugused plakatid ka järgmisel õppeaastal näitlike õppevahenditena vastavate teemade läbivõtmisel.

Suurt rolli ajaloo-teadmiste kindlamaks ja sügavamaks omandamiseks etendab õpetaja jutustuse kujukus ja elavus. Mida selgejoonelisem on õpetaja jutustus, mida rikkam see elavaist kujundeist, võrdlustest, kõrvutustest, koguni vastanditest, seda kergemini jääb meelde ja seda sügavamini omandatakse õppematerjal. Et seda saavutada, selleks tuleb õpetajal hoolega läbi mõelda oma jutustus ja selles mõnikord kasutada ka katkendeid ilukirjanduslikest teostest, luuletusi jne. Seejuures on soovitatav, et õpilased mõned luuletused pähe õpiksid. Näit. jutustades õpilastele 9. jaanuarist 1905, võib neile ette lugeda Rõbatski' luuletuse „Neid oli tuhandeid...“, mis annab reljeefse ja kunstipärase kirjelduse sündmustest. Seoses õpetaja jutustusega jätab niisugune luuletus õpilastele sügava mulje ja jääb paremini meelde.

Kasulikuks võtteks õpetaja jutustuses osutub kahe ajalise sündmuse võrdlemine, mõnikord isegi lihtne mehaaniline kahe erilaadse nähtuse või mõiste kõrvutamine. Muidugi ei pea unustama, et analoogiad ja võrdlused on üldse väga suhtelised asjad, eriti veel ajaloolised analoogiad. „Iga võrdlus lonkab, see on vana tõde. Iga võrdlus tõstab esile ainult ühe külje või mõned üksikud küljed võrreldava asja või nähtuse juures, jättes meelega kõrvale teised küljed“ (L e n i n, Teosed, VII, lk. 309).

Seda Lenini ütlust alati meeles pidades tuleb meil õppetöös ettevõttega kasutada ajalooliste nähtuste võrdlusi, et mitte langeda kõige jämedamatesse ajaloolistesse ja poliitilistesse eksitustesse. Igat sündmuse võrdlemist tuleb seepärast hoolikalt läbi mõelda ja analüüsida. Huvitavat materjali võrdluseks võivad pakkuda näit. järgmised küsimused: nõukogude kord ja kapitalistlik kord (IV klassis), tsaariaegne ja praegune nõukogude kool; pärisorjuse aegse talupoja seisund võrreldes kolhoosnike omaga; tööliste elu tsaariajal ja nüüd jne.

Seda võtet võib suure eduga kasutada ka neis tundides, mis on pühendatud kaugema ajastu sündmuse ja nähtuste iseloomustamisele, näit. talupoegade seisund ja mõisnike elu omal ajal; tööliste ja kapitalistide elu jne.

Õpetaja jutustus, milles on tarvitatud kujukaid võrdlusi ja kontraste ja mida selle lisaks on illustreeritud piltidega ning katkenditega ilukirjanduslikest teostest ja teiste näitlikkust edendavate vahenditega, annavad õpilastele võimaluse selgemini kujutella ajaloolist nähtust, seda sügavamalt läbi ja kaasa elada, mis tagajärjel sündmus paremini meelde jääb kõigi oma iseäraldustega.

Õpilased üldse armastavad ajaloolisi jutustusi. Nad omandavad nende sisu võrdlemisi kergesti ja peavad kaua meeles. Märksa raskemini aga jääb neil meelde ajalooliste sündmuse k r o n o l o o g i a. Ja kui nad selle ära õpivadki, siis unustavad ka ruttu. Muidugi algkoolis tuleb kronoloogilisi daatumeid — aastaarvusi — anda väga piiratud hulgal, kuid kõige tähtsamad neist peavad õpilased ikkagi kindlasti meeles pidama, muidu ajaloolised sündmused kaotavad oma seose ajalises järjekorras ja oma konkreetsuse.

Seepärast täienduseks ülaltoodud vahenditele kronoloogia teadmise kindlustamiseks olgu siin õpetajate tähelepanu juhitud veel mõnede lihtsadele meetodilistele võtetele ajalooliste sündmuse kronoloogia omandamise hõlbustamiseks. Esimene nõue õpetajale on, et ta tingimata kirjutaks klassitahvlile üles kronoloogilise daatumi, mida õpilased peavad meeles pidama. Seda on otstarbekohane teha järgmisel kujul: „1825. a. 14. detsembril — dekabristide mäss“, või: „1861. a. — pärisorjuse ära kaotamine Venemaal“ jne. Õpetaja peab nõudma, et õpilased need daatumid kirjutaksid oma kronoloogilistesse tabelitesse oma märkimisvihkuisse, sõltumata sellest, et need aastaarvud veel kord märgitakse üles õpetaja jutustuse lühikeses konspektis.

Peale selle tuleb tundides, selleks et õpilased paremini omandaksid kronoloogilised andmed, viimaseid süstemaatiliselt korrata ja koguni episoodiliselt meelde tuletada üksikute sündmuse aastaarvusi. Seejuures võib kasutada näit. järgmisi võtteid: õpetaja ütleb mingi aastaarvu ja õpilane peab meelde tuletama ning nimetama sündmust, mis on ühenduses sellega, ja vastupidiselt vastama õpetaja küsimusele, millal see või teine ajalooline sündmus on toimunud. Näiteks. „Milline revolutsiooni-

line sündmus oli a. 1825 Peterburis?“, või: „Millal (mis aastal) organiseeriti enamlaste partei Venemaal?“ jne.; või õpetaja annab õpilasele ülesande: meelde tuletada ja kõrvutada sündmused, mis toimusid ühaegselt (ühel ja samal aastal) kas ühel maal või mitmeis eri maades, näiteks aastal 1918 jne.

Et kergemini meeles pidada aastaarvused, on kõige nende fikseerimise võtete juures (tahvlile kirjutamine, nende märkimine kronoloogilistesse või sünkronistlikke tabelitesse, plakatitele jne.) vaja neid daatumeid, mis on eriti tähtsad, eraldada ja muust tekstist väljapaistvalt teha. Niisuguste daatumite väljapaistvaks tegemist võib saavutada kas suuremakujuliste numbritega, nn. rasvase kirjaga või kirjutades daatumi ja sündmuse värvilise tindi või pliatsiga. Niisugune väljaeraldamine, nagu psühholoogilised katsed näitavad, köidab reljeefsemalt õpilase tähelepanu ja daatumid omandatakse paremini.

Astronoomia raudvara kavand.

J. LANG

1. Taevavõlvi kuju. Seniit ja matemaatiline horisont.
2. Taevakehade liigitus: tähed, planeedid, kaaslased, lendtähed, komeedid, udukogud.
3. Tähtkujud ja tähed. Suur Vanker, Põhjanaan. Linnutee.
4. Maailmatelg. Taevapoolused ja ekvaator. Taevameridiaan; kulminatsioonimoment.
5. Tähe ööpäev (23 t. 56 min.).
6. Ekliptika. Kalle ekvaatori suhtes ($23\frac{1}{2}^{\circ}$). Kevadepunkt.
7. Ühtlusaeg. Ida-, kesk- ja lääne-euroopa aeg.
8. Troopiline aasta. Gregoriuse kalender.
9. Side kohaliku geograafilise laiuse ja pooluse kõrguse vahel. Tallinna või oma kodukoha pooluse kõrgus.
10. Maa suurus. Maa raadius (6370 km) ja meridiaani kaarekraadi pikkus (111 km).
11. Päikese keskmine kaugus maast (150 000 000 km). Astronoomiline ühik. Päikese raadius (109 Maa raadiust).
12. Kuu kaugus Maast (60 Maa raadiust). Kuu raadius (0,27 Maa raadiust).
13. Ptolemaiose ja Koperniku süsteemid.
14. Kepleri seadused.
15. Gravitatsiooniseadus.
16. Päikese ja Kuu füüsilise ehituse lühike kirjeldus.
17. Lähima tähe (α Centauri) parallaks ja kaugus ($0''$, 75 ja 4,3 valgusaastat).
18. Linnutee tähesüsteem. Tema ulatus ja kuju (pikem läbimõõt 100 000 valgusaastat).
19. Lähima spiraaludukogu (Andromeda) kaugus (1 000 000 valgusaastat).

Käesolev astronoomia (resp. kosmograafia) raudvara kavand on koostatud end. Õpetajate Koja Füüsika ja Kosmograafia Toimkonna poolt mitme asjast huvitatud aineõpetaja kaasabil. Et astronoomiale on määratud enamikul juhtudest vaid üks nädalatund, siis tuleb töökavade koostamisel ainet hoolega valida, et kõige olulisem leiaks siiski käsitlemist. Selles mõttes tohiks eelmisest astronoomia raudvara kavandist õpetajale abi olla tegeliku töökava koostamisel.

Kutseharidus ENSV hariduse süsteemis.

Põhiseaduse järgi on ENSV kodanikel õigus haridusele; on õigus seesugusele haridusele, mida kodanik soovib, seega ka kutseharidusele. Kutseharidusega varustatud kodanikke vajab sotsialistlik ühiskond, sest kui sm. Stalin ütleb, et tehnika ja kaadrid otsustavad kõik, siis on siin kindlasti kõne ka elukutselise oskusega, s. o. kutseharidusega varustatud kodanikest.

Kui ENSV Vabariigis ja üldse NSV Liidus omistatakse üldharidusele ääretult suurt tähelepanu ja tuleviku sihtjooned kujunevad sellisteks, et iga kodanik peaks omandama põhiharidusena keskkooli hariduse, siis see asjaolu kaugeltki ei taha eitada kutsehariduse tähtsust ja vajadust. Nüüd ja ka tulevikus teatud põhikoolilisel (7 või 8 õppeaastat) eelharidusel põhinev kutsekool võib sotsialistlikule ühiskonnale ENSV Vabariigis samuti kui keskkool anda sotsialistlikult mõtlejaid ja kommunistlikus maailmavaates kasvatatud noori, eriti kui kutsekooli tunni- ja õppekavas esineb ka üldhariduslikke aineid. Ja töösuse õppimine ise, käsitletud süsteemikindlalt, seotult vastavate eriainetega ja võimistega õppimisega, — kas sellel õppimisel ei ole küllalt harivat tähtsust loogilise mõtlemisvõime ja tahtejõu, täpsustunde ja leidlikkuse kasvatamiseks? On ju suur osa sotsialistliku korra esivõitlejaid saanud oma peakasvatuse tehastes ja teistes käitistes ning üks osa sellest kasvatusel langeb süsteemikindla töösuse õppimise arvele, kuigi see õppimine paljudel toimus töö juures, ilma erilise koolita.

Riiklikest tarvidustest lähtudes seisab ees kutsekoolide arvu ja nende mahutavuse tunduv suurendamine, sest esijoones seniste tööstuslike käitiste töömahu tõstmine ja uute käitiste avamine, ehituste plaanimajandus, elektrofitseerimine ja üleliidulised tööalad, nagu mere- ja maatransport, vajavad suurel arvul teenistusse astujaid, kellele oleks kutsekoolis omandatud oskus ja erialalised teadmised. Edasi, maareformi teostamine ning sellega seoses sovhooside ja kolhooside asutamine nõuab eriteadlasi suurel arvul, sest põllumajanduslikus tegevuses suureneb spetsialiseerumine — üksikud eriharud vajavad vastavalt ettevalmistatud oskusjõude (näiteks seisab päevakorras traktorijaamade arvu laiendamine).

Tung kutseoskusliku hariduse järgi on ENS Vabariigis 1940/41. kooliaastal tugevasti tõusnud. Vaatamata sellele, et keskkoolides avati uusi klasse kooliastujaile, tuli avada ka paralleelklasse kutsekoolides ja uusi kutsekoole.

Uute ainetena esinevad kutsekoolides Konstitutsioon ja vene keel. Muus osas on ainek 1940/41. kooliaastal veel endine, kuid on arusaadav,

et mõne aine sisu, ühel vähem, teisel rohkem, muutub. Kuna kutsekoolide liigituste ja tüüpide rikkaliku arvu juures (läheneb poolsajale), mis tegeliku elu mitmekülsuse ja kutsehariduse süsteemi painduvuse tarvilikkuse tõttu on vältimatu, kutsekoolide ümberkorraldamine teostatakse 1941/42. kooliaastaks, siis ei ole võimalik saata kätte kutsekoolidele kõike materjale muudatustest õppekavade sisus õppetöö alguseks ja koolijuhatajail, vastavate ainete õpetajail ning õppenõukogudel tuleb endil küsimustesse süveneda, saadaval olevaid materjale hankida ja kasutades saadud juhendeid teostada omal algatusel neid muudatusi, mis osutuvad vältimatuiks.

Ümberkorraldatud kutsekoolide süsteemis, 1941/42. kooliaastast alates, on kutsekooli algusklassiks ühtluskooli kaheksas õppeaasta. Kuna käesoleval 1940/41. kooliaastal seitsmendale õppeaastale vastavaid täiendusklasse on piiratud arvul ja nendes õppijaist tõenäoliselt igal pool ei jätku uuel alusel algavale kutsekoolile selleks, et moodustuksid omaette klassid, siis tuleb 1941/42. kooliaastal ülemineku ajajärgus korraldada segaklasse käesoleva kooliaasta kutsekooli esimese klassi õpingute lõpetajaist ja seitsmendale õppeaastale vastavast täiendusklassist, resp. kesk-kooli esimesest klassist astujaile. On ka võimalik, et mõne kutsekooli enda juures tuleb ajutiseks avada seitsmendale õppeaastale vastav üldhariduslik klass.

Ümberkorraldatud kutsekooli süsteemi pilt võiks kujuneda järgmiseks.

Tulevase, seitsmendal õppeaastal põhjeneva kutsekooli põhikujuks on kolme- või nelja-aastase õppeajaga tehnikum põllumajanduslikul, tehnilisel ja tööstuslikul, majanduslikul ja kaubanduslikul ning sotsiaal-kodumajanduslikul alal kitsama erinemisega üksikute erialade järgi. Selle kõrval töötavad ka ühe- ja kaheaastase õppeajaga kutsekoolid, tööstus-, majandus- ja põllundusõpilastekoolid ja kursused, õppetöökojad käitistes ja õhtused tehnikumid. Peale selle kuuluvad kutsehariduse süsteemi ka üksikud kutsekoolid, mis põhjenevad keskkoolil ja tehnikumil, nagu seda on sotsiaal- ja kodundusinstituut käesoleval kooliaastal ja oskusainete õpetajate ettevalmistusasutis.

Nagu üldhariduslikul nii ka kutsekoolil on suureks ülesandeks kasvatada väärtuslikke liikmeid sotsialistlikule ühiskonnale ja Eesti Nõukogude Sotsialistlikule Vabariigile.

Tekstiilala oskusjõudude kaadrite suurendamisest.

Üleminek nõukogude korrale ja liitumine suure Nõukogude Liiduga on toonud kaasa mitmetel tööaladel töömahu järsu suurenemise. Tekstiilalal näiteks on töömahu tõus nii suur, et kaugeltki ei jätku olemasolevatest oskusjõudude kaadritest, mispärast akuutse päevaülesandena seisab eel nende kaadrite ulatuslik suurendamine. Alljärgnevalt on püütud lühidalt selgitada, kuidas seda oleks kõige otstarbekohasem läbi viia meie oludes. Mehaanilise tekstiiltööstuse arvukatest oskusjõu liikidest ja astmetest on võetud vaatlusele kolm kõige tähtsamat: 1) kangrute väljaõpetamine, 2) poolmeistrite ettevalmistamine ja 3) meistrite kaadrite täiendamine.

K a n g r u t e v ä l j a õ p e t a m i n e. Senine organiseerimatu tegutsemine kangrute väljaõpetamisel ei suuda arusaadavalt kindlustada praegu tarvilikku arvulist juurdekasvu, samuti see ei suuda tagada vajalikku väljaõppe kvaliteeti. On vaja tegutseda organiseeritult ja kindla, — nii arvulise kui ka kvalitatiiivse plaankava alusel, mida märgatavalt soodustab asjaolu, et kõik mehaanilised tekstiiltööstused nüüd on ühe keskuse — Kergetööstuse Rahvakomissariaadi Tekstiiltööstuse Peavalitsuse juhtimisel, ja teiseks ka see, et nüüd viiakse läbi plaanikindlalt väikeste tekstiiltööstuste koondamine suurematesse üksustesse.

Uute kangrute ettevalmistamiseks, õieti neile vajaliku põhiõpetuse andmiseks on vaja organiseerida kõikides suuremates tekstiiltööstustes sellekohased õppetöökojad.

Mida peab endast kujutama niisugune õppetöökoda? Suuremates käitistes selleks peab olema kaks ruumi: üks suurem töökojaruum, kuhu on üles seatud mehaanilised teljed — iga õpilase kohta vähemalt ühed teljed, ja teine ruum, milles peetakse õpilastele suulisi ettekandeid ja täidetakse mõnesuguseid harjutusteid. Arusaadavalt peavad olema õppetöökojas sama tüüpi teljed, mis on tarvitusel käitises tegeliku töö juures.

Juhul, kui ei osutu võimalikuks eraldada õppetelgede paigutamiseks eraldi ruumi, siis võib praktilist õpetust läbi viia ka käitise üldruumis, eraldades seal üks rühm telgi nn. „õppenurgaks“. Teoreetilisteks ettekaneteks ja üksikharjutusteks, nagu sõlmede sidumise harjutused, on igal juhul tarvilik eriruum.

Praktiliste tööde instruktoreteks võiksid olla vanemad kangrud või muud, vähemalt samade oskuste ja vilumustega isikud käitise enda personaalist, kuna teoreetilisi ettekandeid võiksid pidada poolmeistrid, meistrid ja teised vabriku juhtivad jõud.

Nüüd mõni sõna kangru põhiõpetuskäigu kestusest ja kavast. Eeldades, et meie oludes on lähemas tulevikus ette näha vaid täiskasvanute

ettevalmistamist kangruteks, on võimalik toime tulla juhul, kui käitises täidetakse peamiselt vaid lihtsamaid kudumistöid, umbes 6 nädalaga. Põhiõpetuse andmiseks ka keerulisemate kudumistöde alal tuleks põhiõpetuse kestust vastavalt pikendada umbes 8—10 nädalani.

Meie oludele kohandatud kangru tööala põhiõpetuse kava töötati välja Hariduse Rahvakomissariaadi Kutseoskuse Osakonna korraldusel mõned nädalad tagasi ja saadeti laiali tekstiilkäitistesse ühes lähemate juhtnööridega selle kava teostamiseks kui ka õppetöökodade organiseerimiseks üldiselt. Elav huvi, mida mitmed tekstiilkäitised kõnesoleva küsimuse vastu on üles näidanud, lubab loota, et õppetöökodade organiseerimine meie suuremates tekstiilkäitistes peatselt teostub.

Kaaluvamas osas kõnesolev kava arusaadavalt on puhtpraktiline. Teoreetilises osas on piiratud ainult hädavajalisega, et õpilasi mitte koorjata kangrule mittevajaliku teoreetilise pagasiga. Täiesti ekslik oleks hakata ette kandma algajatele kangrutele niisuguseid teoreetilisi materjale, mis sisult vajalikud poolmeistrile või koguni meistrile.

Muuhulgas on kavas rõhutatud vajadust korraldada pikemalt kestvaid üksikharjutusi, nagu sõlmede sidumist, lõnga risti sisselugemist, teatud lõnga rühma niidest ja soast läbitõmbamist jne. väikeste võistlustena, et sel viisil neid, enamalt jaolt iga päev korduvaid harjutusi õpilastele huvitavamaks teha ja, teiseks, et sellega panna esimene nurgakivi tulevaste tööliste sotsialistliku võistlusvaimu äratamisel. Otstarbekohaste töövõtete õpetamise kõrval on ühtlasi vaja algusest peale selgitada kvaliteedi nõudmisi, nõuda puhtust ja korda töötamisel ja sisendada harjumusi, mis vajalikud tööõnnetuste vältimiseks.

On selge, et kõnesoleva põhiõpetuse läbi teinud isikud ei ole sellega veel saanud vilunud kangruteks. Küll aga on neile antud põhjalik oskuslik vundament, mille täienduseks tarvilikud kogemused ja vilumused peab andma järgnev töö asjatundjate meistrite juhatusel.

Poolmeistrite ettevalmistamine. On kõige otstarbekohasem edutada poolmeistriteks paremini edasi jõudvaid kangruid, kui nad on omandanud selleks tarvilikke suuremaid praktilisi oskusi kui ka vastavalt suurema kontsentrilise erialalisi teoreetilisi teadmisi. Praktiliste oskuste ja kogemuste täiendamine arusaadavalt võib toimuda vaid tegeliku tööga käitistes. Seda osa mingi kool asendada ei saa. Teiselt poolt aga on poolmeistrilt nõutav teoreetiliste erialaliste teadmiste hulk sedavõrd suur, et selle omandamine iseõppimise teel oleks vaevalt mõeldav, samuti oleks sisuliselt vähe abi lühiajalistest täienduskursustest. Sellepärast vajame tulevastele poolmeistritele vajalike teoreetiliste teadmiste õpetamiseks eri kooli. Üks niisugune kool on meil Tallinna Tekstiilkool, kus tänavu avatakse kaks klassi: üks klass mehaanilise kudumise osakonda, teine klass mehaanilise ketramise osakonda. Kool on osajaline

(s. o. õhtune) selleks, et just tekstiiltööstustes tegelikult töötajad saaksid selles koolis õppida. Õppeaja kestus on kaks aastat. Kooli sisseastumiseks kooskõlas eeltooduga nõutakse vähemalt kaheaastast eelpraktikat. Kooli lõpetaja, kellel lõpetamise ajaks on täitunud vähemalt 3-aastane tööpraktika tekstiiltööstuses, saab poolmeistri kutse.

Tallinna Tekstiilkoolile, olgu tähendatud, avanevad tänava senistest märksa soodsamad töötamise ja arenemise võimalused, kuna kool nüüd saab endale eri ruumid ühe senise väiksema tekstiilkäitise ruumide näol, ühes mõningate telgedega ja muu sisseseadega kooli õppetöökoja sisustuse alusvarana.

Eeltööd on käimas teise tekstiilkooli avamiseks Narvas, mis loodetavasti teostub veel käesoleval sügisel.

Kahe eelnimetatud, s. o. Tallinna ja Narva tekstiilkoolide väljaarendamisega tuleks lugeda tekstiil-poolmeistrite ettevalmistamise küsimus meil peajoontes lahendatuks. Ülejäävates väiksemates keskustes, nagu Viljandis, Sindis ja mujal on õpilaste-poolmeistrite kandidaatide arv üldiselt liiga väike selleks, et oleks põhjendatud püsiva tekstiilkooli asutamine. Ka õpetajate-eriteadlaste leidmine neis kohtades teeks suuri raskusi. Sellepärast normaalreeglina tuleks poolmeistri kutsele ettevalmistuvaid üle tuua tekstiilkoolis käimise ajaks väiksematest keskustest Tallinna tekstiiltööstustesse, et ka neile sel viisil võimaldada vajaliku erialalise koolihariduse omandamist. Erandjuhtudel võiks organiseerida mõnes väiksemas keskus ühekordsed tekstiilkooli aset täitvad kursused, kui leidub küllaldane arv õppida soovijaid ja kui läheb korda leida koha peal vajaliku ettevalmistusega õppejõude. Niisugune kursus peaks kestma ümmarguselt ühe talve.

Meistrite ettevalmistamine. Küsimuse kohta, kas on võimalik ja otstarbekohane korraldada tekstiilmeistrite ettevalmistamist kodumaal sellekohase erikooli avamisega, on arvamised eelmistel aastatel läinud põhjalikult lahku. Ühelt poolt — peamiselt tookordsete tööandjate hulgast — väideti kategooriliselt, et vajaliku ettevalmistustasemega meistreid võib saada ainult välismaa suurte ja hästi sisustatud tekstiilkoolide lõpetanuist, kuna töövõtjate ridadest rõhutati kodumaise tekstiilmeistrikooli asutamise vajadust ja võimalikkust.

Vahepeal toimunud üleminek sotsialistlikule majandusele ja alul rõhutatud töömahu järsk tõus loovad ka selles küsimuses täiesti uue olukorra. Teiste sõnadega tekstiil-meistrikooli asutamine on nüüd kindlalt muutumas möödapääsematuks vajaduseks.

Selle kooli konstruktsiooni üksikasjad vajavad arusaadavalt põhjalikku kaalumist kontaktis Tekstiiltööstuse Peavalitsusega. Üldiste vastavate sihtjoontena võiks aga juba praegu püstitada järgmiseid:

1) Tekstiilmeistriteks tuleb edutada paremini edasijõudvaid nendest poolmeistritest, kes on lõpetanud tekstiilkooli.

2) Meistrile vajaliku praktilise ettevalmistuse ja vilumuse peab andma, nagu poolmeistritegi ettevalmistamisel, töötamine tekstiilkäitistes, ja nimelt töötamine poolmeistrina ja meistri abilisena, kuna meistikooli ülesandeks peaks olema peamiselt erialaliste teoreetiliste teadmiste õpetamine meistrile vajalikus ulatuses.

3) Samuti kui tekstiilkoolid tuleks ka tekstiil-meistikool kujundada osaaajalisena, s. o. õhtukoolina, et koolis õppimiseks poleks tarvis katkestada töötamist käitises. Õppetöö kestus seejuures võiks olla umbes 2 aastat.

4) Vajame muidugi vaid üht tekstiil-meistikooli ja see peaks asuma meie tekstiiltööstuse suurimas koonduses — Tallinnas. Seejuures praegune Tallinna Tekstiilkool (poolmeistrite kool) ja tulevane tekstiil-meistikool arusaadavalt peaksid tulevikus töötama ühes koos, s. o. kasutama samu ruume, samu õppevahendeid ja samu õppetöökodasid.

J. LANG

Eksamite korraldus Nõukogude Vene koolis.

Igas ulatuslikumas tööprotsessis on tarvis vahetvahel peatuda ja kontrollida tehtud töö tulemusi — kas need vastavad ülesseatud tööplaanile ja selleks kulutatud ajale ning jõule. Moodustab ju ulatuslikum tööprotsess keerulise orgaanilise terviku, kus üks töö osa sõltub teisest ja kogu selle terviku edukus on kõige tihedamas seoses tema üksikosade teostamise tulemustega.

Koolitöö ei moodusta erandit sellest üldisest nõudest. Et edukas õppetöö eeldab mõnesugust kontrolli, selle kohta on koolitegelased ühel arvamisel. Lahkuminekid kerkivad üles kontrolli teostamise viiside kohta. Hoolimata mitmesugustest uutest katsetest ja ettepanekutest on vana eksamite süsteem praegugi õige laialt tarvitusel nii klassi- ja koolikursuse lõpetamisel kui ka uute õpilaste vastuvõtmisel. Allpool esitame eksamite süsteemi N. Vene koolis sel kujul, nagu ta seal on kehtimas 10. veebr. s. a. kinnitatud Hariduse Rahvakomissariaadi juhtnõõride alusel (Instruktsia o provedenii proverotšnõh ispõtaniij v školah).

Eksamid klassi- ja koolikursuse lõpetamiseks korraldatakse kõigis N. Vene koolides. Nende ülesandeks on selgitada õpilaste teadmiste hulka ja selle omandamise kindlust koolitöö aastakokkuvõttes; ühtlasi on eksa-

mid kontrollvahendiks selleks, kuivõrd võimeline on õpilane edukalt jätkama õppetööd järgmises vanemas klassis, tehnikumis või ülikoolis.

Eksamid korraldatakse kõigis klassides, alates ühtluskooli 4. õppeaastast. I, II ja III algkooli-klassis eksameid ei ole, siin toimub klassikursuse lõpetamine õpilaste aastahinnete põhjal.

Huvitav on märkida, et nii klassi kui ka koolikursuse lõpetamisel on mõõduandvad hinded nn. põhiainetes, millede hulka ei kuulu joonistamine, laulmine ja kehaline kasvatus. Mitterahuldav hinne viimastes ei ole takistuseks klassi- ega koolikursuse lõpetamisel, koguni kiitusega, mis annab õiguse pääseda kõrgematesse õppeasutustesse ilma vastuvõtueksamiteta.

Õpilaste edasijõudmise kokkuvõtlik hindamine toimub iga õppeveerandi lõpul. Neljanda õppeveerandiga lõpeb tegelik õppetöö ja siis tehakse kõigi veerandaastate hindeist aastakokkuvõtte-hinne. Kui õpilasel on põhiaineis enam kui kolm mitterahuldavat aastahinnet, siis niisugust õpilast eksameile ei lubata — ta jäetakse klassi teiseks aastaks. Erandjuhtudel, kui õpilase mitteedasijõudmine oli tingitud haigusest või mõnest teisest mõjuvast põhjusest, on pedagoogikanõukogul õigus lubada niisugust õpilast eksameile ka enam kui kolme mitterahuldava puhul ning lasta õiendada need sügisel enne õppetöö algust. Peale selle on direktoril oma otsusega õigus viia ilma eksamiteta järgmisse klassi õpilasi, kes on nõrga tervisega, kui esitatakse kooliarsti või riikliku raviasutuse sellekohane tunnistus ja kui ei ole põhiainetes olnud aasta jooksul mitterahuldavaid hindeid. Lõppklassi õpilase eksamid eksaminandi haiguse puhul võib pedagoogikanõukogu üle kanda kevadelt sügisele. Üksikjuhtudel võib õpilase hea aastaedasijõudmise puhul rajooni või linnakoolivalitsuse juhataja loal niisugust õpilast eksamitest hoopis vabastada ning temale kooli lõputunnistus välja anda aastahinnete põhjal.

Õpilased, kel on mitterahuldavaid aastakokkuvõtte-hindeid aineis, milledeks eksameid pole määratud, peavad õiendama neis aineis lisaeksamid kolme päeva jooksul pärast selle klassi eksamite õiendamist.

Eksamiained ja nende õiendamise tähtajad on üksikute klasside järgi määratud järgmiselt:

IV k l a s s: vene keel (kirjalikult), aritmeetika (kirj.) ja maateadus (suuline), kokku 3 eksamit, mis õiendatakse 20.—25. maini (incl.).

V k l a s s: vene keel (kirj. ja suul.), aritmeetika (kirj. ja suul.), maateadus (suul.), kokku 5 eksamit, mis õiendatakse 20. maist 1. juunini.

VI k l a s s: vene keel (kirj. ja suul.), algebra (suul.), botaanika, maateadus (suul.), kokku 5 eksamit 20. maist kuni 1. juunini.

VII k l a s s: vene keel ja kirjandus (kirj. ja suul.), algebra (kirj.) ning geomeetria, konstitutsioon, füüsika, zooloogia, maateadus (kõik suulised), kokku 8 eksamit 20. maist kuni 5. juunini.

VIII klass: vene kirjandus (kirj. ja suul.), algebra (suul.) ning geomeetria, inimese anatoomia ja füsioloogia, füüsika, võõrkeel (kõik suulised), kokku 7 eksamit 20. maist kuni 5. juunini.

IX klass: vene kirjandus (kirj. ja suul.), geomeetria (suul.), algebra (kirj.) ja füüsika, darvinismi põhiõpetus, keemia, maateadus (kõik suulised), kokku 8 eksamit 20. maist 5. juunini.

X klass: vene kirjandus (kirj. ja suul.), algebra (kirj. ja suul.), geomeetria (kirj. ja suul.) ning trigonomeetria, füüsika, keemia, NSVL ajalugu, võõrkeel (kõik suulised), kokku 11 eksamit 20. maist 15. juunini.

Mitte vene õppekeelega koolides lisanduvad eelmistele ainetele veel eksamid emakeeles.

Katseid toimetatakse vastavas klassis Hariduse Rahvakomissariaadi poolt kehtima pandud õppekavade alusel. Kirjalikud tööd kirjanduse alal VIII, IX ja X klassis on ühtlasi õigekirja ja grammatika kontrolliks. Ortoograafiliselt mitterahuldavat tööd ei saa hinnata rahuldavaks.

Koolijuhataja ülesandeks on hoolitseda, et õppekava leiaks kõigis aineis täpset täitmist. Juhul, kui mõnes õppeaines pole suudetud teostada õppekava, on direktor kohustatud sellest teatama viimase õppeveerandi algul kohalikule linna- või rajoonikoolivalitsuse juhatajale. Viimane koos direktoriga on kohustatud astuma samme õppekava täielikuks teostamiseks. Kui sellest hoolimata mõnes aines siiski ei suudeta teostada õppekava täielikult, on lubatud selles aines korraldada eksam faktiliselt õppeaasta lõpuni läbivõetud aine ulatuses. Viimases klassis (10. õppeaasta) võib sellise loa anda oblasti või krai kooliosakonna juhataja.

Eksami jaoks mingisuguseid erilisi aine-kavu ei koostata, vaid selleks kasutatakse ametlikku õppekava. Õpetaja annab õpilastele seletusi õpiku kasutamiseks eksamitele ettevalmistamisel. Kogu eksamimaterjal jaotatakse 30—40 piletiks ja iga pilet sisaldab 2—3 küsimust mitmesugustest õppekava osadest. Kui õpilane ei ole suuteline vastama võetud pileti küsimusi, on tal lubatud võtta teine pilet. Samuti on lubatud esitada õpilasele lisaküsimusi tema teadmiste taseme selgitamiseks. — Piletid kinnitab direktor hiljemalt 10 päeva enne eksamite algust.

Vene keele kirjalikuks eksamiks IV—VII klassis on diktaat, VIII—X klassis kirjand kirjanduslikul teemal õppeaasta jooksul käsitletud materjali põhjal. Õpilasel on vabadus valida kolmest antud teemast.

Matemaatika kirjalikuks eksamitööks on: IV ja V klassis — üks ülesanne ja 2 harjutust (näidet) aritmeetikast; VII ja IX klassis — üks ülesanne ja 2 harjutust algebrast; X klassis — üks ülesanne ja 2 harjutust algebrast, üks ülesanne geomeetriast koos trigonomeetria rakendamisega. Kõik teemad esitatakse kahes ühesuguse raskusega variandis.

Kirjanduse ja matemaatika teemad X klassi jaoks ning diktaadi tekstid VII klassi jaoks saadetakse krai või oblasti kooliosakonna juhatajalt.

2—3 päeva enne eksamite algust, kuna kõik teised teemad töötab välja vastav aineõpetaja ning kinnitab direktor.

Eksamite väline korraldus toimub ühtlase korra alusel:

a) kõigis kooles algavad eksamid 20. mail;
b) ühel päeval võib olla vaid üks eksam, kas suuline või kirjalik;
c) iga kirjaliku eksami jaoks on aega ette nähtud järgmiselt: IV klassis 1 tund; V—VII klassis mitte üle 2 tunni; VIII—X klassis — mitte üle 3 tunni;

d) peast eksami toimetamiseks võib kulutada IV klassis mitte üle 4 õppetunni klassi kohta, V—VII klassis mitte üle 5 õppetunni ja VII—X klassis mitte üle 6 õppetunni klassi kohta päevas.

Iga kolmveerand tunni järele tuleb teha vaheaeg. Viimane on tarvilik, sest eksamid toimuvad klassis kõigi selle klassi õpilaste juuresolekul. Õpilastele, kes on eksami juba õiendanud võimaldatakse kas kogu eksamit kuni lõpuni pealt kuulata või lahkuda järgmisel vaheajal. Kirjaliku eksami puhul peab õpilane pärast töö esitamist lahkuma eksami ruumist.

Lõpueksameid (X klass) toimetab komisjon, kuhu kuuluvad: direktor, kes on ühtlasi komisjoni juhataja, aineõpetaja, assistent (mõni sama või naaberaine õpetaja direktori määramisel) ja vastava kooliosakonna esindaja. Teistes klassides toimetab eksamineerimist aineõpetaja ühe assistendi juuresolekul.

Sügiseseid järeleksamid toimuvad samas korras kui kevadised eksamidki. Kui neil järeleksameil ükski aine osutub kokkuvõttes mitterahuldavaks, jäetakse õpilane teiseks aastaks. Tingimisi üleviimine järgmisel klassi pole lubatud.

Nagu eelmisest lühikesest ülevaatest näha, on N. Venes kogu eksamite korraldus väga üksikasjalikult ja täpselt fikseeritud ning annab selged ja kindlad juhtnöörid edukaks tööks nii õpetajaile kui ka õpilastele.

Märkus. 11. okt. s.a. ilmunud Utšitel'skaja Gazeta teate põhjal on praegu N. Vene Haridusekomissariaadis teoksil eeltoodud eksamite korralduse osaline revisjon. Pärast tehtud muudatuste kinnitamist tutvustame nendega ka „Nõukogude Kooli“ lugejaid.

Dekoreerimisest.

B. L.

Käesolevas kirjutuses on võetud kokku mõned seisukohad ja tähelepanekud, mis on saadud mitmelt praegu ruumide kujundamise alal tegutsevalt rakenduskunstnikult. Need võiksid olla kasulikud Oktoobrirevolutsiooni tähistuspäevade puhul eriti maakoolide ja väiksemis linnades asuvate koolide dekoreeri jaoks, kuna suuremas linnades on koolidele kunstiline nõuanne ENSV Kunstnike Kooperatiivi kaudu vahetult kättesaadav.

Hoonete kaunistamise ülesannet võib jagada kahte ossa: välis- ja sisedekoratsiooniks. Hoone välisel kaunistamisel tuleb esmajoones arvestada eemalt vaada-

tavust ja mõjuvust. Sellest tingituna peavad välisdekoratsiooni elemendid olema lihtsad ja küllalt suured, embleemid selgesti ja kaugele nähtavad, loosungid kirjutatud lihtsa selge püstkirjaga (plokk-kiri), vanikuid asetatud küllaldaselt hulgal ka eemalt mõjumiseks. Dekoreerida tuleb tavaliselt ka sissekäik, eriti sel juhul, kui hoone pole nägine, on vähe erinev teada ümbritsevaist majadest, arhitektuurilt väljapaistmatu. Kui muud dekoreerimise võimalust pole, tuleks sissekäik ikkagi kaunistada. Lihtsaimaks dekoreerimisvahendiks sel juhul on vanikud. Nad võiksid ilustatud olla punaste lipukeste ja põimetega, kuid ainult hädakorral, kui hoone ilmestamiseks pole kasutada punaseid kangaid. Vanikud asetame seinale võimalikult pideva joonena, mis jälgiks hoone arhitektoonilisi põhivorme, nagu ukse ava, akende rida, katuse joon jne. Sissekäigu kohale asetame dekoratiivse ja sisulise aktsendina embleemi, näit. viisnurkse tähe (joon. 1), samuti sirgele (joon. 3) pinnale loosungi (eelstatavalt punasele pinnale heledate tähtedega kirjutatud).

Joon. 1.

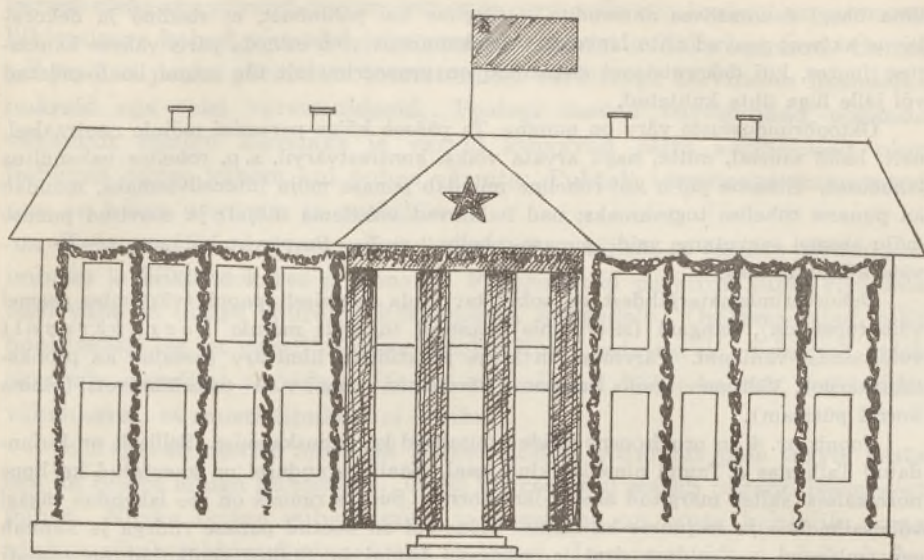

Joon. 2.

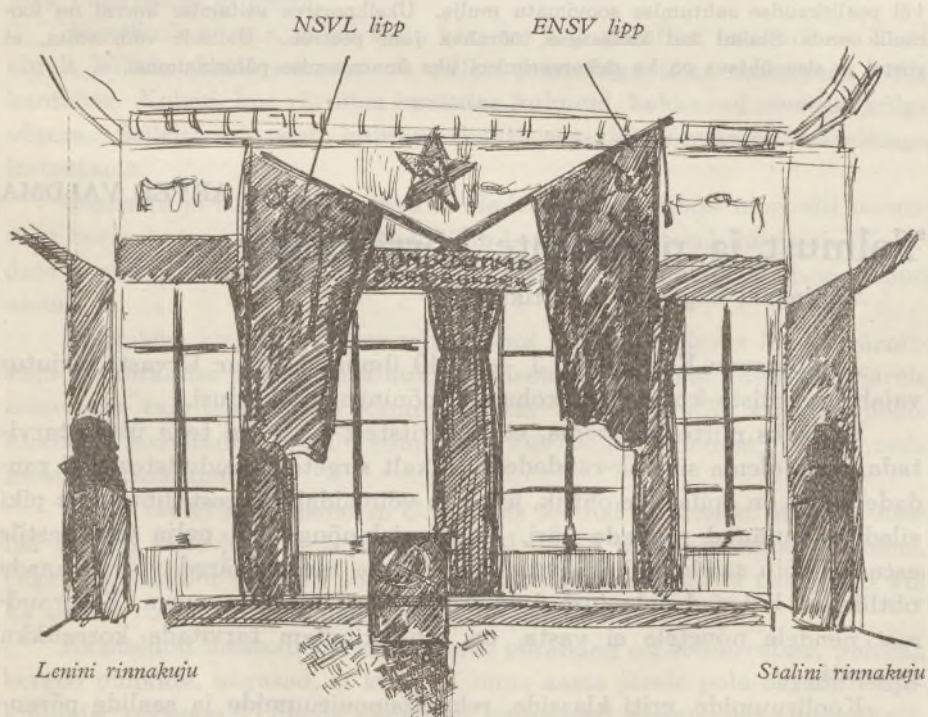
Heaks dekoreerimise vahendiks on punane kangas ja lipud, eriti lippude rivi hoone ees või ka kõrval, kuid sel juhul olgu lipud ühesugused nii toonilt kui mõõtudele ja vardad ühepikkused ja -värvilised, asetatud korrapäraselt. Dekoratsioon ei tohi tunduda pealiskaudsena, lohakana.

Kui hoonel on arhitektooniliselt huvitavaid osi, nagu tornid, sambad, toome nad dekoratsioonis esile; kui on pikk rida aknaid, rõhutada seda valides dekoratsiooniks horisontaalseid peajooni; kui hoone arhitektuuris on vertikaalseid peajooni (näit. tihti peasissekäigu aknad), toome selle vertikaalse tendentsi veel enam esile (joon. 3). Toimides vastupidi saavutame vastastendentside vasturääkivuse tõttu vaid ilmetuse (joon. 2). Siseruumidest tuleksid dekoreerida esmajoones klassid ja saal. (Vaheruumis, trepikojas või koridoris tuleks kaunistus kooskõlastada liikumise suunaga, s. t. kasutada peamiselt horisontaalset kaunistuste paigutusviisi.) Saali või klassi dekoreerimisel tuleks üks sein valida peaseinaks, võimalikult sissekäigu vastas. Peaseinale asetame meie esirindlike proletariaadi juhtide portreed, loosungi, embleemi, kaunistuseks punased kangad ja pärjad. Kõrvalseinad dekoreerime kergemalt, et nad vaid aitaksid suurendada peaseina mõju ja mitte temaga võistlema ei hakkaks. Paigutuse rühmitusega koondame peaseinal tähelepanu neile osadele, mida tuleb esile tõsta, — need on embleemid ja juhtide portreed. Siseruumis vaatame kaunistusi lähedalt, seetõttu nad peavad olema üksikasjalikumalt välja töötatud. Näiteks vanikud välisseintele punume suuremaid ja jämedamaist okstest (kuusk, mänd jne.), siseruumis aga peenemaist (pohlavarred jne.).

Üks sageli tehtavaid vigu dekoreerimisel on ülekaunistamine, mis tavaliselt avaldub kogu dekoreeritava pinna ühtlaselt ära katmises dekoratiiv-elementidega,

Joon. 3.

Joon. 4.

ilma ühegi dekoratiivse aktsendita. (Märgime kui põhinõuet, et sisuline ja dekoratiivne aktsent peavad ühte langema.) Ülekaunistus võib esineda päris vähese kaunistuse juures, kui dekoratsiooni elemendid on grupeerimatult üle ruumi laiali pillatud või jälle liiga ühte kuhjatud.

Oktoobripidustuste värv on punane. Ta pääseb kõige paremini mõjule neutraalsel, näit. hallil taustal, mitte, nagu arvata võiks, kontrastvärvil, s. o. rohelise vahenditus läheduses. Niisama palju kui roheline muudab punase mõju intensiivsemaks, muudab ka punane rohelise tugevamaks; nad hakkavad võistleva mõjult ja soovitud punase mõju asemel saavutama vaid „punase-rohelise“ mulje. Seepärast hoidume nende värvide kõrvutamisest.

Dekoreerimismaterjalidest on sobiv tarvitada peamiselt pappi (värvimise asemel võib tapeetida), kangaid (siseruumis pääsevad tugevalt mõjule korrapäraselt voldituina), vanikuid. Värvidest on kõige praktilisem liimivärv (aseaine ka pronks-tinktuurile). Välisvärvi jaoks kasutame võrdlemisi tugevat tiseriliimivett (vihma korral püsivam).

Joonis nr. 4 on provisoorne näide senitehtud kujunduskatseist. Selliselt on kujundatud Tallinnas J. Tompi nimelise klubi saal. Saali kujundusel on kasutatud ka lippe normaalses, skitsil märgitud asetus-järjekorras. Suures ruumis on see lahendus vägagi võimsaimeline ja seejuures ka lihtne. Kõnetool on kaetud punase riidega ja kannab ees embleemi — kuldset sirpi ja vasarat. Lenini ja Stalini rindkujud on samuti asetatud õiges, s. t. loomulikus järjestuses.

Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini portreede paigutusel (eelistatult siseruumides) tuleb kinni pidada antud järjestusest, kuna portreed pole mitte dekoreerimise vahendid ja nende meelevaldne ümberasetus võib kutsuda vaatajas esile ebasobiva juhuslikkuse või pealiskaudse suhtumise soovimatu mulje. Üksikportree esitamise korral on loomulik anda Stalini kui kaasaegse töörahva juhi portree. Üldiselt võib väita, et vormi ja sisu ühtsus on ka dekoreerimisel üks õnnestumise põhitingimusi.

ARVED VALDMA

Tolmust ja põrandate korrashoiust.

Mõningaid kogemusi praktikast.

„Nõukogude Koolis“ nr. 1 — 1940 ilmunud Artur Urvasti kirjutus vajab praktiliste kogemuste kohaselt mõningaid täiendusi.

Ei peaks mitte unustama, et raudvitstest rest, kui teda üldse tarvitada, peab olema sik-sak-raudadest. Pikalt sirgetest raudvitstest või raudadest rest on õpilastele ohtlik, kuna ta võimaldab kergesti libisemist piki siledaks kulunud raudade ääri. Viletsa jalanõuga või palja jalu restile astudes võib saada löikehaavu. Resti enese rauast ääred võivad saada ohtlikuks, kui nad pole just ümmargused ega kaetud puuga. Kui raudrest nendele nõuetele ei vasta, on juba kindlam tarvitada korralikku puuresti.

Kooliruumide, eriti klasside, rekreatsiooniruumide ja saalide põrandaid ei peaks mitte värvima, kuna see oleks asjatu pillamine. Kuu aja

pärast oleks siis põrand inetum kui enne, sest selle aja jooksul on suurema liiklemisega kohad põrandal juba ammugi värvist paljaks kulunud. Samal põhjusel ei peaks põrandate immutamisel värnitsaga tarvitama lisandeiks ookreid ega teisi värvimuldasid. Pealegi teevad värvimullad põranda vähemalt esialgu karedaks ja värvid kuivavad palju aeglasemalt ning imuvad puuse vähem kui puhas värnits. Puhtalt värnitsaga immutatud puu on kõige nägusam ja praktilisem.

Kuivparafiinimise meetodi tarvitamisel on tähtis, et värnits põrandasse imbuks ja läikivat katet ei annaks. Pulbristatud parafiini tuleb riputada õige vähe ja ainult suurema liiklemisega kohtadele. Õpilaste jalad juba hoolitsevad ise, et parafiin sinna satuks, kuhu seda tarvis. Edaspidi tuleb riputada parafiini tarviduse järele, kui põrand läike kaotab, kuid ikka vähehaaval, et musti tipukesi ei tekiks.

Kuivparafiinimise meetodil korras hoitud põrandat pole tarvis pesta ega ka niiske lapiga puhastada. Õigel korrashoiul seisab põrand iseenesest puhas. Niiske lapiga puhastamine ja pesemine on lausa kahjulik, kuna niiskus rikub tekkinud pinnakatet ja läiget. Lugeja muidugi küsib, kuhu mustus ja tolm põrandalt jääb. Tolm kleepub parafiiniga jalatsite taldade alla ja kantakse nii iseenesest välja, kus tolm taldade alt jälle ära kulub. Pühkida jääb ainult muu praht ja parafiiniga „rasvatatud“ liiv, mis harjaga pühkimisel ei lendu.

Tegelikult näeme, et põranda katteks jääb parafiini imeõhukene kord ainult läikeks, kuna suurem osa sellest jalatsitega ühes mustusega välja kantakse. Kohad, kus värnitsa immutus kulunud, hakkavad mustust külge võtma. Sellepärast peab kulunud kohti aeg-ajalt õhukeselt värnitsaga immutama.

Saabaste ja tuhvlite küsimus ei ole kuivparafiinimise meetodil põrandate korrashoiuga kuidagi seotud. Võib kanda nii ühtesid kui teisi. Põrandate kurjemad vaenlased, saabaste kontsanaelad, peavad küll sisse löödud olema.

Käesoleva kirjutuse autor võttis oma juhatusel olevas koolis värnitsaga immutamise ja kuivparafiinimise meetodi pikemate katsetuste järele esimesena tarvitusele juba kümme aastat tagasi ja võib seda koolidele kindlasti soovitada. Ainult ruumides, kus vähe liiklemist, ei saa seda meetodit rakendada.

Juhin veelgi tähelepanu A. U. artiklis toodud väitele, et põranda naelad peavad sisse löödud ja väljakulunud oksad mahahööveldatud olema. Õigel korrashoiul muutub põrand varsti kaunis libedaks ja naelapead kui ka oksad võivad kukkumiste põhjustajaks saada.

Käsiteldud meetodi paremused on: põrandad on tolmuvabad, puhtad, kerged pühkida, nägusad, ei kulu. Kümne aasta järele pole oksade väljakulumist märgata. Lõpuks olgu veel toonitatud majanduslik kokkuvõide.

A. JANSON

Venekeelset metoodilist kirjandust.

Metoodilist kirjandust vene keeles on rohkem algkoolile kui keskkoolile. Peale süstemaatiliste metoodika käsiraamatute leidub ka raamatuid, mis on pühendatud metoodika üksikule osadele. (Peab silmas pidama, et N. Liidus raamatute trükid müüakse läbi 1—2 aastaga; seepärast uue raamatu ilmumisel ei tuleks tellimisega viivitada.) Täienduseks süstemaatilistele kursustele ilmuvad pedagoogilised ajakirjad, kus leidub rohkesti praktilist materjali. Neis pannakse viimasel ajal suurt rõhku maakoolide vilunud õpetajate praktikale. Tutvume esialgselt kirjandusega, mis käsitleb algkooli kursust.

Vene keele metoodikad esitavad ainet kui emakeelt, silmas pidades keele iseärasusi, vene kirjandust, eluolu. Aga neis raamatuis leidub palju üldmetoodilist materjali, mis võib kasulik olla ka eesti õpetajaile.

Kõige rohkem tarvitatakse teost: Канонькин и Щербаков, Методика русского языка в начальной школе. See on soliidne raamat (372 lk.) ja käsitleb üksikasjalikult vene keele metoodikat. Teine metoodika käsiraamat, veidi lühem, on: проф. Афанасьев, Методика русского языка. Prof. Afanasjev on N. Liidus tuntud metoodik.

Peale selle on raamatuid, mis käsitlevad üksikuid keeleõpetamise küsimusi. Neist võiks nimetada: Канонькин, Методика обучения грамоте. Костин, Методика обучения грамоте по звуковому методу. Писаревский, Обучение письму. Щепетова, Чтение художественных произведений в начальной школе. Пикучев, Методика грамматического разбора.

Математика on mitu metoodilist käsiraamatut, nimelt: Аржеников, Методика начальной арифметики. Снегирев и Чекмарев, Методика арифметики. Знаменский, Карасев и др. Методика арифметики. Березанская, Методика арифметики. Kolm esimest raamatut sisaldavad elementaarse aritmeetika-kursuse algkooli I—IV klassile.

Sisuliselt nad palju ei erine üksteisest kui ka enne revolutsiooni ilmunud metoodikaist. (Arženikov on isegi selle aja metoodik). Ainult Znamenski raamat sisaldab mõnes osas uusi vaateid aritmeetiliste küsimuste kohta. Murdude kursust käsitletakse neis raamatuis elementaarselt, nelja klassi piirides; täielist murdude metoodikat võib leida ainult Berezanskaja raamatus. Peale ülalnimetatud süstemaatiliste kursuste ilmusid viimaseil aastail ka raamatud, mis käsitlevad üksikuid metoodilisi küsimusi; neist võib nimetada: Никитин, Решение арифметических задач в начальной школе. Эменов и Чекмарев, Сборник арифметических задач и упражнений для устного счета (для 3 и 4 классов с методическими указаниями). Võiks veelgi mainida mõningaid raamatuid metoodilise sisuga, kuid neid enam müügil pole.

Loodusteaduse õpetamine algkoolides, võrreldes teiste ainetega, osutub raskemas seisundis. Selle aine käsitlemine nõuab õpetajalt looduscarmastust ja sellega seoses ka aktiivsust. Siin ei saa piirduda raamatuga, piltidega, jutustamisega. Seepärast pühendab Nõukogude Liidu loodusteaduse metoodika palju tähelepanu just praktilisele osale. Üldmetoodikale, teoreetilisele osale antakse vähe ruumi, praktilises osas aga leiab õpetaja väga rikkalikku materjali.

Moskvas töötab polütehnilise hariduse teaduslik keskinstituut (Центральный научно-исследовательский институт политехнического образования). Instituudi loodustea-

duse seksioon on kirjastanud viis raamatut üldise pealkirja all: Как преподавать естествознание в начальной школе:

1. Общие указания.
2. Талицкий, Методическое руководство для учителей 1-го класса.
3. Воскресенская, тоже для 2-го класса.
4. Ягдовский, тоже для 3-го класса.
5. Флерова, тоже для 4-го класса.

Esimene osa käsitleb didaktilisi küsimusi loodusteaduse õpetamise alalt. Teised neli raamatut võtavad läbi samm-sammult õppekava teemad, esitades üksikasjaliselt meetoodilisi ja praktilisi näpunäiteid. Väärtusliku osa, mida harilikult ei leidu teistes sellesisulistest raamatutes, moodustab õpetajale määratud teaduslikud seletused.

Raamatute koostamisel on kasutatud üksikute vilunud, silmapaistvate Moskva ja provintsi algkoolide õpetajate rikkalikku praktikat. Õpetajale tarvilikuks täienduseks või lisaks on kaks raamatut, mis on pühendatud praktilisele, eeskätt tehnilisele osale. Need on: Ягдовский, Практические занятия по естествознанию в начальной школе. Павлович, Практика преподавания естествознания в начальной школе.

Esimest raamatut võib soovitada igale õpetajale. Materjal temas on jaotatud klasside kaupa järgmiselt: elutu loodus, taimeriik, loomariik ja inimene. Ehkki eesti koolide õppekava läheb praegu veidi lahku N. Vene koolide omast, on materjal siiski nii üksikasjaliselt ning hästi läbi töötatud, et raamatut võib kasutada meiegi koolides.

Teine raamat käsitleb praktilist osa peamiselt meetoodilisest küljest, kuid palju ruumi on pühendatud tehnilisele osale. Märkimisväärne on loodusteadusliku koolimuseumi kava, mille järgi kogutakse esemeid peamiselt õpetaja ja õpilaste poolt.

Sellega seoses on mainitav sama autori teine raamat: Павлович, Составление коллекций по естествознанию.

See raamat on pühendatud loodusloolise materjali korjamise ja monteerimise tehnikale. Teda võib soovitada igale kogujale, olgu ta õpilane või õpetaja.

Ekskursioone käsitleb sel alal tuntud autorite raamat: Райков и Римский-Корсаков, Зоологические экскурсии,

Huvitav ja kasulik raamat loodusteaduse õpetamisel on: Бианки, Лесная газета, — mis elavalt käsitleb looduse elu aastaegade järgi.

N. Liidus on levinud noorte liikumine loodusteaduse alal: Юные натуралисты, lühendatult „юннаты“ (Noored loodusteadlased). Neile on pühendatud ilus ajakiri „Юный натуралист“, mis toob populaarses käsitluses teaduslikke artikleid, noorte tööde kirjeldusi, ülesandeid vaatlusteks ja katseteks. Materjalina võib ta kasulik olla ka õpetajaile.

Maateaduses on väinud metoodika: Половинкин и Грузинская, Методика географии для учителей начальной школы.

Teistest raamatutest, mis võiksid olla kasulikud algkooli õpetajaile, nimetaksin järgmisi: Арцишевский и Черевков, Физическая культура в начальной школе. Малов, Школьная гигиена. Мельников, Организация и методы работы в двухкомплектной школе.

Eesti keeles on olemas J. Käisi toimetusel ilmunud väga väärtuslik sari raamatuid üldise nime all: „Uusi teid algõpetuses“, mis sisaldab rikkalikku materjali töötamiseks liitklassidega. Ülalnimetatud Melnikovi käsiraamat on peaaegu sama sisuga ja võib meil J. Käisi sarja täiendada, kuid N. Vene koolile on ta asendamatu.

NSV Liidus ilmunud eestikeelsest õppekirjandusest.

I.

Käesolev õppeaasta on meie õpetajaskonnale üks huvitavamaid. Ühes Eesti NSV noorsugu õpetades ja kasvatades tuleb õpetajaskonnal teha enda kallal põhjalikku maailmavaatelist kasvatustööd ja omandada Marx-Engels-Lenin-Stalini õpetuse aluseid. Ainult marksistliku-leninistliku maailmavaatega ja rikkalikude teadmistega varustatud nõukogude õpetaja saab olla hea õpetaja ja kommunistlik kasvataja, kes kogu oma hingeaga andub õpetus- ja kasvatustööle Nõukogude Eesti koolis. Noorsoo kommunistlikus vaimus kasvatamist nõuab aga ENSV ja NSVL põhikord ning ühiskondlik korraldus. Seda rõhutab ka meie uus algkooli õppekava, kus algkooli eesmärkidest ja ülesannetest öeldakse: „Algkooli ülesandeks on igale Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kodanikule vajaliku põhihariduse andmine. Selleks peab algkool oma õpilasi vaimselt ja kehaliselt arendama, neid elus tarviliste püsivate põhitadmiste ja -oskustega varustama ja neile kommunistlikku kasvatust andma.“

Teadmiste ja maailmavaate omandamise peamiseks vahendiks õppeaasta kestel on õpetajatele vastav kirjandus. Marx-Engels-Lenin-Stalini õpetuse ja nõukogude koolile vastavat kirjandust on võimalik saada aga ainult NSV Liidust. Seda asjaolu arvestades ongi Hariduse Rahvakomissari 11. septembri s.a. otsusega, mis avaldatud „Hariduse Rahvakomissariadi Teataja“ 14. septembril s.a. ilmunud number 3-s, lubatud ENSV koolides tarvitada õppe- ja käsiraamatutena kõiki NSV Liidus väljaantud kooli õppe- ja käsiraamatuid.

See on meie koolielus ajaloolise tähtsusega otsus, millega purustati kõrge traataed, mis seni lahutas Eesti kooli NSV Liidu koolidest. Meie õpetajaskonnal avaneb võimalus tutvuda ja oma õppetöös kasutada NSV Liidu rahvaste rikkalikku pedagoogilist ning metoodilist kirjandust ja õpperaamatuid ning hankida marksismi-leninismi käsitlervaid teoseid.

Me teame, et NSV Liidus on rohkem kui kuskil mujal maailmas pühendatud tähelepanu ja tehtud kulutusi rahvahariduse töstmisele; me teame, et NSV Liidus on rohkem kui üheski kodanlikus riigis tegeldud õpetuslike ja kasvatuslike küsimustega; me teame, et just meie suurel ja laial uuel kodumaal on kõige rohkem katsetatud kooliuuendusega ning ka kõige parematel pedagoogidel on peale marksismi-leninismi ja sotsialistliku pedagoogika aluste nendest katsetustest ja edusammudest rohkesti õppida. Seepärast peaks äsjailmunud Hariduse Rahvakomissari otsus kõiki õpetajaid, kes oma vastutusrikast tööd teevad sügava andumusega, tõsiselt rõõmustama.

Kui kõneldakse NSV Liidu õppekirjandusest, siis tavaliselt mõeldakse selle all Vene Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi venekeelset õppekirjandust, mida meil tegelikult ka juba mõnda aega on raamatukauplustest saada. Loomulikult on VNFSV kui NSVL suurima liiduvabariigi õppekirjandus kõige mõõduandvam ja kõige rikkalikum. Kuid me teame, et enamik Eesti NSV õpetajaskonnast on oma hariduse saanud kodanlikus Eestis ega oska seetõttu vene keelt. Nii on meile tegelikult keeleoskamatus tõttu vähemalt esialgu kättesaamatud need rikkalikud pedagoogilised ja metoodilised saavutused, mis on koondatud venekeelses õppe- ja käsiraamatutesse. Keeleõppimine aga võtab aega.

Meie aga ei tohi unustada, et NSVL-s hinnatakse rahvaharidust väga kõrgelt, et seal on väga palju rahvaid ja et igale rahvale võimaldatakse haridus tema enda keeles. Ka eestlasi elas endises NSV Liidus arvukalt. Järelikult peab endises NSV Liidus olema ka eestikeelset õppekirjandust, mis keeleliselt kõigile meie õpetajatele on kättesaadav. Endises kodanlikus Eestis sellest küll midagi ei räägitud ega kirjutatud ning üheski raamatukauplusest polnud võimalik osta NSV Liidus ilmunud eestikeelseid õpperaamatuid.

Tõepoolest ongi nii, et NSV Liidus on ilmunud väga palju eestikeelset õppekirjandust, igatahes rohkem, kui seda suudetakse esialgu uskuda ja ette kujutada. Pea kõigis ainetes on alg- ning keskkoolile ilmunud eestikeelsed õpperaamatud, paljudes ainetes veel mitmed.

Praegu pole võimalik anda täielikku ülevaadet NSV Liidus ilmunud eestikeelsest õppekirjandusest. Ainus raamatukogu, kus neid ENSV-s leidub, on Tartus asuv ERM Arhiivraamatukogu. Seegi aga on selles osas ebatäielikult varustatud. Mitmed eestikeelsed õpikud, mis on loeteldud Vene rahvusbibliograafias „Kniznaja Letopis“, puuduvad seal. Nende puudumine ei olene aga kuidagi ERM Arhiivraamatukogu juhtivatest isikutest, vaid nendest ebaloomulikkudest olukordadest, mis valitsesid kuni 21. juunini 1940 kodanliku Eesti ja NSV Liidu vahel. Seega pole NSV Liidus ilmunud eestikeelse õppekirjandusega täielikult võimalik tutvuda ka Tartus töötavatel õpetajatel.

Katsume siiski ERM Arhiivraamatukogu ja „Eesti raamatute üldnimestiku“ andmeil saada mingi üldpildi NSV Liidus ilmunud eestikeelsest koolikirjandusest.

II.

Esijoones peatuksime lähemalt nende õpikute juures, mis alatiilites määratud tööraamatuteks. Need vast iseloomustavad kõige rohkem Nõukogude kooli ja sealset töökorraldust. Tööraamatuid on aga NSV Liidu eesti koolidele ilmunud õige rohkesti. Nende koostajate kesksete nimedena ning juhtivate pedagoogide meetodikutena esinevad sms A. Raud, Kr. Kure ja Eduard Päll. Neile on kaasaautoritena seltsinud sageli ka teised seltsimehed.

Tööraamatutest mainigem järgmisi: Ed. Päll, A. Raud, Kr. Kure „Nõukogude Liit. Tööraamat eesti I astme maakoolide neljanda õppeaasta jaoks, I osa“ (ilmunud 1930. a.). Ed. Päll, Kr. Kure „Nõukogude Liit. Tööraamat eesti I astme maakoolide neljanda õppeaasta jaoks: Küla kollektiviseerimine. Maa industrialiseerimine“ (1931. a.). A. Raud, Ed. Päll, Kr. Kure „Kool ja asundus. Tööraamat I astme eesti külakoolide teise õppeaasta jaoks“ (1928. a.). Sama raamatu 1929. aastal ilmunud kolmandale rühmale määratud I osas on eelmistele autoritele seltsinud veel sms A. Sipsakas.

A. Raud, Ed. Päll ja Kr. Kure on avaldanud „Kool ja Ühismajapidamine I ja II osa. Lugemise ja tööraamat eesti esimese astme maakoolide teisele ja kolmandale õppeaastale“. Nendest on esimese osa 2. trükk ilmunud 1930. aastal ja teine osa 1931. a. S. Kirschi, Kr. Kure jt. koostöö tulemusena on ilmunud kaheosaline tööraamat maakoolide esimesele astmele „Kool ja kodu“, mõlemad osad 1928. aastal.

A. Raud, Ed. Päll, Kr. Kure jt. koostööna on ilmunud samuti „Kool ja kolhoos. Tööraamat eesti I astme maakoolide kolmandale rühmale I ja III (II?) osa“. Nendest on esimese osa ilmunud 1931 ja III (II?) osa 1932. a. S. Kirschi jt. avaldanud „Noored ehitajad“ — lugemisraamatu esimene ja teine osa esimese astme töökooli esimesele rühmale. Esimese osa on ilmunud 1930. ja teine 1931. aastal.

Juba tööraamatute pealkirjad näitavad, et need haaravad elulähedasi probleeme, et need tahavad kaotada lõhed tegeliku elu ja õpiku vahelt, mis kodanlikus koolis on sageli ületamatult lai. Nii on see ka tegelikult. Nõukogude Liidu hariduspoliitika üleandeks pole mitte haritlasi töörahvast ega tegelikust elust lahutada, nagu kapitalistlikkudes maades, vaid haritlasi just töörahvaga tihedalt liita, viia neid otseste reaalelu probleemide juurde.

Sotsialistlikus ühiskonnas pole haridus üksikute luksuseks ega uhkustusobjektiks, vaid kogu rahva teadlikuks muutmiseks, töö ning loomisvõime tõstmiseks. Vastavalt sellele peab olema haridus ka elulähedane ja tegelikult eluvõitluses praktiliselt rakendatav. See joon peegeldub kõige paremini vastu just ülalmainitud tööraamatutes. Nende kaudu on lapsed õppimise juures viidud otse igapäevaste aselduste ja asjatoimetuste ning nendest tuletuvate probleemide keskele. Õppeülesanded lükkab ette tegelik elu.

Olgu näiteks toodud A. Raud, Ed. Pälli ja Kr. Kure koostatud „Kool ja kolhoos“ kolmanda osa sisuajutuse suured eriosade pealkirjad, mis on järgmised: 1. Lenini päevad, 2. Koduloomad, 3. Punavägi, 4. Mitmesugused maad ja mered, 5. Kevadele ettevalmistus, 6. Mai-püha, 7. Kevad.

Asja lähemaks ning sisuliseks selgitamiseks lubatagu esitada esimeses peatükis „Lenini päevad“, teise peatüki „Koduloomad“ esimeses osas „Hobune“ ja seitsmendas peatükis „Kevad“ esitatud palade ning käsitlute teemad pealkirjade loetelu.

Peatükis „Lenini päevad“ on toodud järgmised palad (luuletused on märgitud sõrenduses): 1) „Sms Lenini surmapäev“, 2) „Lenini nurk“, 3) „Juhi surmapäevaks“, 4) „Lenini lapsepõlv“, 5) „Hällilaul“, 6) „Nii vaevatud“, 7) „Lenini kõne“, 8) „Mis ütles Lenin usu kohta“, 9) „Mõned arvud usu kohta“, 10) „Teostame Lenini õpetust, ehitame uut, sotsialistlikku ilmakorda“, 11) Grosnõi naftatöölise hiilgav võit“, 12) „Lenin surivoodil“ (pilt), 13) „Leinamarss“, 14) „Üheksas jaanuar“, 15) „Pariisi kommuun“, 16) „Mida Pariisi kommuun meile õpetas“, 17) „Esimene detsember“, 18) „Viktor Kingissepp“, 19) „Jälle valatakse verd“ (1. XII 1924.), 20) „Meie kiri külanõukogu esimehele“, 21) „Meie abi külanõukogule“, 22) „Meie kultuurisend asutused“, „Sirp ja haamer“, 23) „Kiri Leningradi eesti töökooli õpilastele“, 24) „Miting“, 25) Umbhäälik lühikese ja pika täishääliku järele“, 26) „Kuidas kolhoosi uurida“ ja 27) „Mis ütles Lenin kolhoosist.“

Peatükis „Hobune“ on esitatud järgmised iseseisvad osad: a) „Hobune“ (harilik lastekohane hobuse kirjeldus, mille lõppu lisatud mõistatud hobusest); b) Lapse kirjutus hobusest; c) „Hobused ja kutsarid“ (Mäng.); d) „Kuidas Ruudi hobuse eest hoolitses“; e) „Misesugune peab hobusetall olema“ (Lapse jutustus.); f) „Umbhäälikute peenendus“; g) „Hobusega on vaja sõbralikult ümber käia“; h) „Kui palju on tarvis hobusele päevas toitu anda“; i) „Hobuse eest hoolitsemise kümme käsku.“

Raamatu viimane peatükk „Kevad“ haarab endasse järgmised palad ja teemad: 1) „Suurendame viljasaaki“, 2) „Tütarlapse jutustus“, 3) „Kondid põlluväetiseks“, 4) „Viieaasta abimehed“, 5) „Side linnade ja kolhooside vahel“, 6) „Masin töötab inimese eest“, 7) „Kevadised tööd põllul“, a) „Esimene künd“, b) „Kuidas põllul sirgeid vagusi ajada“, c) „Meie ühispõld“, d) „-gi, -ki“, e) „Külv“ (ühes arvutustega.); 8) „Põllumehe sõbrad“, 9) „Mitme-

põllupidamine“; 10) „Ristikhein“; 11) „Kevadised tööd keedu- ja juurviljaaias“; 12) „Kuidas korratud olekut meie kolhoosis ära kaotada“; 13) „Tööd keeduvilja aias“; 14) „Kuidas särk põllul kasvab“; 15) „Lastesõim ja lasteplats“; 16) „Juku käsukiri“; 17) „Kartul“; 18) „Vaatlеме viljapuuaias“; 19) „Meie kooli katsepõld“; 20) Ülesanne noortele naturalistidele“; 21) „Kapsaussidega hädas“; 22) „Kes teeb kahju kevadel keeduviljale“; 23) „Kapsauss“; 24) „Lehesitik“; 25) „Mesipuuad“; 26) „Vaatlused viljapuuaias“; 27) „Kevadine koolitöö näitus“; 28) „Ülesanded suveks“.

Samasuguste detailsete alaliigitustega on ka kõik teised peatükid. Nagu näidetest selgub, koosneb iga osa arvukatest üksikpaladest, ülesannetest, salmikutest, arvutus- ja keeleülesannetest ning mängudest. Nendes on võetud läbi ühiskonnateadust, ajalugu, maateadust, loodusteadust, õigekirja, õpetatud lapsi mängima, reisima, arvutama ja kirjale aadressi kirjutama. Kõik on esitatud lastekohaselt ja ained loomulikus seoses üksteisega läbi põimitud, nagu see korralikus tööraamatus peab olema. Lugemispalad on reaalinelised ning taotlevad praktilisi eesmärke, viivad õpilasi lähemale tegelikule elule.

Samuti puhtpraktilist õpetust pakuvad ka tööraamatud „Kool ja ühismajapidamine“. Nendes töötatakse läbi kõik küsimused, mis tulevad ette ja millega tegeldakse ühismajapidamises, nagu lõikuse kogumine ja tarvitamine, lõikuse kokkuvõte ja kollektiviseerimise päev, maa industrialiseerimise küsimused, mitmesuguste põllumajanduslikkude masinate käsitsemine jne. Peale selle leiavad käsitlust veel koolitöö alguse ja rahvusvahelise noorte päevaga seoses olevad küsimused.

Esimese astme eesti külakoolide teise õppeaasta jaoks määratud A. Raua, Ed. Pälli ja Kr. Kure koostatud tööraamat „Kool ja asustus“ on väljumisel üks kaunimaid ja sisaldab rohkesti häid illustratsioone. Sisu on sel väga mitmekesine ja elulähedane, jagatud ning järjestatud järgmistesse suurematesse gruppidesse: 1) „Laste elu ja töö suvel ja õppetöö algus“; 2) „Sügisese tööd külas“; 3) „Oktoobrirevolutsiooni püha“; 4) „Tervishoid“; 5) „Looduse ettevalmistus talve vastu“; 6) „Inimese elu ja töötegevus talvel“; 7) „Küla administratiivsed asutused“; 8) „Kauplemine“; 9) „Küla kultuurised asutused“; 10) „Revolutsioonilised pühad“; 11) „Loomad“; 12) „Looduse ja ilma muutumine kevadel“; 13) „Ühenduse abinõud“; 14) „Kevadiste tööde vastu valmistamine“; 15) „Kevadised tööd põllul“; 16) „Esimene mai“; 17) „Kevadised tööd juur- ja puuviljaaias“. Pea kõik esitatud lugemispalad on praktilised, tööd ja katsetusi võimaldavad, nii et õppetööd nende järgi saab teha täielikult kommunistliku töökooli printsiipide järgi.

III.

Järgmisena peatuksime eesti keele ja kirjanduse õpikute juures. Sellel alal on väga palju ära teinud ning suurt viljakust näidanud praegune Tartu ülikooli prorektor ja poliitilise kasvatuuse peajuhataja sms Kristjan Kure ning Eduard Päll, kellele seltsib veel terve rida teisi pedagooge-koolikirjanikke. Besti keeleõpetuse korralduses ning õpikute soetamises on juhtiv osa lasunud sms Kr. Kure õlgadel, sest tema koostatud on ka 1932. aastal Leningradi oblasti haridusosakonna poolt kinnitatud ja väljaantud „Algkoolide eesti keele programm“.

Kr. Kure sulest on ilmunud „Keel ja kiri“ I osa 1928. a. ja II jagu II pool 1932. aastal. See on tegelik eesti keeleõpetus koos grammatika, õigekirjutuse ja keelearendusega, esimese astme töökoolidele. Teise jao juures on tal kaasautoriteks olnud sms B. Loogus ja E. Tell ning 1930. aastal ilmunud esimese jao teise trüki korraldamisel sms L. Totsel.

Korduvates trükkides on ilmunud Kr. Kure „Eesti keele õpperaamat algkoolidele“ I ja II osa. Nendest sisaldab I osa „Grammatika algteated ja õigekirjutus“ esimesele ja teisele õppeaastale, II osa — „Grammatika ja õigekirjutus“ kolmandale ning neljandale õppeaastale. 1935. aastal on esimest osat ilmunud 5. parandatud trükk ja teistest osast 2. parandatud trükk.

Samuti head vastuvõttu on leidnud sms Kr. Kure keeleõpikud keskkoolidele, nagu „Eesti keele grammatika“. Esimene osa: Morfoloogia õpperaamat keskkoolidele, viies õppeaasta (ilmus 1933. aastal, 2. parandatud trükk 1935 aastal). „Eesti keele grammatika“ teine osa on õpperaamat keskkoolidele (kuues õppeaasta, ilmus 1934 aastal). Viimase kaasautoriks on olnud Ed. Päll.

Tõsise teadlase ning pedagoogina pole sms Kr. Kure muretsenud mitte üksnes oma õpikute metoodilise viimistluse eest, vaid hoolitsenud ka selle eest, et need leiaksid koolis õige ja asjakohase käsitlust. Ta on avaldanud eriraamatuna „Metoodilised juhatused algkoolide eesti keele õpperaamatu I ja II osa jaoks“, mis ilmus 1932. aastal.

(Järgneb.)

MITMESUGUST

JOH. AAVIK

Viis keelelist märkust.

1. Tehtagu vahet sõnade „loendama“ ja „loetlema“ vahel. — Mõned tarvitavad ainult sõna „loendama“. Kuid siin tuleb vahet teha: „loendama“ tähendab „ära lugeda, kui palju on“, s. o. arvu kindlaks teha: „ta loendas need raamatud ja leidis, et neid oli 15“; „loetlema“ tähendab „nimepidi üles lugeda“ ilma seejuures loeteldavate arvu teada tahtmata või nentimata: „ta loetles kõik need raamatud, mida ta allikaina oli kasutanud“, s. o. ta esitas järgemööda kõigi nende raamatute päälkirjad ühes autorite nimedega.

Sellest järgneb, et samasugust vahet tuleb teha sõnade „loend“ ja „loetelu“ vahel: „loend“ on „äralugemine“, arvu kindlakstegemise otstarbel, „loetelu“ on asjade või isikute nimekiri, nende nimetuste rodu. Seesugune vahetegemine on hädavajalik. Seepärast on viga ütelda: „kirjale lisan saadetud asjade loendi“; — alljärgnevas ta loendas saadud teoste päälkirjad. Peab olema: „kirjale lisan saadetud asjade loetelu“; — alljärgnevas ta loetles saadud teoste päälkirjad.

2. Mitte „veene“, vaid „veendumus“. — Sõnast „veenduma“ on parem tarvitada pikemat vormi „veendumus“, (täheanduses „veendunud olek, tõekspidamine“). Vorm „veene“ sõnast „veenduma“ on niisama ebakohane kui näit. sõnast „tülpima“ tuleks „tülbe“; siin sobib ainult „tülpimus“ (tülpinud olek).

3. Mitte „tahaplaanile“, vaid „tagaplaanile“ jääma. — Sõnas „tagaplaan“ jääb „taga-“ alati muutmata ega lähe kunagi vormiks „taha-“. Seega: need küsimused on praegu tagaplaanil ja jäävad veel kauaks tagaplaanile.

4. Tehtagu vahet sõnade „omale“ ja „endale“ vahel. — Sõna „oma“ käib mingi kellegi päralt oleva asja või olendi kohta, näit.: „ta võttis selle omale“, s. o. oma lapsele või oma hobusele. Sõna „endale“ ehk „enesele“ tähendab rääkija enese isiku kohta käivust: „ta võttis selle endale e. enesele“, s. o. isiklikult endale, aga mitte oma lapsele või hobusele.

Seda vahet on kõige kergem selgeks teha neile, kes oskavad vene keelt: „omale“ on „svojemu“, „endale e. enesele“ — „sebe“. Vene keele oskajad ei vaheta neid sõnu kunagi.

Järelikult mis vahe on järgmise kahe lause vahel sisuliselt? „Ta on omaga rahul“ ja „ta on endaga e. enesega rahul“. Lause „ta on omaga rahul“ tähendab, et ta on rahul mingi temale kuuluva asjaga — oma kohaga, eluga, saatusega jne.; aga: „ta on endaga (e. enesega) rahul“ — ta rahul oma isikuga. Isiku kohta, kes räägib palju oma isikust, on keeleliselt väär ütelda, et ta räägib ainult omast; peab olema: „ta räägib ainult enesest (e. endast)“. Sest „ta räägib ainult omast“ võib tähendada ainult, et ta räägib oma lapsest või majast või ettevõttest jne. Nagu neist näiteist ilmneb, ei tohiks liig raske olla sellest vahest aru saada ja seda vähemalt oma kirjutustes teha.

5. Osatagu kasutada ka -tagu -vormi. — Sageli võib leida lauseid, kus käskimist või soovitamist väljendatakse pelga da-infinitiiviga; näit.: „Putukate kogumist teostada eespool antud põhimõtete kohaselt“. — Selleks kasutada heledavärvilisi kardinaid. Selle asemel on sageli parem ütelda: „Putukate kogumist

teostatagu eespool antud põhimõtete kohaselt'. — 'Selleks kasutatagu heledavärvilisi kardinaid'.

Selle -tagu-vormiga saab asendada ka tuleb+da-infinitiiv-väljendit, mida ongi soovitatud teha juhtumeis, kus „tuleb“ muidu esineks korduvana: 'Keskkoolis tuleb saavutada võimalikult korrektne hääldamine, kusjuures erilise nõudlikkusega tuleb siluda neid puudusi, mis keskkoolis on võinud jääda kõrvaldamata'. — Teine „tuleb“-sõna, mis tekitab stiililiselt halva kordumise, laseb siin end kõrvaldada -tagu-vormiga: '...kusjuures erilise nõudlikkusega silutagu neid puudusi, mis...'

Lugejaile.

Meie kooli sotsialistlikuks kooliks ümberloomisel kerkib tegelikult koolitöös kahtlemata väga palju mitmesuguseid pedagoogilisi probleeme, millede lahendamisel õpetajad vajaksid asjatundlikku abi. „Nõukogude Kooli“ toimetuse taotles selle ajakirja paremat elulähedust, näeks meelasti, et lugejad astuksid kontakti toimetusega ja kirjutaksid sagedamini temale, mis küsimusi tuleks „Nõukogude Koolis“ käsitleda. Soovitavad on teemad konkreetsetes sõnastustes. Kui esitatakse mitu teemat, siis seisku tähtsam, elulisem küsimus esikohal.

Parandusi „Nõukogude Koolis“ nr. 1.

- Lk. 7 10. rida alt on trükitud: „mõeldud“, — peab olema „mõeldamatud“.
- Lk. 10 on: Lenin ja Stalin on ühtlasi esmajärgulised teadusemehed, on ühes Marxi ja Engelsiga tõelise ühiskonnateaduse, teadusliku sotsialismi rajajad.
- Peab olema: Lenin ja Stalin on ühtlasi geniaalsed teadusemehed, kes Marxi ja Engelsi algatatud tööd imperialismi, kapitalismi üldkriisi, proletaarsete revolutsioonide ja kommunismi teostamise ajastul jätkavad ja edasi arendavad.
- Lk. 29 on: NSV Liidu põhiseaduses on kuulutatud kadu ühe isiku ekspluateerimisele teise poolt (vrd. § 4) ja sellega seoses ka kadu ristiusule, mis aastatuhandete vältel on õigustanud „töötavate hulkade kõige karmimat ekspluateerimist“ („Kes on pandud orjama, see orjaku heameelega“).
- Peab olema: NSV Liidu põhiseaduses on kaotatud ühe isiku ekspluateerimine teise poolt (vrd. § 4). Kodanikele südametunnistuse vabaduse kindlustamise eesmärgiga on NSV Liidus kirik riigist ja koolist eraldatud.

„Nõukogude Kool“ ilmub 10 korda aastas. Tellimishind kuni 1940. a. lõpuni 1 kr. 50 s. Tellimisraha võib maksta Riikliku Kirjastuskeskuse posti jooksvale arvele nr. 982. Tellimisi võtab vastu iga postiasutus.

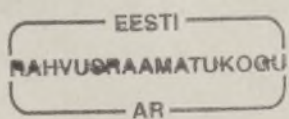
Toimetuse kolleegium: V. Altoa, J. Kiiwet, A. Raud, A. Valsiner.

Toimetuse aadress: Hariduse Rahvakomissariaat, Tõnismägi 9, Tallinn.

Talitus: Riiklik Kirjastuskeskus, Pärnu mnt. 10, Tallinn; telef. 412-13.

Väljaandja: RK „Pedagoogiline kirjandus“. Vastutav ja tegevtoimetaja J. Käis.
Trükitud 21. okt. 1940. Riigi Trükikoja trükk, Tallinn, Niine 11.

Hind 60 s.

Raamatupalat